

เรื่องเล่าคนทำงานสื่อสาธารณะ: “ไทยพีบีเอส”

สังคมสูงวัย
กับความใส่ใจของ ไทยพีบีเอส

เรื่องเล่าคนทำงานสื่อสารสาธารณะ “ไทยพีบีเอส”

สังคมสูงวัย กับความใส่ใจของไทยพีบีเอส

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

สังคมสูงวัยกับความใส่ใจของไทยพีบีเอส.--กรุงเทพฯ: สำนัก
ทรัพยากรมนุษย์ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะ
แห่งประเทศไทย, 2561. 196 หน้า.-- (เรื่องเล่าคนทำงานสื่อ
สาธารณะ "ไทยพีบีเอส")

1. ผู้สูงอายุ--การดำเนินชีวิต. I. ชื่อเรื่อง.

305.26

ISBN 978-616-7737-19-5

เรื่องเล่าคนทำงานสื่อสารภาวะ “ไทรพีบีเอส”
สังคมสูงวัยกับความใส่ใจของไทยพีบีเอส

ISBN 978-616-7737-19-5

บรรณาธิการที่ปรึกษา

รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล | ก่อเขต จันทรเลิศลักษณ์

กองบรรณาธิการ

สุรพล ธรรมร่มดี | ประวิทย์ คงขวัญรัตน์
อรพิน ลิลิตวิศิษฏ์วงศ์ | สมยศ เกียรติอร่ามกุล | นิสิต คุณผล
กนกพร ประสิทธิ์ผล | ขวัญแก้ว ดงน้อย

เรียบเรียง

ชาธิป สุวรรณทอง

ออกแบบศิลปกรรม

ศิรดา สื่อไพศาล

พิมพ์ครั้งแรก พฤศจิกายน 2561

จำนวน 3,000 เล่ม

จัดทำโดย ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สำนักทรัพยากรมนุษย์
องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

ที่อยู่ อาคารสำนักงานใหญ่ 145 ถนนวิภาวดีรังสิต

แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทร: 0-2790-2000 | เว็บไซต์: www.thaipbs.or.th

พิมพ์ที่ บริษัท บาย มีเดีย จำกัด

211 ซ.พัฒนาสุขนิเวศน์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

คำนำ

จนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลา 10 ปีเต็ม ที่ไทยพีบีเอสได้เกิดขึ้นและแสดงบทบาทในฐานะสื่อสาธารณะเพียงแห่งเดียวของประเทศไทย ทำหน้าที่ในการนำเสนอปัญหา สร้างพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนความคิดความเห็นเพื่อแก้ปัญหา ไปจนถึงการผลักดันเชิงนโยบายเพื่อให้ปัญหาเหล่านั้นได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม

อายุขัยของคนที่ยาวนานขึ้น จำนวนเด็กเกิดใหม่ที่ลดลง ทำให้ประชากรวัยทำงานหดตัวลง คนในวัยหนุ่มสาวต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น “สังคมสูงวัย” จึงกลายเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยเองก็กำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในอนาคตอีกไม่นานคนวัยทำงานในวันนี้ก็จะกลายเป็นผู้สูงอายุ เด็กในวันนี้ที่โตเป็นคนหนุ่มสาวรุ่นต่อไปจะพร้อมแบกรับภาระในการดูแลสังคมนี้หรือไม่ ผู้สูงอายุจะดูแลตัวเองอย่างไรให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข สังคมไทยจะต้องปรับตัวอย่างไรเพื่อรับมือกับเรื่องเหล่านี้...ทั้งหมดเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบ

ไทยพีบีเอสในฐานะสื่อสาธารณะที่มีเป้าหมายในการเป็น “สื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง” ก้าวเข้ามาทำหน้าที่ในการแสวงหาคำตอบ นั้น ด้วยการสร้างความตระหนักรู้ถึงปัญหา แสวงหาแนวทางแก้ไข ไปจนถึงการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายจากภาครัฐ

เพื่อให้สังคมไทยพร้อมรับมือ “สังคมสูงวัย” และก้าวสู่ออนาคตไปด้วยกันอย่างมั่นคง

สารบัญ

บทนำ : สังคมสูงวัย : ประเด็นที่ควรคำนึงถึง	1
บทที่ 1 : วิธีคิดของไทยพีบีเอสกับสังคมสูงวัย	17
“สังคมสูงวัย” เรื่องของคนทุกวัย	24
สังคมสูงวัย : เราคิดอย่างไร	28
บทที่ 2 : การสร้างผลงานสื่อสารสาธารณะ เพื่อสังคมสูงวัย	41
จากแนวคิดสู่เนื้อหาเพื่อสังคมสูงวัย	45
“คนสู้โรค” ...เพราะไม่มีใครไม่ป่วย	52
“เก๋ายกแก้ว” สูงวัยไปทั่วไทย	62
“ลุยไม่รู้โรย” สูงวัยต้นแบบ	69
The Senior รุ่นใหญ่หัวใจไร้ขีดจำกัด	72
Gen O สังคมสูงวัย เดินไปด้วยกัน	84
ประสานพลังเครือข่ายประชาสังคม	110
เรียนรู้จากภาคสนาม	129
จาก On Air สู่ Online เพื่อสังคมสูงวัย	132
เล่าเรื่องสังคมสูงวัยบนโลกออนไลน์	145

ตารางแสดงผลงานประเด็นสังคมสูงวัยของ ไทยพีบีเอส	153
บทที่ 3 : ผลของงานและการขับเคลื่อน ประเด็นสังคมสูงวัยในอนาคต	157
การขับเคลื่อนประเด็นสังคมสูงวัยในอนาคต	172
ภาคผนวก	179

เรื่องเล่าจากคนทำงานสื่อสาราระณะ “ไทยพีบีเอส”

สังคมสูงวัย กับความใส่ใจของไทยพีบีเอส

บทนำ

สังคมสูงวัย : ประเด็นที่ควรคำนึงถึง

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรครั้งสำคัญ คือ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดยสัดส่วนประชากรของวัยเด็กและวัยทำงานลดลง องค์การสหประชาชาติ นิยาม “ผู้สูงอายุ” ว่าหมายถึงประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป

และแบ่งการเข้าสู่ ”สังคมสูงวัย” เป็น 3 ระดับ คือ ระดับเริ่มการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึงสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ

ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) เป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 14 ของ

ประชากรทั้งประเทศ และระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund: UNFPA) และองค์การเฮล์พเอจ อินเตอร์เนชันแนล (HelpAge International) เผยแพร่เอกสาร “สูงวัยในศตวรรษที่ 21: การเฉลิมฉลองและความท้าทาย” (Ageing in the Twenty-First Century: A Celebration and A Challenge) ระบุว่า ภาวะประชากรสูงอายุเป็นแนวโน้มที่สำคัญที่สุดของ ศตวรรษที่ 21 ภาวะดังกล่าวมีความสำคัญและส่งผลกระทบอย่างมากต่อทุกด้านของสังคม

เอกสาร “สูงวัยในศตวรรษที่ 21: การเฉลิมฉลองและความท้าทาย” วิเคราะห์สถานการณ์ของผู้สูงอายุในปัจจุบันและทบทวนความก้าวหน้าทางนโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลประเทศต่างๆ รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการนานาชาติเกี่ยวกับผู้สูงอายุ (Madrid International Plan of Action on Ageing) เพื่อสนองต่อโอกาสและสิ่งท้าทายของโลกแห่งผู้สูงวัย นับตั้งแต่การประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุครั้งที่สองเป็นต้นมา เอกสารฉบับนี้ได้ยกตัวอย่างโครงการใหม่ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการกับประเด็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุและเรื่องสำหรับผู้สูงอายุเป็นกังวล

ข้อเท็จจริงที่สำคัญและควรคำนึงถึง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและสังคมสูงวัย

- ทั่วโลกมีผู้สูงอายุที่ฉลองวันเกิดปีที่ 60 วินาทีละ 2 คน หรือปีละเกือบ 58 ล้านคน
- ในปี 2012 มีประชากรที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป 810 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ของประชากรโลก และคาดว่าจะถึง 1 พันล้านคนในเวลาไม่ถึง 10 ปีและเพิ่มมากกว่า 2 เท่าเป็น 2 พันล้านคนภายในปี 2050 คิดเป็นร้อยละ 22 ของประชากรโลก
- ในทศวรรษที่ผ่านมา จำนวนประชากรที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นอีก 178 ล้านคน
- ในปีค.ศ.2010 - 2015 คาดการอายุเฉลี่ยประชากรในประเทศพัฒนาแล้วอยู่ที่ 78 ปี และในประเทศกำลังพัฒนาอยู่ที่ 68 ปี และคาดว่าทารกเกิดใหม่ในปี 2045 - 2050 จะมีอายุถึง 83 ปีในประเทศที่พัฒนาแล้ว และ 74 ปีในประเทศกำลังพัฒนา
- ผู้สูงอายุที่อายุตั้งแต่ 60 ปีทุกๆ 3 คน จะมี 2 คนอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา และภายในปี 2050 เกือบ 4 ใน 5 ของผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปจะอาศัยอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา
- ปัจจุบันญี่ปุ่นเป็นเพียงประเทศเดียวในโลกที่มีประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมด แต่ภายในปี 2050 ประเทศที่มีผู้สูงอายุร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมดจะเพิ่มเป็น 64 ประเทศ
- จำนวนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 100 ปีขึ้นไปจะเพิ่มขึ้นทั่วโลกจาก 316,600 คน ในปี 2011 เป็น 3.2 ล้านคนภายในปี 2050

- ภายในปีค.ศ.2050 จะเป็นครั้งแรกที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากกว่าเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี
- มีเพียง 1 ใน 3 ของประเทศทั่วโลก (ซึ่งคิดเป็นประชากรรวมกันเท่ากับร้อยละ 28 ของประชากรโลก) ที่มีโครงการคุ้มครองทางสังคมที่ครอบคลุมทุกสาขาของการประกันสังคม
- ต้นทุนของบำนาญแบบถ้วนหน้าสำหรับผู้ที่อายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศกำลังพัฒนาอยู่ระหว่างร้อยละ 0.7-2.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)
- ร้อยละ 47 ของผู้สูงอายุชายและร้อยละ 23.8 ของผู้สูงอายุหญิงทั่วโลก ยังเป็นแรงงานในการผลิต
- มากกว่าร้อยละ 46 ของประชาชนที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั่วโลกนี้มีความพิการ มากกว่า 250 ล้านคนของผู้สูงอายุมีความพิการปานกลางถึงขั้นรุนแรง
- ประมาณการจำนวนประชากรที่เป็นโรคสมองเสื่อม (dementia) ทั่วโลกมีประมาณ 35.6 ล้านคน และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าทุก 20 ปี และจะเป็น 65.7 ล้านคนในปี 2030

*****ที่มา :** รายงาน “สูงวัยในศตวรรษที่21: การเฉลิมฉลองและความท้าทาย (Ageing in the Twenty-First Century: A Celebration and A Challenge)” จัดพิมพ์โดย กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund: UNFPA) และองค์การเฮลป์เอจ อินเตอร์เนชันแนล (HelpAge International)

เผยแพร่ทาง : https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Thai%20summary_Ageing%20in%20the%2021st%20Century_0.pdf

สังคมสูงวัยในสหรัฐอเมริกา

จากรายงาน “Longevity Economics: Leveraging the Advantages of an Aging Society.” โดย The Gerontological Society of America (GSA) ระบุว่า ในปีค.ศ.2035 จะเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์อเมริกาที่คนในวัย 65 ปีขึ้นไปจะมีมากกว่าคนวัย 18 ปีลงมา

สังคมอเมริกันจึงต้องเตรียมความพร้อมรับสิ่งที่จะเกิดขึ้น โดยการกำหนดนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการเกษียณอายุและระบบบำนาญสำหรับคนที่มีอายุยืนกว่าเกณฑ์การเกษียณอายุที่ 65 ปี และขยายผลทางเศรษฐกิจของผู้สูงวัยและผู้เกษียณอายุทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ในประเด็นสำคัญคือการที่ผู้สูงวัยสามารถเป็นทั้งกำลังการผลิตและกำลังซื้อที่มีผลอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ

ทั้งนี้ จากการวิจัยพบว่า ลูกจ้างชาวอเมริกันส่วนใหญ่ยังคงต้องการทำงานหลังจากผ่านช่วงเกษียณอายุ แต่ต้องการทำงานบนเงื่อนไขที่เหมาะสมกับแต่ละคนและต้องการงานที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ดังนั้น การกำหนดนโยบายที่ดึงดูดแรงงานที่มีประสบการณ์และความสามารถเหล่านี้จะมีผลอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจ

ที่มา : <https://www.geron.org/images/gsa/documents/gsa-longevity-economics-2018.pdf>

สังคมสูงวัยในแคนาดา

จากรายงาน “Canada is Ill-Prepared to Keep an Aging Population Moving” โดย The Conference Board of Canada ระบุว่า สิ่งที่แคนาดาต้องเตรียมพร้อมในการรับมือการเข้าสู่สังคมสูงวัยคือความต้องการการขนส่งที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการสร้างทางเลือกในการเดินทางหลายประเภทที่สามารถเข้าถึงได้ราคาไม่แพงและเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการใช้ชีวิตที่มีคุณภาพ

รายงานชิ้นนี้ยังระบุข้อมูลจากการสำรวจสุขภาพชุมชนของประเทศแคนาดา ซึ่งพบว่าร้อยละ 21 ของผู้สูงอายุที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคอัลไซเมอร์หรือภาวะสมองเสื่อมยังคงขับรถเอง และร้อยละ 17 ระบุว่า การขับรถเป็นรูปแบบการเดินทางหลักของพวกเขา นำไปสู่แนวคิดในการตอบสนองความต้องการด้านการขนส่งของผู้สูงอายุ การจัดการด้านความปลอดภัยและความเสี่ยง รวมทั้งขยายตัว

ทางเลือกทางการขนส่งและการออกแบบเมืองที่ดีขึ้นสำหรับผู้สูงอายุ

รายงานดังกล่าวยังระบุว่า ระบบการขนส่งหลักสำหรับผู้สูงอายุยังคงเป็นการขับรถเอง แม้ว่าการขับขี่จะลดลงตามอายุที่มากขึ้น ขณะที่ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งพบว่าไม่สามารถเข้าถึงระบบการขนส่งที่สะดวกในราคาที่รับได้

ขณะที่ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเข้าถึงความต้องการด้านการขนส่งมีความเสี่ยงต่อการเกิดผลกระทบทางสุขภาพและคุณภาพชีวิต

ที่มา : http://www.conferenceboard.ca/press/newsrelease/16-10-19/Canada_is_Ill-Prepared_to_Keep_an_Aging_Population_Moving.aspx

สังคมสูงวัยในสิงคโปร์

ซัชฎา กำลิ่งแพทย์ เขียนไว้ในบทความ “เรียนรู้นโยบายเพื่อผู้สูงวัยของสิงคโปร์” โดยชี้ให้เห็นว่าสิงคโปร์ เป็นอีกหนึ่งประเทศมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกปีในขณะที่อัตราการเกิดลดลง จึงถือเป็นประเทศที่เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างเต็มตัว รัฐบาลสิงคโปร์จึงได้จัดตั้งกระทรวงการพัฒนาชุมชน เยาวชน และการกีฬา (MCYS) กำหนดคำขวัญ “Successful Ageing for Singapore” และได้วางแนวนโยบายต่างๆ ดังนี้

“1) ส่งเสริมการจ้างงานและเพิ่มความมั่นคงทางการเงิน ด้วยการเพิ่มทักษะและจัดหางานให้เหมาะสมกับแรงงาน เพื่อยกระดับผลิตภาพ และความสามารถในการเพิ่มรายได้ของแรงงานในระยะยาว

- 2) ให้การดูแลสุขภาพและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอย่างรอบด้านในราคาย่อมเยา เน้นให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพ โดยรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้การศึกษาด้านการดูแลสุขภาพและตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุ
- 3) ช่วยเหลือผู้สูงอายุในสังคม โดยภาครัฐเป็นผู้วางระบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ให้สามารถอำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ เช่น การออกแบบอาคาร สถานที่ สาธารณะ และระบบขนส่งมวลชนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ตลอดจนการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม
- 4) การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอายุยืน โดยการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่น การพัฒนางานด้านบริการเพื่อผู้สูงอายุ ปรับปรุงนโยบายด้านเงินอุดหนุนแก่อาสาสมัครสนับสนุนการฝึกอบรมด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ”

ซัชฎา ยังสรุปหัวใจสำคัญของนโยบายสังคมสูงวัยของสิงคโปร์ 3 ประการที่สามารถนำมาใช้กับสังคมไทยได้คือ “1) มีความรอบด้าน ครอบคลุมหลายมิติของสวัสดิการสังคม 2) ไม่เน้นเพียงการให้ สวัสดิการโดยผู้สูงวัยเป็นเพียงผู้รับอย่างเดียว หากยังเน้นการดีง คักยภาพของผู้สูงวัยออกมาใช้ และ 3) อาศัยการประสานงานกัน ระหว่างหลายภาคส่วน ไม่ใช่เน้นแต่ผู้สูงอายุเพียงอย่างเดียว แต่เน้น หลายมิติของครอบครัว เช่น เด็ก และการศึกษา เป็นต้น”

ที่มา : บทความ “เรียนรู้นโยบายเพื่อผู้สูงวัยของสิงคโปร์” โดย ซัชฎา กำลังแพทย์ ผู้ช่วยผู้ประสานงาน โครงการ “จับตาอาเซียน” (ASEAN Watch) ฝ่าย 1 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เผยแพร่ทาง www.bangkokbiznews.com/blog/detail/642520

“สังคมสูงวัย” เรื่องของโลก เรื่องของไทย

รายงานจากธนาคารโลก “Live Long and Prosper : Aging in East Asia and Pacific” กล่าวถึงการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก วิธีการต่างๆ ที่แต่ละประเทศสามารถนำไปใช้แก้ปัญหา รวมทั้ง “โอกาส” บางประการที่จะมาพร้อมกับปรากฏการณ์นี้

ผู้อำนวยการธนาคารโลก ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ **อูริค ซาเกา** มองว่า จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยที่เพิ่มขึ้นเป็นผลจากประชากรมีอายุขัยที่ยาวนานขึ้นและอัตราการเกิดใหม่ที่ลดลงอย่างรวดเร็ว และคาดว่าจำนวนของประชากรวัยทำงานในประเทศไทยจะหดตัวลงมากกว่าร้อยละ 10

ประเทศไทยกำลังประสบกับภาวะ “แก่ก่อนรวย” อีกทั้งคนไทยยังมีความคาดหวังว่ารัฐจะเป็นที่พึ่งแรกของความช่วยเหลือด้านการเงินในวัยชรา การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยจะสร้างความท้าทายใหม่ๆ ให้กับประเทศไทย ทั้งในด้านการรักษาการเติบโตของประเทศ การจัดการการเงินสาธารณะ และการสนับสนุนมาตรฐานการครองชีพ

ในอีกด้านหนึ่ง สังคมสูงวัยก็อาจสร้างโอกาสใหม่ๆ ให้แก่ประเทศไทย เช่น การเป็นที่พำนักของชาวต่างชาติที่จะมาชีวิตหลังเกษียณที่ประเทศไทยมากขึ้น ตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จะขยายตัวมากขึ้น

ที่มา : ข้อมูลจาก www.worldbank.org เผยแพร่ทาง <http://blogs.worldbank.org/eastasiapacific/th/aging-in-thailand-how-to-live-long-and-prosper>

สื่อกับการสื่อสารสังคมสูงวัย

บทความ “Reporting on Aging: Health Reform, Ethnicity and Income In The Mix” โดย Paul Kleyman ที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์ www.centerforhealthjournalism.org ระบุว่า “สื่อ” จำเป็นต้องทำความเข้าใจใหม่ถึงความสลับซับซ้อนของการที่ผู้สูงอายุได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายสุขภาพต่างๆ

ที่ผ่านมาสื่อเพียงไม่กี่รายที่ลุกขึ้นมาตั้งคำถามกับฝ่ายบริหารหรือเรียกร้องให้มีหลักเกณฑ์ทางสุขภาพที่ปกป้องผู้มีรายได้น้อย โดยเฉพาะผู้สูงอายุสตรีและผู้สูงอายุที่เป็นชนกลุ่มน้อยเชื้อสายต่างๆ ซึ่งเป็นกลุ่มที่จะได้รับผลกระทบมากที่สุด

บทความดังกล่าวยังอ้างถึงเนื้อหาในหนังสือ “A Bittersweet Season: Caring for Our Aging Parents-and Ourselves” โดย Jane Gross อดีตผู้สื่อข่าว New York Times ที่ตั้งคำถามว่าเหตุใด

โครงการประกันสุขภาพจึงไม่ครอบคลุมการดูแลรักษาที่บ้าน ค่าจ้างผู้ดูแล หรือค่าบ้านพักคนชรา โดยเธอระบุว่าการที่คนอเมริกันไม่ได้รับข้อมูลว่าระบบประกันสุขภาพไม่ครอบคลุมการดูแลในระยะยาวถือว่าเป็นความล้มเหลวของการสื่อสารโดยมี “สื่อ” เป็นผู้ร่วมรับผิดชอบ

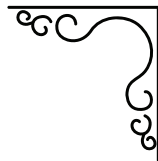
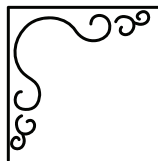
Jane Gross กล่าวว่า “สื่อหลัก” ไม่ให้ข้อมูลที่เพียงพอในการที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุและคนรุ่นลูกของพวกเขาในการเผชิญปัญหาต่างๆ แต่กลับให้ความสำคัญกับการนำเสนอภาพของผู้สูงอายุที่มีความสุขผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ปีนเขา วิ่งมาราธอน หรือนำเสนอเรื่องราวและบริการต่างๆ ของบ้านพักคนชรา

ทั้งนี้ สื่อสายสุขภาพ ถือว่าอยู่ในสถานะที่สามารถ “ส่งเสียง” หรือสื่อสารเรื่องราวที่มีประโยชน์ในการผลักดันนโยบายไปสู่ฝ่ายบริหาร จึงควรให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวให้มากขึ้น

ที่มา : <https://www.centerforhealthjournalism.org/resources/lessons/reporting-aging-health-reform-ethnicity-and-income-mix>

กล่าวโดยสรุป เรื่องราวของสังคมสูงวัยในประเทศต่างๆ จนถึง การสื่อสารประเด็นสังคมสูงวัยนั้นมีทั้งด้านที่เกี่ยวกับคุณค่าและ วิธีดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยแต่ละคน และด้านที่สะท้อนถึงปัญหาสังคม สูงวัยเชิงโครงสร้างที่ทุกประเทศมีนโยบายด้านต่างๆ ในการแก้ไข ปัญหาและรองรับสังคมสูงวัยที่กำลังขยายตัวมากยิ่งขึ้นในอนาคต

กล่าวสำหรับการทำงานของไทยพีบีเอสก็บวาระหลักเรื่อง สังคมสูงวัย ได้ให้ความสำคัญกับเนื้อหาทั้งสองด้าน โดยผลิตออกมา ในรูปแบบของรายการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสื่อสาร ประเด็นเหล่านี้อย่างรอบด้าน และแสวงหาแนวทางร่วมกันสู่การแก้ ปัญหาสังคมสูงวัยในประเทศไทย

บทที่ 1
**วิธีคิดของไทยพีบีเอส
กับสังคมสูงวัย**

สังคมสูงวัยเป็นปรากฏการณ์ที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยในภาพรวมทั้งหมด ตั้งแต่เด็กแรกเกิดไปจนถึงผู้สูงอายุที่มีอยู่ในทุกครอบครัว ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคสังคมสูงวัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่สำคัญสังคมสูงวัยกำลังมาเยือนเราเร็วกว่าที่เคยคาดคิด

สังคมไทยยังขาดการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะบทบาทของสื่อที่จะสื่อสารเรื่องราวของสังคมสูงวัยเพื่อให้สังคมหันมาตระหนักและหาทางออกร่วมกันยังมีอยู่น้อยมากนัก

จากจุดยืนการเป็นสื่อสาธารณะและเป็น “สื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง” (Media for Change) การทำงานของไทยพีบีเอสที่ผ่านมาจึงมุ่งเน้นการขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยการสื่อสารวาระหลักในการสร้างการเปลี่ยนแปลงสังคมขององค์กร (Corporate Agenda) ปีละ 2 วาระ

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai Public Broadcasting Service) หรือ ส.ส.ท. ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2551 โดย พ.ร.บ. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ในฐานะองค์การสื่อสาธารณะที่ไม่แสวงผลกำไรแห่งแรกของประเทศไทย เพื่อดำเนินการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ที่สนับสนุนการพัฒนาสังคม ที่มีคุณภาพและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยผ่านทางบริการข่าวสารที่เที่ยงตรงรอบด้าน สมดุล และซื่อตรงต่อจรรยาบรรณ

ความเป็นอิสระและความเป็นสาธารณะของไทยพีบีเอส ได้รับการรองรับภายใต้ พ.ร.บ. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย โดยมีคณะกรรมการนโยบายที่ผ่านการสรรหาโดยกระบวนการที่เป็นอิสระและโปร่งใส เป็นผู้กำหนดนโยบาย และควบคุมการดำเนินงานของผู้อำนวยการ และคณะกรรมการบริหารองค์การฯ ส.ส.ท. มีรายได้จากภาษีสรรพสามิตที่เก็บจากสุราและยาสูบ โดยมีรายได้สูงสุดปีงบประมาณละไม่เกิน 2,000 ล้านบาท

ตั้งแต่ปีพ.ศ.2560 ที่ผ่านมา ไทยพีบีเอสกำหนดให้ประเด็น “สังคมผู้สูงอายุ” เป็นวาระหลักขององค์กร กับแนวคิด “พลังบวรร่วมสร้างสังคมไทย” และ “พลังการเรียนรู้” รวมทั้งกำหนดการสื่อสารรณรงค์ทางสังคม (Social Campaign) โดยกำหนดเป็นประเด็นหลักในการนำเสนอของทุกส่วนงานภายในองค์กร จากการรายงานข่าวผ่านจอโทรทัศน์ เชื่อมโยงต่อไปสู่การนำเสนอเนื้อหาผ่านทางสื่อออนไลน์ ไปจนถึงกิจกรรมต่อเนื่องที่เกิดขึ้นตามมา ด้วยความร่วมมือจากทุกส่วนงาน

รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล ผู้อำนวยการองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) หรือ Thai Public Broadcasting Service - TPBS หรือ “ไทยพีบีเอส” มองว่า สถานการณ์สังคมผู้สูงอายุ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศในเอเชียอย่างสิงคโปร์หรือญี่ปุ่น ขณะที่ในประเทศไทยเองมีแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาวะวิกฤติมากขึ้น

ปรากฏการณ์สังคมผู้สูงอายุ จึงถูกกำหนดให้เป็น “Core Agenda” หรือวาระหลักที่ทั้งองค์กรจะช่วยกันคิดร่วมกัน วางเป้าหมายไปและลงมือทำไปด้วยกัน ตั้งแต่ปีพ.ศ.2558 เป็นต้นมา

“การที่ไทยพีบีเอสเป็นสื่อสาธารณะ เราจึงมีภารกิจที่จะจุดประกายให้กับสังคมได้มองเห็นภาพที่กำลังเกิดขึ้น รวมถึงมองต่อไปถึงความเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะมาถึงในอนาคต เรามองว่าถ้ามีวาระหลักที่ทุกคนจับขึ้นมาเป็นวาระองค์กรก็จะสามารถสร้างผลกระทบการเปลี่ยนแปลงให้สังคมได้ ตอนนั้นเราเลยเลือกสังคมผู้สูงอายุมาเป็นวาระหลัก และเราเองก็มีทุนในเรื่องนี้อยู่มากพอ เรามีการทำเนื้อหา มีรายการทางด้านสุขภาพ เรามีรายการมิติทางด้านชีวิต เรามีเครือข่าย

“คนอาจจะมองเรื่องสังคมสูงวัยในแง่ร้ายได้ เศรษฐกิจ
บางคนมองเป็นเรื่องสุขภาพ บางคนมองเรื่องสวัสดิการ
แต่คิดว่าหน้าที่ของสื่อสารมวลชนคือการพยายามทำให้
คนมองเห็นภาพองค์รวมว่าเรื่องนี้กระทบทุกคนทุกมิติ
**ถ้าสังคมมองภาพแบบองค์รวมแล้ว
เข้าใจไปด้วยกันจะเป็นฐานของการคิดในทุกเรื่อง”**

รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล
ผู้อำนวยการไทยพีบีเอส

ที่ทำเรื่องผู้สูงวัย เรื่องสุขภาวะค่อนข้างมาก เราเลยคิดว่าด้วยทุนที่เรามีอยู่ มีเครือข่ายที่ทำงานด้านนี้ น่าจะทำให้เกิดผลที่เป็นไปได้”
รศ.ดร.วิลาสินี กล่าว

ผอ.ส.ส.ท. มองว่า การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคมจึงเป็นหน้าที่ของสื่อสาธารณะที่ต้องทำให้สังคมตระหนักและเตรียมพร้อม บนฐานของความรู้ความเข้าใจ และนำไปสู่การแก้ปัญหาได้

“คนอาจจะมองเรื่องสังคมสูงวัยในแง่ร้ายได้ เศรษฐกิจ บางคนมองเป็นเรื่องสุขภาพ บางคนมองเรื่องสวัสดิการ แต่คิดว่าหน้าที่ของสื่อสาธารณะคือการพยายามทำให้คนมองเห็นภาพองค์รวมว่าเรื่องนี้กระทบทุกคน ทุกมิติ ถ้าสังคมมองภาพแบบองค์รวมแล้วเข้าใจไปด้วยกันจะเป็นฐานของการคิดในทุกเรื่อง”

“พอสังคมรู้สึกตื่นตัวขึ้นมาว่าอีกไม่กี่ปีเราจะเป็นสังคมสูงวัยเต็มรูปแบบ บางคนก็ตกใจ แต่ถ้าเรามองเห็นภาพนี้อย่างองค์รวมร่วมกัน เราก็จะรู้ว่ามันไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งหรือว่ากระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง แต่มันเกี่ยวกับเราทุกคนยังไง ก็คงเป็นหน้าที่ของเราที่ต้องสร้างการมองประเด็นทางสังคมด้วยฐานทางปัญญา ฐานความรู้ และฐานข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมถูกต้อง ต้องบอกว่าเป็นหน้าที่สื่อสาธารณะชัดๆ เลยนะที่ต้องช่วยกันทำเรื่องนี้”

ไม่เพียงแต่สื่อสาธารณะที่ต้องให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์สังคมสูงวัย แต่ทุกสื่อควรต้องช่วยกันทำหน้าที่สร้างทัศนคติเชิงบวกให้สังคมที่มีต่อคนกลุ่มต่างๆ ด้วย

“สังคมไทยในบางแง่มุมก็อาจจะมีการปลูกฝังความคิดในเชิงอคติกับคนกลุ่มต่างๆ ที่ไม่เหมือนเราอยู่แล้ว ผู้สูงวัยก็เป็นส่วนหนึ่งถูก

มองด้วยอคติ มีตั้งแต่ผู้สูงวัยเป็นปัญหา ผู้สูงวัยก็ไม่ควรจะไปไหน เพราะว่าอ่อนแอ เตี้ยจะป่วย ควรจะอยู่กับบ้านไม่ต้องทำอะไร ซึ่งมันก็มีตั้งแต่มองด้วยความหวังดีไปจนถึงทัศนคติเชิงลบหรืออคติ เพราะฉะนั้นคิดว่ามันเป็นหน้าที่ของสื่อทุกประเภทไม่ใช่แค่สื่อสาธารณะที่จะต้องช่วยสร้างทัศนคติเชิงบวกให้กับคนในสังคมว่าจริงๆ แล้วผู้สูงวัยก็เป็นพลังที่ดีในสังคมได้ ถ้าเราทั้งหลายมองเขาในแง่บวก และก็ปรับทัศนคติในการมองในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงวัย”

“ตรงนี้คิดว่าเป็นหน้าที่หนึ่งของเราในฐานะสื่อสาธารณะ แน่ๆ บทบาทเราคือปรับทัศนคติของคนในสังคมไทยให้อยู่ร่วมกับผู้สูงวัยได้อย่างเข้าใจ แล้วก็ก็เป็นทัศนคติด้านบวกหรือเชิงสร้างสรรค์ซึ่งเป็นหน้าที่สื่อโดยตรง อีกหน้าที่ของสื่อกับสังคมสูงวัย คือการเข้าไปหนุนเสริมกลุ่มคนที่ทำงานในการขับเคลื่อนเรื่องนี้อยู่แล้ว เอื้ออำนวยเขาในการทำงาน นี่ก็เป็นบทบาทของสื่อสาธารณะ ถ้าเรารู้ว่ากลุ่มไหนกำลังทำเรื่องดี ๆ เรื่องที่มันจะทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงได้ เรามีบทบาทที่จะเอื้ออำนวยให้งานของเขานั้นส่งผลหรือสร้างผลกระทบได้ดียิ่งขึ้น”

บทบาทของสื่อสาธารณะ จึงอยู่ที่การนำเสนอสถานการณ์ที่เป็นจริง รวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง นักวิชาการ คนทำงานในพื้นที่ ส่งต่อข้อมูลนี้ไปถึงฝ่ายนโยบาย และผลักดันให้เกิดนโยบายเรื่องสังคมสูงวัยจากภาครัฐที่เหมาะสม ถูกต้อง และเป็นประโยชน์กับประชาชนอย่างแท้จริง

“สังคมสูงวัย” เรื่องของคนทุกวัย

รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล เสนอว่า สังคมสูงวัยไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเฉพาะผู้สูงวัย แต่มีผลกระทบต่อทุกคนตั้งแต่เด็กแรกเกิด เพราะเด็กที่เกิดมาในวันนี้ก็คือคนที่ต้องรับหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวในอนาคต

“เราต้องทำให้เขาเกิดความรู้สึกตั้งแต่เล็กๆ เลยว่าเขาต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง ถ้าครอบครัวรับรู้เรื่องนี้ มีการเตรียมความพร้อมให้เด็ก เริ่มตั้งแต่ความพร้อมที่จะเลี้ยงดูตัวเองได้ เลี้ยงดูผู้สูงวัยได้ รวมทั้งความเข้าใจว่าวิถีชีวิตในอนาคตต้องปรับเปลี่ยนไปอย่างไร เพื่อให้จะทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมนี้ได้”

มุมมองหรือนโยบายที่แปรเป็นสื่อผ่านไทยพีบีเอส เริ่มจากการวางแผน การสื่อสารเพื่อปรับทัศนคติของผู้คนให้เป็นทัศนคติเชิงบวก จะเน้นสื่อสารภาพบวกของผู้สูงวัย สื่อให้สังคมเห็นว่าเราทำอะไรเพื่อผู้

**“เราต้องทำให้เขา (เด็กๆ) เกิดความรู้สึกตั้งแต่เล็กๆ
เลยว่าเขาต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง**

ถ้าครอบครัวรับรู้เรื่องนี้ มีการเตรียมความพร้อมให้เด็ก
เริ่มตั้งแต่ความพร้อมที่จะเลี้ยงดูตัวเองได้ เลี้ยงดูผู้สูงวัยได้
รวมถึงความเข้าใจว่าวิถีชีวิตในอนาคตต้องปรับเปลี่ยนไปอย่างไร
เพื่อที่จะทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมนี้ได้”

รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล
ผู้อำนวยการไทยพีบีเอส

สูงวัยได้บ้าง โดยมักเป็นเรื่องของแรงบันดาลใจ ตัวอย่างรูปแบบที่ออกมา เช่น รายการเก๋ยากก๊วน รายการลุยไม่รู้โรย ฯลฯ ซึ่งจะมีกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงวัยมีพื้นที่หรือโอกาสในการแสดงศักยภาพให้ทุกคนได้เห็น

ทิศทางที่สองคือการสื่อสารเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย เป็นการทำงานที่ต่อเนื่องไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายของหน่วยงานเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง โดยจะตั้งเป้าหมายของการทำงานในประเด็นต่างๆ ตามความจำเป็นเร่งด่วน

หนึ่งในแนวคิดแรกๆ ที่ต้องการจะผลักดันให้เกิดขึ้นคือเรื่อง “เงินออม” ของผู้สูงวัย โดยเริ่มจากการรณรงค์ให้บุคลากรของไทยพีบีเอสเองได้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนการออมเพื่อความมั่นคงในอนาคตเมื่ออายุมากขึ้น ไปจนถึงการเตรียมความพร้อมสู่การเกษียณอายุที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และการใช้ชีวิตหลังเกษียณอย่างมีคุณภาพ

“ถ้าพูดถึงสังคมสูงวัยในบ้านเรา เรื่องเงินออมถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องรณรงค์ให้สังคมเห็นความสำคัญตรงนี้มากขึ้น เราจึงเริ่มต้นทำงานขับเคลื่อนเรื่องนี้ก่อน โดยจับมือกับหลายๆ กลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับด้านนี้ เริ่มจากการชักชวนพนักงานในไทยพีบีเอสเองให้เริ่มต้นสำรวจตัวเองว่าเราพร้อมหรือไม่ที่จะเกษียณในอีกยี่สิบสามสิบปีข้างหน้า จะจัดการเรื่องเงินออมของเราตรงนี้ยังไง ตอนนั้นเราก็ไปจับมือกับสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) กรรมาธิการปฏิรูปสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงวัย ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ที่มีนายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ เป็นประธาน ช่วยกันผลักดันมิติเรื่องของเงินออมผู้สูงวัย” ดร.วิลาสินีกล่าว

กิจกรรมการเสวนา หัวข้อ “สังคมสูงวัยกับภารกิจไทยพีบีเอส” จึงถูกจัดขึ้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2559 เวลา 13.30 – 16.00 น. ณ ห้องลานไม้ อาคาร A ชั้น 1 ไทยพีบีเอส โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1. เพื่อให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมเรื่องสังคมสูงวัยและ 2. เพื่อให้พนักงานรับรู้และมีส่วนร่วมกับการทำ Corporate Agenda ขององค์การเรื่องการเตรียมความพร้อมสู่สังคมสูงวัย

กิจกรรมในงานประกอบด้วย Ted Talk หัวข้อ “คนไทยพีบีเอสกับสังคมสูงวัย” โดยตัวแทนพนักงานไทยพีบีเอส และการเสวนาจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก หัวข้อ “สีนามิสังคมสูงวัย” โดยนายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ นายแพทย์นิวัฒน์ จี๋กังวาล เวชศาสตร์ป้องกันแขนงอายุเวชศาสตร์โรงพยาบาลสมิติเวช ดร.ประกาศิต กายะสิทธิ์ ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9) ส.ส.ส. และ ดร.วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นโยบายที่สองคือการรณรงค์เรื่อง “เมืองที่เหมาะสมกับคนทุกวัย” ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้ง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเครือข่ายสถาปนิกที่เน้นทำเรื่องเมือง ทำเรื่องพื้นที่ และเรื่องอื่นๆ ที่ตั้งเป้าหมายไว้ เช่น ส่งเสริมให้มีผู้ดูแลผู้สูงวัยไม่ว่าจะเป็นติดเตียงติดบ้าน การสนับสนุนในสิ่งเหล่านี้ทำให้ชุมชนจัดการตัวเองได้

สังคมสูงวัย : เราคิดอย่างไร

จากนโยบายสู่การปฏิบัติ จากเค้าโครงความคิดสู่หลากหลายรายการของไทยพีบีเอส ที่สร้างสรรค์จากแนวคิดที่ต้องการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าของผู้สูงวัย ให้ความรู้ผู้สูงวัยในการดูแลตนเองทั้งกายและใจ เพื่อให้เป็นผู้สูงวัยที่มีคุณภาพ ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกำลังที่ช่วยผลักดันสังคมอย่างมีคุณค่า

คุณสมยศ เกียรติอร่ามกุล ผู้จัดการฝ่ายรายการประเด็นทางสังคม ที่รับหน้าที่ดูแลรายการเกี่ยวกับผู้สูงวัยของไทยพีบีเอส เล่าให้ฟังว่า ไทยพีบีเอส มองผู้สูงวัยในฐานะประชากรอาวุโส หรือ “Senior Citizen” เป็นคนที่ผ่านการทำงาน ทำประโยชน์ให้สังคมในหลากหลายสาขา จึงนับว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ที่มีคุณค่า ซึ่งควรได้รับการนำเสนอผ่านสื่อ เพื่อนำเรื่องราวเหล่านั้นมาถ่ายทอดให้สังคมได้รับรู้ และส่งต่อเรื่องราวดีๆ สู่คนรุ่นใหม่ได้

หลากหลายพื้นที่ หลายรายการของไทยพีบีเอส จึงเน้นเปิดโอกาสให้ผู้สูงวัยได้มาถ่ายทอดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา ไปจนถึงเปิดโอกาสในการเดินตามความฝันที่ยังไม่มีโอกาสได้ทำ

“ในบ้านเราผู้สูงวัยแต่ละท่านก็มีความสามารถมีความรู้มีประสบการณ์ มีความสามารถในการสร้างสิ่งใหม่ๆ ได้มากกว่าที่เป็นอยู่ แต่สิ่งที่สังคมเรายังขาดคือการยอมรับ หรือการส่งเสริมกระตุ้นที่จะให้ผู้สูงอายุเหล่านี้ได้ลุกขึ้นมาทำอะไรดีๆ ทั้งๆ ที่ผู้สูงวัยยังมีคุณค่าในตัวเอง สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ สมองและความคิดยังทำงานได้ ยังสามารถสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ได้อีกมากมาย บทบาทและหน้าที่ของสื่อจึงอยู่ที่การทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นความสำคัญของตนเอง และลุกขึ้นมาแสดงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของท่านเหล่านั้น”

ขณะที่ในส่วนของคนรอบข้าง ครอบครัว หรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงวัย มีไม่น้อยที่มองผู้สูงวัยต้องการการดูแลตลอดเวลา โดยที่ยังขาดความเข้าใจว่า จริงๆ แล้วผู้สูงอายุนั้นยังสามารถทำอะไรด้วยตัวเองได้อีกมาก คนรอบข้างหรือผู้ดูแลเพียงแต่สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการใช้ชีวิต และทำความเข้าใจกับข้อจำกัดในความเป็นผู้สูงอายุบ้างเท่านั้นเอง

“คิดว่าสังคมอาจจะต้องทำความเข้าใจผู้สูงอายุมากขึ้นนะ ประเทศที่เขาให้ความสำคัญของสังคมสูงวัย เขาก็จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกตามพื้นที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นป้าย สัญลักษณ์ต่างๆ ราวจับ ทางลาด รถเมล์ก็มีระบบไฮดรอลิคสำหรับยกรถเข็น ทำให้ผู้สูงวัยและผู้พิการสามารถเดินทางด้วยตัวเองได้ ตามรายการก็จะจะมีห้องน้ำที่ออกแบบตามข้อจำกัดของผู้สูงวัย ขณะที่บ้านเรายังต้องให้ความสำคัญ

มากกว่านี้อีก เรายังไปไม่ถึงการออกแบบที่ให้ความสำคัญกับทุกคนจริงๆ”

ในบทบาทของการเป็น “สื่อสาธารณะ” การนำเสนอเรื่องราวของสังคมสูงวัย ไม่ใช่คำถามว่าควรทำหรือไม่ แต่เป็นเรื่องที่ “ต้องทำ”

“ประเด็นสังคมสูงวัยกับไทยพีบีเอส ผมมองว่าไม่ใช่คำถามนะว่าเราควรจะไปทำเรื่องนี้หรือไม่ แต่เป็นสิ่งที่ต้องทำในฐานะที่เป็นสื่อสาธารณะ เพราะเรื่องสังคมสูงวัยเป็นเรื่องที่ทุกคนในสังคมควรให้ความสำคัญ ทีนี้ถ้าสื่ออื่นๆ เขาไม่ทำ หรือทำน้อย อาจจะช่วยข้อจำกัดบางอย่าง เราก็ควรจะเป็นหัวหอก เป็นคนเริ่มทำก่อน และไม่ใช่ว่าทำ 1-2 ปีแล้วเลิก ผมว่าต้องทำไปตลอด เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยและมีผลกระทบมาก ยิ่งไงเราก็ต้องอยู่กับสังคมสูงวัยไปตลอดแน่ๆ”

“แล้วก็ไม่ใช่เฉพาะสังคมสูงวัย แต่คงต้องมองไปถึงการทำงานในประเด็นของการสร้างสังคมที่เท่าเทียมกัน สังคมที่เอื้อให้คนที่เขามีข้อจำกัดทางด้านกายภาพ คนชรา คนพิการ หรือคนที่มีความแตกต่างทางเพศ คือเราต้องทำให้สังคมนี้เป็นสังคมที่เท่าเทียมกัน นั่นคือภาพใหญ่ในการทำงานของเรา ซึ่งสังคมสูงวัยก็เป็นส่วนหนึ่งในขอบเขตการทำงานของเรา”

ขณะที่ **คุณนิสิต คุณผล** ผู้จัดการฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต มองภาพการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยในประเทศไทยว่า ข้อดีของสังคมไทยคือการให้ความเคารพนับถือผู้สูงวัย ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกปลูกฝังต่อเนื่องกันมาจากรุ่นสู่รุ่น แต่ขณะเดียวกันสิ่งที่ขาดไปคือการมองว่าจะช่วยกันสนับสนุนให้ผู้สูงวัยในบ้านมีชีวิตที่มีคุณภาพได้อย่างไร

“ประเด็นสังคมสูงวัยกับไทยพีบีเอส
ผมมองว่าไม่ใช่คำถามนะว่าเราควรจะไปทำเรื่องนี้หรือไม่
แต่เป็นสิ่งที่ต้องทำในฐานะที่เป็นสื่อสาธารณะ
เพราะเรื่องสังคมสูงวัยเป็นเรื่องที่ทุกคนในสังคม
ควรให้ความสำคัญ ทีนี้ถ้าสื่ออื่นๆ เขาไม่ทำหรือทำน้อย
อาจจะด้วยข้อจำกัดบางอย่าง เราก็จะควรจะเป็นหัวหอก
เป็นคนเริ่มมาก่อน และไม่ใช่ว่าทำ 1-2 ปีแล้วเลิก
ผมว่าต้องทำไปตลอด เพราะเรื่องนี้เป็น
เรื่องที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไท
ยและมีผลกระทบมาก ยิ่งไงเราก็ต้อง
อยู่กับสังคมสูงวัยไปตลอดแน่ๆ”

คุณสมยศ เกียรติอร่ามกุล

ผู้จัดการฝ่ายรายการประเด็นทางสังคม

“หลายๆ ครอบครัว เราจะเห็นว่าเมื่อพ่อแม่เราแก่ตัวขึ้นเราจะบอกให้เขาอยู่เฉยๆ หรือเลี้ยงหลาน ทำงานบ้าน ทั้งที่บางทีผู้สูงอายุบางกลุ่มยังมีศักยภาพอยู่ แมื่กำลังอาจจะถดถอยไปตามสภาพร่างกาย แต่แนวคิดของผู้สูงอายุจำนวนมากก็ยังคงดีอยู่ ในประเด็นนี้ควรปรับทัศนคติของคนในสังคมให้มองผู้สูงอายุเสียใหม่ว่าท่านเหล่านั้นยังมีคุณค่ายังทำประโยชน์ให้กับครอบครัว ให้กับสังคมได้อีกมากมาย”

อีกเรื่องที่ต้องให้ความสนใจคือการทอดทิ้งผู้สูงอายุให้อยู่ตามลำพังเนื่องจากลูกหลานต้องออกไปทำงานนอกบ้าน หรือกรณีผู้สูงอายุที่อยู่ต่างจังหวัดแล้วลูกหลานต้องมาทำงานในกรุงเทพฯ

“วิธีคิดแบบเดิมที่ลูกทิ้งพ่อแม่เข้ามาทำงานแล้วส่งแต่เงินให้อย่างเดียวอาจจะเป็นเรื่องที่เราควรได้รับการแก้ไข ในฐานะที่เป็นสื่อก็ต้องนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา โดยการยกกรณีศึกษามาเป็นตัวอย่างเพื่อแสดงถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการละทิ้งพ่อแม่หรือผู้สูงอายุ ต้องช่วยกันปรับทัศนคติ ส่วนของเรื่องสวัสดิภาพ เรื่องกฎหมาย ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ต้องผลักดันในทางโครงสร้างเชิงนโยบาย”

“อย่างเรื่องเงินสวัสดิการผู้สูงอายุ เราก็พยายามสะท้อนให้รัฐเห็นว่าต้องอุดหนุนให้มากกว่านี้ หรือเรื่องบ้านพักคนชรา เรื่องสถานที่ดูแลผู้สูงอายุที่ยังขาด คนที่ไม่มีครอบครัวหรือลูกหลานก็ควรจะมีสถานที่ดูแลเขาในช่วงสุดท้ายของชีวิต ซึ่งรัฐก็ต้องเข้ามาดูแล และก็ต้องใช้งบประมาณ เราจึงพยายามนำเสนอข้อมูลให้ทางกระทรวงและรัฐจัดสรรงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุว่าควรจะมีประสิทธิภาพมากกว่านี้ หรือระบบประกันสังคมที่แต่ก่อนอาจจะไม่ครอบคลุมการรักษารอคมาะเร็งแต่เดี๋ยวนี้รักษาได้แล้ว แต่ก็น่าจะขยายต่อไปให้

“ผู้สูงวัยบางกลุ่มยังมีศักยภาพอยู่
แม้กำลังอาจจะถดถอยไปตามสภาพร่างกาย
แต่แนวคิดของผู้สูงวัยจำนวนมากก็ยังคงดีอยู่
ควรปรับทัศนคติของคนในสังคมให้มองผู้สูงวัยเสียใหม่ว่า
**ท่านเหล่านี้ยังมีคุณค่า
ยังทำประโยชน์ให้กับครอบครัว
ให้กับสังคมได้อีกมากมาย”**

คุณนิสิต คุณพล

ผู้จัดการฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต

ครอบครัวโรคอื่นๆ อีก คือทางภาครัฐก็ทำอยู่นะ แต่บางทีไล่ตามความต้องการของสังคมไม่ทัน เราก็มีหน้าที่จะต้องช่วยกระตุ้น ช่วยผลักดัน”

ขณะที่งานในส่วนที่เข้าไปสัมผัสกับประชาชนคนทั่วไป มองว่าน่าจะอยู่ที่การเปลี่ยนทัศนคติที่คนทั่วไปมีต่อผู้สูงอายุ เริ่มจากในครอบครัว การสร้างทัศนคติที่ดีของลูกที่มีต่อพ่อแม่หรือผู้สูงวัยในครอบครัว เพื่อเตรียมความพร้อมครอบครัวให้มีความเข้มแข็งในการจัดการกับสภาพสังคมสูงวัย

ความเป็นสื่อ และที่สำคัญเป็น “สื่อสาธารณะ” ของไทยพีบีเอส จึงเป็นหน้าที่โดยตรงที่จะสื่อความคิด นำเสนอเรื่องราวเพื่อสร้างสังคมที่เข้าใจและให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสังคมที่ให้พื้นที่กับทุกคนอย่างมีคุณภาพ

สิ่งนี้สะท้อนภาพวิถีคิดในการออกแบบเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมสูงวัยว่า หัวใจอยู่ที่การนำเสนอประเด็นผ่านรายการต่างๆ ของไทยพีบีเอส เพื่อให้ผู้สูงวัยเองและสังคมในภาพรวมได้เข้าใจว่า ผู้สูงวัยในบ้านเราคือ “คนคุณภาพ” ที่สังคมประสพการณ์ทำงาน ประสพการณ์ชีวิตไว้มากมายหลายแง่มุม และพร้อมที่จะถ่ายทอด ประสพการณ์เหล่านั้นออกมา บทบาทของสื่อสาธารณะจึงอยู่ที่การให้พื้นที่กับการนำเสนอเรื่องราวของท่านเหล่านั้น

จากมุมมองดังกล่าว นำไปสู่การกำหนดเนื้อหาและรูปแบบรายการเพื่อตอบสนองแนวคิดนี้

“จริง ๆ วิถีคิดก็ยึดอยู่บนแกนหลักที่เป็นหัวใจของการทำงานว่า เราอยากให้ผู้สูงวัยเห็นคุณค่าของผู้สูงวัย ทั้งตัวผู้สูงวัยเองและทุกๆ คนในสังคม จากนั้นในฐานะสื่อเรานำเสนออย่างไร

เพื่อให้ทุกคนได้เห็นสิ่งนั้น นำเสนออย่างไรให้สังคมมองผู้สูงวัยเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคม”

“เนื้อหาของรายการเราก็จะไปในแนวทางนั้น เพียงแต่จะเลือกนำเสนอออกมาแบบไหน เราก็พยายามออกไปค้นหาผู้สูงวัยที่มีศักยภาพ มีคุณภาพ ยังทำตัวเป็นประโยชน์ต่อสังคมอยู่ จากนั้นเราก็เข้าไปถ่ายทำรายการ ไปสัมภาษณ์ท่านเหล่านั้น นำเสนอเรื่องราวของท่านผ่านทางสื่อโทรทัศน์และช่องทางต่างๆ ที่เรามีอยู่ เพื่อให้ผู้สูงวัยคนอื่น ๆ เห็นว่าวัยอย่างเราก็ยังมีคุณค่าอยู่นะ พยายามหาช่องทางให้ผู้สูงวัยได้เห็นว่าคุณจะทำได้ทุกอย่างให้ตัวเองมีคุณค่า ออกไปเที่ยว ออกไปเดินทาง ไปทำกิจกรรม ไปใช้ชีวิต รูปแบบรายการก็จะมีหลากหลาย แต่โดยแนวคิดก็อันเดียวกันนั่นแหละ คือให้ทุกคนได้เห็นว่าคุณสูงวัยยังเป็นวัยที่มีคุณภาพ เรียกว่าแก่อายุยังมีคุณภาพ”

ที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันคือการสร้างทัศนคติใหม่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ สังคมไทยเคยมองว่าผู้สูงอายุคือวัยที่ซัพพอร์ตเงินเข้า เป็นเวลาของการพักผ่อนอยู่กับบ้าน เลี้ยงหลาน ปลูกต้นไม้ เพียงแค่นั้น แต่ในความเป็นจริงผู้สูงอายุเหล่านั้นยังมีศักยภาพในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ อีกมาก

ผู้สูงอายุจึงไม่ใช่ “ภาระ” แต่เป็น “พลัง” หากคนรอบข้างมีความเข้าใจที่ถูกต้องและให้พื้นที่ในการแสดงออก

“ประชาชนเขาให้ภาซีเรา เพื่อให้เรามารับเรื่องพวกนี้ เพื่อให้ให้ใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมให้มีคุณภาพ เขาให้เงินมาทำตรงนั้น เพราะฉะนั้น เราก็ต้องทำให้ดีที่สุด ไทยพีบีเอสเองก็ต้องรวมกันและร่วมมือกันทุกคนไม่ว่าจะระดับไหนในองค์กรนี้...”

“ก็เหมือนประชาชนเลือกคนคนหนึ่งไปเป็นนายกฯ คุณก็ต้องมีหน้าที่บริหารบ้านเมือง สำหรับไทยพีบีเอส ประชาชนให้เงินเรามาทำตรงนี้ เราก็ต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด” ผู้จัดการฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต อธิบาย

ด้าน **คุณประวิทย์ คงขวัญรัตน์** โปรดิวเซอร์ ฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต มองว่า สังคมไทยกำลังเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยเป็นอันดับสองของอาเซียน รองจากสิงคโปร์ ปัญหาสังคมผู้สูงวัยในปัจจุบันที่มีส่วนสำคัญคือเรื่องของ “เงิน” หรือรายได้สำหรับดูแลตนเองในวัยเกษียณ ยังมีกลุ่มผู้สูงวัยจำนวนหนึ่งที่มีความคิดว่าเมื่อแก่ตัวแล้วลูกหลานจะเลี้ยงดู แต่ในความเป็นจริงสภาพสังคมไทยปัจจุบันเปลี่ยนไปบวกกับสภาพเศรษฐกิจที่บีบให้ต้องดิ้นรนมากขึ้น

“ผู้สูงอายุถ้าไม่มีงานไม่มีลูกหลานเลี้ยงเลยก็ลำบาก คือถ้าปล่อยให้เขาอยู่กับบ้านเหงาๆ ไม่ได้ออกมาข้างนอกไม่มีเพื่อนก็เหงาจะคุยกับคนในบ้านก็อาจจะต้องออกไปทำมาหากิน ยิ่งถ้าเขาไม่ดูแลตัวเอง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง การขาดสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกถึงการมีคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ก็อาจเกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา”

“อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักๆ ยังหนีไม่พ้นเรื่องค่าครองชีพ ดังนั้นเรื่องเงินจึงถือเป็นปัญหาระยะยาวในสังคมผู้สูงอายุ หรือเรียกได้ว่าเป็นปัญหาหลักในการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบันเลยก็ว่าได้ มีคำพูดว่าคนที่อายุ 60 ปีขึ้นไปถ้าไม่มีลูกหลานดูแลต้องเตรียมเงินไว้ 6 ล้านบาทสำหรับดูแลตัวเองคนเดียว แต่ก็ไม่มีใครรับประกันได้ว่าเงินจำนวนนี้จะพอใช้ชีวิตตราบที่เรายังมีชีวิตอยู่”

**“เราพยายามนำเสนอข้อมูล
ให้รัฐจัดสรรงบประมาณในการดูแลผู้สูงวัย
ว่าควรจะมีประสิทธิภาพมากกว่านี้**

คือทางภาครัฐก็ทำอยู่นะ

แต่บางทีไล่ตามความต้องการของสังคมไม่ทัน

เราก็มีหน้าที่จะต้องช่วยกระตุ้น

ช่วยผลักดัน”

คุณนิสิต คุณพล

ผู้จัดการฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต

นอกจากปัญหาเรื่องเงินสำหรับใช้ชีวิตหลังเกษียณแล้ว คุณประวิทย์ยังได้สังเกตเห็นถึงปัญหาที่ลูกหลานมีเวลาให้ผู้สูงอายุในครอบครัวน้อยลง

สรุปแล้ว “สังคมสูงวัย” จึงเป็นปัญหาที่ครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งคุณค่าในระดับปัจเจกชนและปัญหาระดับเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และครอบครัว ซึ่งถือเป็นความท้าทายชิ้นใหญ่สำหรับสื่อสาธารณะอย่าง “ไทยพีบีเอส” ในการผลิตเนื้อหารูปแบบเพื่อสื่อสารให้สังคมไทยตระหนักและตื่นตัวพร้อมรับสังคมสูงวัยอย่างรอบด้าน

คุณประวิทย์ คงขวัญรัตน์
โปรดิวเซอร์ ฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต

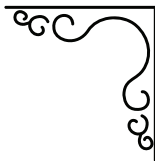
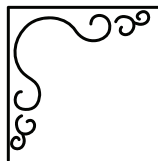
“ประชาชนเขาให้ภาชีเรา
เพื่อให้เรามาทำเรื่องพวกนี้
เพื่อที่จะให้ใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคม
ให้มีคุณภาพ เราก็ต้องทำให้ดีที่สุด
**ไทยพีบีเอสเองก็ต้องรวมกัน
และร่วมมือกันทุกคน
ไม่ว่าจะระดับไหนในองค์กรนี้...”**

คุณนิสิต คุณพล

ผู้จัดการฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต

“ผู้สูงอายุถ้าไม่มีงาน
ไม่มีลูกหลานเลี้ยงเลยก็ลำบาก
คือถ้าปล่อยให้เขาอยู่กับบ้านไม่ได้
ออกมาข้างนอก ไม่มีเพื่อนก็เหงา
จะคุยกับคนในบ้านก็อาจจะต้องออกไปทำมาหากิน
**ยิ่งถ้าเขาไม่ดูแลตัวเอง
ไม่เห็นคุณค่าในตัวเอง
ขาดสิ่งที่ทำให้รู้สึกถึงคุณค่าของ
การมีชีวิตอยู่ก็อาจจะเกิดปัญหา
สุขภาพจิตตามมา”**

คุณประวิทย์ คงขวัญรัตน์
โปรดิวเซอร์ฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต

บทที่ 2
**การสร้างผลงานสื่อสารภาวะ
เพื่อสังคมสูงวัย**

ท่ามกลางสถานการณ์สื่อปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง การเพิ่มขึ้นของช่องทางโทรทัศน์ดิจิทัลและการเติบโตของสื่อออนไลน์ต่างๆ บางสื่อเลือกที่จะให้พื้นที่กับการนำเสนอเนื้อหาที่เรียกความสนใจจากสังคม มากกว่าการมองถึงคุณค่าของเนื้อหาที่จะบอกเล่าให้สังคมได้รับรู้ร่วมกัน

ขณะที่สื่อเชิงธุรกิจไม่น้อยถูกบังคับด้วยสถานการณ์เพื่อหาทางรอดทางเศรษฐกิจ เนื้อหาที่ “ดี” แต่ “ไม่ขาย” จึงหดหายไปจากพื้นที่สื่อเหล่านั้น ไทยพีบีเอส ก็กลายเป็นสื่อสาธารณะ จึงถูกคาดหวังให้เข้ามาทำหน้าที่ในส่วนที่สื่อเชิงพาณิชย์ทำได้ไม่ถนัดด้วยข้อจำกัดทางธุรกิจ หน้าที่ที่มากกว่าการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ต้องมีส่วนในการนำเสนอทางออกให้กับสังคมด้วย และมีบทบาทเป็น “ผู้ร่วมแก้ปัญหา” มากกว่า “ผู้รายงาน” เพียงเท่านั้น

การทำหน้าที่ของสื่อสาธารณะอย่างไทยพีบีเอสในประเด็นสังคมสูงวัย ไม่เพียงนำเสนอเรื่องราวผ่านการรายงานข่าวหรือรายการทางหน้าจอโทรทัศน์ แต่การทำงานของไทยพีบีเอสยังเชื่อมโยงต่อไปถึงการสื่อสารผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ไปจนถึงที่การนำเสนอประเด็นไปสู่การแก้ปัญหาในพื้นที่จริง หรือที่เรียกว่า “On Air - Online - On Ground”

“On Air” คือ การนำเสนอเรื่องราวข่าวสารต่างๆ ผ่านทางหน้าจอโทรทัศน์ที่เป็นเสมือนอาวุธหลักของสถานีโทรทัศน์ทุกแห่ง แต่เปลี่ยนจากการยึดความต้องการนำเสนอของผู้ผลิตมาเป็นการออกแบบและผลิตตามความต้องการของผู้ชม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนายุทธศาสตร์เนื้อหาาร่วมกันของฝ่ายข่าว ฝ่ายรายการ ฝ่ายสื่อใหม่ และฝ่ายเครือข่ายสื่อสาธารณะ โดยการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย เพื่อเป้าหมายเชิงปริมาณเช่น การเพิ่มจำนวนผู้ชม ขยายฐานผู้ชมกลุ่มใหม่ เพิ่มช่องทางการเข้าถึงสารของผู้ชมผู้ฟังมากขึ้น และเป้าหมายเชิงคุณภาพ ซึ่งวัดด้านกระบวนการทำงานและด้านผลลัพธ์

“Online” ในวันที่สื่อดิจิทัลต่างๆ เข้ามาแย่งชิงพื้นที่ของการนำเสนอและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้คนมากขึ้น หน้าจอโทรทัศน์มีมือถือกลายเป็นหน้าจอหลักในการรับรู้ข้อมูล พฤติกรรมของผู้ชมที่เปลี่ยนไป จากการ “ดูโทรทัศน์” ตามรายการและช่วงเวลา ที่สถานีโทรทัศน์เป็นผู้กำหนดบนพื้นที่หน้าจอเครื่องรับโทรทัศน์ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีโทรทัศน์เคลื่อนที่และอินเทอร์เน็ตทำให้ผู้คนสามารถและพอใจที่จะ “ชมสิ่งที่ต้องการ ในเวลาและสถานที่ที่ต้องการ” การส่งผ่านเนื้อหาที่นำเสนอผ่านหน้าจอตีทัศน์สู่สื่อใหม่ต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้เนื้อหาสาระที่ผลิตขึ้นสามารถเข้าถึง

ผู้ชมในวงกว้างได้อย่างแท้จริง

“On Ground” ในความเป็นสื่อสาธารณะที่ได้รับการสนับสนุนจากเงินภาษีที่มาจากประชาชน ถือเป็นภารกิจของไทยพีบีเอสที่ต้องทำมากกว่าการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ แต่ต้องต่อเนื่องไปจนถึงการนำประเด็นเหล่านั้นไปสู่การแก้ปัญหา โดยทำงานร่วมกับบุคคล กลุ่ม องค์กร ภาคีเครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมให้เห็นผลเป็นรูปธรรม

รูปแบบการทำงานที่เชื่อมโยงต่อเนื่อง จาก On Air (การนำเสนอข่าวและรายการผ่านทางโทรทัศน์) สู่ออนไลน์ (การใช้สื่อใหม่ต่างๆ) ต่อเนื่องไปถึงงาน On Ground หรือการนำประเด็นไปสู่การปฏิบัติจริงกับกลุ่มคนจริง บนพื้นที่จริง เป็นสิ่งที่ยืนยันบทบาทของไทยพีบีเอสในฐานะสื่อสาธารณะ ท่ามกลางความหลากหลายของภูมิทัศน์สื่อที่เปลี่ยนแปลงไป

คุณสมยศ เกียรติอร่ามกุล ผู้จัดการฝ่ายรายการประเด็นทางสังคม

จากแนวคิดสู่เนื้อหาเพื่อสังคมสูงวัย

คุณสมยศ เกียรติอร่ามกุล ผู้จัดการฝ่ายรายการประเด็นทางสังคม มองว่า วัตถุประสงค์ของการผลิตรายการ คือการมองผู้สูงวัยเป็น Senior Citizen หรือคนที่มีประสบการณ์มากมาย จึงอยากให้แต่ละคนถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ ความสามารถ และในอีกมุมหนึ่งผู้สูงวัยแต่ละคน ผู้สูงวัยหลาย ๆ คนอาจจะยังไม่เคยทำสิ่งที่ตัวเองฝัน รายการก็จะพาผู้สูงวัยไปทำสิ่งพวกเขาฝันไว้ หรือพาไปทำอะไรมที่ฉีกวิธีการเดิม ๆ ที่เคยทำอยู่ในปัจจุบัน

“เนื้อหาการนำเสนอ จะเน้นการเล่าเรื่องของผู้สูงวัยที่ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า เช่น ผู้สูงวัยที่ทำเกษตรพอเพียง จะให้เขาเล่าว่าการทำเกษตรพอเพียงมีผลดีกับสังคม และดีกับตัวเองอย่างไร มาทำสวนกันเพื่อเปลี่ยนวิธีคิด เพราะทำสวนแล้วมันเก็บรายได้หากินได้ทุกวัน หรือแม้แต่ว่าผู้สูงวัยบางคนอายุเกิน 70 ปีแล้ว แต่ยังแข็งแรง ยังเป็นครู

สอนรักบี้ได้ เราจะนำชีวิตเขามานำเสนอว่าเราจะดูแลตัวเองอย่างไร ให้ร่างกายแข็งแรงขนาดเป็นครูสอนรักบี้ได้ และยังได้ทำตัวให้เป็นประโยชน์แม้จะอายุเจ็ดสิบกว่าปีแล้ว ที่ผ่านมาระยะเวลาสุขภาพสตรี สูงวัยสองท่านไปเดินทางแบบแบกเป้ Backpack ที่ประเทศเมียนมา โดยให้วางแผนล่วงหน้ากันเอง เริ่มตั้งแต่การใช้ Social Media ในการ จองตั๋วเครื่องบิน จองที่พักด้วยตัวเอง ไม่มีลูกหลานมาพาไป และจะต้องทำภารกิจที่กำหนดไว้ อย่างเช่น ต้องเฟซบุ๊ก ไลฟ์ กลับมาว่าแต่ละวันได้ทำภารกิจอะไรไปบ้าง เช่น วันนี้ไปไหว้เจดีย์ชเวดากองมา ก็จะมีมารายงานให้ฟัง เป็นกิจกรรมที่กำหนดให้เพื่อให้ท่านได้ลองทำในสิ่ง ที่ตัวเองอาจจะไม่คิดว่าจะทำได้”

“ผู้สูงวัยในบ้านเรายังขาดแรงกระตุ้นที่จะลุกออกมาทำ กิจกรรมดี ๆ ทั้งๆ ที่มีความสามารถ ความรู้ และประสบการณ์ ยังขาด แรงกระตุ้นภายใน หลังจากเกษียณแล้วทำอะไร ก็มีค่านิยมว่าผู้สูงอายุ ควรจะไปเลี้ยงกล้วยไม้ไปเลี้ยงหลาน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสามารถ ทำกิจกรรมได้มากกว่านี้ ยิ่งในปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงวัย แน่นหนาว่าผู้ที่เป็นผู้สูงวัยก็ยังมีคุณค่า มีความสามารถและมีพลังอยู่ ยิ่งไปกว่านั้นคนที่ดูแลสุขภาพร่างกายตัวเอง แม้ว่าจะอายุมากแล้วแต่ สภาพร่างกาย สภาพจิตใจและความคิดยังไม่แก่ ยังทำงานได้ เพียง แค่จะลุกออกมาทำหรือไม่เท่านั้นเอง”

คุณสมยศ ยังมองว่า ด้วยพลังของสื่อที่มีอยู่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีเกี่ยวกับประเด็นสังคมสูงวัยได้อีกมาก ปัญหาคือสื่อส่วนหนึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องในเชิงพาณิชย์ ในเรื่องของเรตติ้ง ความนิยม และการตีมูลค่าทางธุรกิจของสื่อมากกว่า การเตรียมเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมผู้สูงวัย

“บางสื่อนำเสนอเรื่องผู้สูงวัยจริง แต่เอาคนเหล่านั้นไปนำเสนอเหมือนเป็นตัวตลกในเกมโชว์มากกว่าจะพูดถึงความสำคัญของเขา ดังนั้น หน้าทีของไทยพีบีเอสนอกจากเตรียมความพร้อมให้สังคมไทยที่กำลังจะเป็นสังคมสูงวัย เรายังมีหน้าที่ กระตุ้นให้สื่อด้วยกันเองให้ช่วยกันรายงานข่าวหรือสร้างองค์ความรู้ให้สังคมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมสูงวัย”

ขณะที่ คุณนิสิต คุณผล ผู้จัดการฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต มองภาพรวมการทำงานของสื่อมวลชนในการให้ความสำคัญกับประเด็นสังคมสูงวัยว่า สื่อในบ้านเราก็กังไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องที่มีผลกระทบต่อสังคมมากนัก แต่ให้พื้นที่กับเนื้อหาตื้นเขินเชิงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสามารถทำได้เพียงแต่ตรวจสอบแทรกเนื้อหาที่มีประโยชน์เข้าไปด้วย

“สื่อเชิงพาณิชย์มีข้อจำกัดสำคัญคือต้องหารายได้ เลยต้องคิดเกี่ยวกับเรื่องของความบันเทิง เรื่องของโฆษณา กลายเป็นว่ารายการทีวีก็ต้องมีโฆษณาถึงจะอยู่ได้ สินค้าที่จะมาซื้อโฆษณาลงทีวีเขาก็ต้องการขายสินค้าได้เพื่อที่จะได้เงิน ทุกคนมุ่งไปที่ต้องทำรายได้สูงสุด ต้องทำเงิน ต้องทำกำไร ตรงนี้เลยมาดบังเนื้อหาที่มองไปที่สังคมหรือชีวิตจริงๆ ของเราก็คืออะไร”

มองย้อนกลับมาที่ไทยพีบีเอส การเป็นสื่อสาธารณะที่ได้รับ การอุดหนุนจากเงินภาษีส่วนหนึ่ง จึงถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องหยิบยกประเด็นที่มีผลกระทบต่อสังคมมานำเสนอ

“ประชาชนให้ภาษีเรา เพื่อที่จะให้เราใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมให้มีคุณภาพ”

“หน้าที่ของไทยพีบีเอสนอกจากเตรียมความพร้อม
ให้สังคมไทยที่กำลังจะเป็นสังคมสูงวัย
เรายังมีหน้าที่กระตุ้นสื่อด้วยตัวเอง
ให้ช่วยกันรายงานข่าวหรือ
สร้างองค์ความรู้ให้สังคม
เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่
สังคมสูงวัย”

คุณสมยศ เทียรตือรามกุล

ผู้จัดการฝ่ายรายการประเด็นทางสังคม

*“แนวคิดของเนื้อหารายการของไทยพีบีเอส
คือรายการประเด็นทางสังคม
ก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่เข้าไปผลักดัน
ประเด็นต่างๆ ในสังคมให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม”*

คุณนิสิต คุณผล

ผู้จัดการฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต

ผู้จัดการฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต เล่าว่า การทำงานของไทยพีบีเอสในแต่ละช่วงเวลาก็มักจะมีการกำหนดประเด็นหลักที่เป็นตัวกำหนดแนวทางการผลิตเนื้อหาในแต่ละปี ซึ่งประเด็นที่เกี่ยวกับสังคมสูงวัยก็เช่นกัน เป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง

โครงสร้างของสำนักรายการ จะประกอบด้วยสองหน่วยงานคือฝ่ายรายการคุณภาพชีวิตกับฝ่ายรายการประเด็นทางสังคม มีหน้าที่หลักในการผลิตรายการและจัดหารายการ

“แนวคิดของเนื้อหารายการของไทยพีบีเอส คือ รายการประเด็นทางสังคมก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่เข้าไปผลักดันประเด็นต่างๆ ในสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่างเช่นเรื่องเขื่อน เรื่องการเมือง เป็นต้น ส่วนฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต เรามุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมให้มีคุณภาพ และทำให้คุณภาพชีวิตของคนดีขึ้นด้วย โดยใช้รายการโทรทัศน์เป็นเครื่องมือ ทั้งนี้รายการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตก็ไม่ได้มุ่งที่จะเปลี่ยนสิ่งที่เป็นโครงสร้างของประเทศแต่เป็นการเปลี่ยนทัศนคติของคน เช่น ให้มาออกกำลังกาย ดูแลสุขภาพ กินอาหารที่มีคุณภาพ เป็นต้น”

เนื้อหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นหนึ่งในประเด็นที่ไทยพีบีเอสให้ความสำคัญในแง่ของนโยบาย จากแนวคิด “หัวใจไม่มีวันชรา” ถ่ายทอดเป็นหลากหลายเนื้อหาเพื่อผู้สูงวัย เกิดจากการประสานการทำงานจากทุกฝ่าย เพื่อนำเสนอเรื่องราวที่มีประโยชน์สู่สังคม

“คนสูโรค”...เพราะไม่มีใครไม่ป่วย

“คนสูโรค” เป็นรายการด้านสุขภาพที่ออกอากาศมายาวนาน เรียกว่าอยู่คู่กับไทยพีบีเอสมาตั้งแต่เริ่มต้นก็ว่าได้ นำเสนอสาระความรู้ด้านสุขภาพและโรคร้ายไข้เจ็บสำหรับคนทุกวัย แต่แน่นอนว่ากลุ่มเป้าหมายหลักที่หนีไม่พ้นเรื่องของโรคร้ายมักจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ

คุณประวิทย์ คงขวัญรัตน์ โปรดิวเซอร์ ฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต อธิบายว่า จุดเริ่มต้นของรายการ “คนสูโรค” เกิดขึ้นเมื่อประมาณ ปีพ.ศ.2550 โดยเป็นเนื้อหาที่ถูกจัดให้อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายข่าว ก่อนจะย้ายเนื้อหาเข้ามาอยู่ฝั่งรายการในปีพ.ศ.2553 พร้อมกับการปรับปรุงแบบรายการให้ยาวขึ้นและมีเนื้อหาที่หลากหลายมากขึ้น

“จริงๆ ตอนแรกก็ไม่ได้เน้นว่าเป็นรายการเกี่ยวกับผู้สูงวัยนะ ก็เป็นรายการสุขภาพนี่ละ แต่คนเราพออายุมากขึ้นเรื่องของโรคร้ายไข้เจ็บก็ตามมา อีกอย่างหนึ่งคือไทยพีบีเอสก็เคยมีการสำรวจมาแล้วว่า

กลุ่มผู้ชมเราเป็นผู้สูงวัยเยอะ รายการคนสู้โรคก็จะเปิดพื้นที่ให้กับผู้สูงวัยหรือผู้ชมคนทางบ้านได้มีส่วนร่วมอยู่แล้ว มาดูการถ่ายทำ มาเวิร์กช็อปเกี่ยวกับสุขภาพที่สถานี ก็เลยมีกลุ่มคนผู้สูงวัยที่เข้ามา กลับกลายเป็นแฟนคลับเหนียวแน่นทำให้มีการสร้างรายการอื่น ๆ รองรับไปด้วยพร้อมกัน”

“การเล่าเรื่องก็พยายามเปลี่ยนมุมมองจากรายการสุขภาพทั่วไปไปที่เน้นการสัมภาษณ์หมอ เราก็คิดว่าน่าจะเล่าประสบการณ์ในมุมมองของผู้ป่วย คือคนที่กำลังต่อสู้กับโรคร้ายไข้เจ็บ แล้วก็มุมมองของหมอ เข้ามาเสริมเรื่องแนวทางการดูแลและรักษาตัวเอง พอถึงปี 2553 ก็เปลี่ยนมาอยู่ฝั่งรายการ รายการก็จะยาวขึ้น เป็นครึ่งชั่วโมง เปลี่ยนเวลาออกอากาศไปเรื่อยๆ จากออกช่วงเช้าจันทร์-ศุกร์ ก็เปลี่ยนมาเป็นสิบโมง เปลี่ยนไปออกจันทร์ พุธ ศุกร์ ตอนนี้จะแค่จันทร์กับอังคาร”

การทำงานที่ผ่านมา เน้นให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เรื่องของอาหารการกิน เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ฯลฯ ที่ไม่ยุ่งยากเกินไปและผู้สูงอายุสามารถทำเองได้ แนะนำการบริหารร่างกาย การดูแลตัวเอง โยคะ ฯลฯ สลับสับเปลี่ยนกันไป

รูปแบบการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมระหว่างถ่ายทำให้ผู้ชมได้เห็น สัมผัส ทดลอง ก่อนจะนำไปผลิตเป็นรายการต่อไป

“การคิดเนื้อหาแต่ละตอน...ด้วยส่วนตัวทำตรงนี้นานาน ก็เลยคิดอะไรไว่ ปรีक्षाกับคุณหมอพรเทพที่เป็นแขกรับเชิญบ้าง อย่างสัปดาห์ก่อนเราอาจจะไปถ่ายทำสวนมะม่วงอินทรีย์ที่ ฉะเชิงเทรา ก็คิดต่อไปว่าน่าจะทำเรื่องน้ำมะม่วงปั่น อีกวันไปเห็นข้อมูลเรื่องกล้วยที่มีการแชร์กันในเฟซบุ๊ก ก็คิดต่อไปว่าเราน่าจะทำ

“การคิดเนื้อหาแต่ละตอนก็จะปรึกษากับ
คุณหมอพรเทพที่เป็นแขกรับเชิญบ้าง...
คุยกับวิทยากรผู้รู้ในด้านต่างๆ
แล้วคิดเป็นประเด็น สร้างเป็นรายการขึ้นมา”

คุณประวิทย์ คงขวัญรัตน์

โปรดิวเซอร์ฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต

น้ำกล้วยปั่นเป็นอีกเมนูขึ้นมาเพราะกล้วยมีประโยชน์กับทุกวัย แต่จะหาเมนูนำเสนอยังไง คุยกันไปได้เลยได้ไอเดียทำกล้วยตากปั่น ใช้น้ำกล้วยตากไม่อบน้ำผึ้ง เอามาปั่นกิน ก็ได้สุขภาพด้วย รายการก็เลยจะเกิดจากการคุยกับแขกรับเชิญ คุยกับวิทยากรผู้รู้ในด้านต่างๆ แล้วคิดเป็นประเด็นสร้างเป็นรายการขึ้นมา”

ในรายการ “คนสู้โรค” ช่วง “กินดี อยู่ดี กับหมอพรเทพ” ที่ได้ศ.วุฒิคุณ ดร.นพ.พรเทพ ศิริวนารังสรรค์ มาเป็นผู้นำดำเนินรายการ จะเป็นการแนะนำอาหารหรือเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ โดยเฉพาะเมนูที่สามารถทำเองได้ที่บ้าน เช่น “เมนูเม็ดแมงลัก” ช่วยระบายท้อง ลดน้ำหนักเพราะช่วยให้อิ่มท้องนาน พร้อมเคล็ดลับกินเม็ดแมงลักอย่างไรให้ปลอดภัยต่อร่างกาย เมื่อน้ำข้าวโพดนมสด ต่อยอดความอร่อย และประโยชน์จากข้าวโพดต้มธรรมชาติ เมนูเครื่องดื่มจากแก้วมังกร ช่วยระบายท้อง ฯลฯ

“รายการคนสู้โรคก็จะเปิดพื้นที่ให้กับผู้สูงอายุ
หรือผู้ชมคนทางบ้านได้มีส่วนร่วมอยู่แล้ว
มาดูการถ่ายทำ มาเวิร์กชอปเกี่ยวกับสุขภาพที่สถานี
**ก็เลยมีกลุ่มคนสูงอายุที่เข้ามากลายเป็น
แฟนคลับเหนียวแน่นก็เลยได้สร้าง
รายการอื่นๆ รองรับไปด้วยพร้อมกัน”**

คุณประวิทย์ คงขวัญรัตน์

โปรดิวเซอร์ฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต

ช่วง “ปรับก่อนป่วย” ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุและคนทั่วไป เช่น กายภาพบำบัดสำหรับคนสูงอายุ กายภาพบำบัดสำหรับคนทำงาน หรือโรคจากการนั่งทำงานในออฟฟิศ ต่างๆ ที่เป็นปัญหาสำหรับกลุ่มมนุษย์เงินเดือนในปัจจุบัน

เช่น “ปรับก่อนป่วย” ตอน “นวดกระชับใบหน้า” ได้ คุณปริญญา เสนาวิน อดีตผู้ป่วยมะเร็งเม็ดเลือดขาว วัย 63 ปี ที่สนใจการดูแลสุขภาพตามศาสตร์ธรรมชาติบำบัด จะมาสอนการนวดกระชับใบหน้าด้วยตัวเอง หรือตอน “น้ำมันขิง แก้มร่วน” ชวนทำน้ำมันขิงที่มีสรรพคุณช่วยบำรุงหนังศีรษะ แก้มร่วน ด้วยสมุนไพรไทย เช่น ขิง หัวหอม น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น เป็นต้น

หรือตอน “กายภาพบำบัดผู้ป่วยกระดูกสันหลังทับเส้นประสาท” ที่ได้คุณพิทยุทธ์ โตชำ นักกายภาพบำบัดระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ มหาวิทยาลัยมหิดล มาให้ความรู้เกี่ยวกับกระดูกทับเส้นประสาท กับหมอนรองกระดูกทับเส้นประสาท มีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร พร้อมสอนกายภาพบำบัดผู้ป่วยกระดูกสันหลังทับเส้นประสาท

ช่วง “รู้สู้โรค” การปฏิบัติตัวเพื่อสู้กับโรคร้ายต่างๆ เช่น ตอน “กายภาพบำบัดโรคจากความเสื่อม” ที่พูดถึงอาการไหล่ติด หลังแข็ง ซึ่งเป็นสัญญาณเบื้องต้นที่สื่อถึงความเสื่อมในร่างกายที่เกิดขึ้นตามวัย โดยได้คุณพิทยุทธ์ โตชำ นักกายภาพบำบัดระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ มหาวิทยาลัยมหิดล มาให้คำแนะนำถึงการบริหารแก้หลังแข็งในผู้สูงวัย

หรือตอน “ระวังการใช้ยาชุด” ผศ.นพ.พิสนธิ์ จงตระกูล จากภาควิชาเภสัชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากการกินยาชุดแก้ปวด

ช่วง “เก่ายังฟิต” แนะนำการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ตอน “ออกกำลังกายป้องกันกระดูกพรุน” พูดคุยเรื่องโรคกระดูกพรุน กระดูกในร่างกายที่เสี่ยงต่อการหักมากที่สุด และแนะนำการออกกำลังกายป้องกันกระดูกพรุน โดยใช้ร่างกายเป็นแรงต้านกับผศ.ดร.ภครตี ชัยวัฒน์ คณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยมหิดล

หรือตอน “บริหารหัวใจด้วยท่านั่ง” ผศ.ดร.ภครตี ชัยวัฒน์ คณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยมหิดล สอนวิธีการบริหารหัวใจด้วยท่านั่ง จะช่วยให้หัวใจ และปอดมีประสิทธิภาพดีขึ้น ถึงแม้จะอยู่ในท่านั่ง

ช่วง “โยคะบำบัด” แนะนำการทำโยคะง่ายๆ เพื่อสร้างร่างกายที่แข็งแรง เช่น ตอน “4 ท่าโยคะช่วยให้หลังแข็งแรง” ฝึก 4 ท่าโยคะช่วยให้หลังแข็งแรง พร้อมเทคนิคการหายใจอย่างถูกต้อง กับ ครูตุน ชิวาภรณ์ สังขพงศ์ เป็นต้น

“การคิดเนื้อหารายการ เราจะนึกถึงผู้ชมหลักของไทยพีบีเอส ที่ส่วนใหญ่จะอายุ 45 ปีขึ้นไป แล้วกลุ่มผู้ชมเหล่านี้ติดตามดูทางโทรทัศน์ ดูทางจอใหญ่มากกว่าดูจากจอมือถือ กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหารายการของเราเน้นคนทำงาน คนสูงอายุ เพราะเป็นกลุ่มคนดูหลักของไทยพีบีเอส จากตรงนี้พอต่อเนื่องไปถึงออนไลน์เราเน้นการเข้าถึงรูปแบบการนำเสนอบนหน้าจอที่หลากหลาย (มัลติสกรีน) คนที่ดูทางโทรทัศน์ก็คงดูอยู่ แต่ออนไลน์ต้องเน้นมากขึ้นเพราะคนใช้มือถือกันเยอะ ใช้สมาร์ทโฟน ใช้อินเทอร์เน็ต ดูคลิปสุขภาพแล้วแชร์ จากเนื้อหารายการก็เลยจะมีการย่อยเป็นคลิปสั้นประมาณ 7-8 นาที เพื่อให้เกิดการแชร์ เนื้อหา ก็จะเป็นการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ เป็นเรื่องของการรู้เท่าทันการเจ็บป่วยเป็นส่วนใหญ่”

“เรื่องที่คิดแล้วมานำเสนอ ก็พยายามให้เป็นเรื่องง่ายที่สุด ย่อยง่ายที่สุด ใกล้ตัวที่สุด เพราะเราต้องการให้ผู้ชมเห็นประโยชน์แล้วเกิดการแชร์ในโลกออนไลน์ ที่ผ่านมานี้เนื้อหาจากคนสู้โรคที่ปล่อยไปทางออนไลน์มีคนเข้ามาดูบางคลิปเยอะกว่า 4-5 รายการรวมกัน เป็นคลิปยอดนิยมประจำสัปดาห์ ทุกสัปดาห์ไม่เคยเกินอันดับ 5 ก็น่าจะแสดงว่าเนื้อหาที่ทำมามันไปได้ดีบนช่องทางออนไลน์ด้วย” คุณประวิทย์ อธิบาย

**“เรื่องที่คุณคิดแล้วมานำเสนอก็พยายามให้เป็น
เรื่องที่ง่ายที่สุด ย่อยง่ายที่สุด ใกล้ตัวที่สุด
เพราะเราต้องการให้ผู้ชมเห็นประโยชน์
แล้วเกิดการแชร์ในโลกออนไลน์”**

คุณประวิทย์ คงขวัญรัตน์

โปรดิวเซอร์ฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต

“เก่ายก๊วน” สูงวัยไปทั่วไทย

“เก่ายก๊วน” รายการที่ออกอากาศระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงเดือนธันวาคม 2560 จากแนวคิดที่ว่าการท่องเที่ยวคืองานอดิเรก อย่างหนึ่งของผู้สูงอายุนิยมกัน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนๆ วัยเดียวกัน

“ที่กำหนดรูปแบบรายการเป็นเรื่องการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงวัย เพราะผู้สูงวัยชอบเที่ยว แต่การท่องเที่ยวของคนสูงวัยจะไม่เหมือนกับคนหนุ่มสาว จะเที่ยวแบบไม่ต้องหาข้อมูลเอง เที่ยวแบบสะดวกสบาย ชอบไปกับกลุ่มเพื่อน กลุ่มคนรู้จัก คอนเซ็ปต์ของรายการก็จะเป็นการเที่ยวไปเรียนรู้ไป เรียนรู้กับชุมชนที่เราพาไป ทุกอันก็จะมีกิจกรรมร่วมกับชุมชน ชุมชนนี้ทำกระดาษสา ก็ไปทำกับเขา ชุมชนนี้ทำเครื่องมือเครื่องใช้จากไม้ไผ่ ทำไม้กวาด ทำส้มไถ่ ก็พาไปดูในพื้นที่ พาไปต่างจังหวัด ไปเรียนรู้วิธีการทำจากชุมชน”

“เราใช้วิธีการร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประจำจังหวัดต่างๆ เช่น แพร่ น่าน ลำปาง อุทัยธานี เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวของแต่ละชุมชน แล้วก็ต้องส่งการบ้านให้เรา ด้วยการถ่ายรูปแปลงพืชผักสวนครัวพร้อมกับเล่าความประทับใจ เราก็เอารูปตรงนั้นมาใช้ประกอบการรายการ บางทีก็บอกว่ารูปที่ถ่ายต้องมีภาพกับชาวบ้านด้วย ต้องเขียนเรื่องมาด้วย พยายามให้เค้าเป็นซีเนียร์บล็อกเกอร์ การตอบสนองที่เกิดขึ้นคือคนที่ดูก็อยากไปเที่ยวแบบนี้อยากเป็นสมาชิกด้วย” คุณประวิทย์ เล่า

เนื้อหารายการที่ผ่านมา เน้นการพาผู้สูงอายุออกไปเปิดรับความรู้ใหม่ๆ จากการเดินทาง อาทิ ตอน “วัยเก๋าชมสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์” พาสมาชิกวัยเก๋าก่ออกเดินทางไปสัมผัสสอากาศศยีน ท่ามกลางธรรมชาติในสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อ.แมริม จ.เชียงใหม่

“อิมกาย สุขใจที่บ้านปางห้า” ชวนกลุ่มคนวัยเก๋าก่อออกไปท่องเที่ยวแบบลึกซึ้ง เรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านปางห้า อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่อยู่เหนือสุดของไทย มีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ชมวิถีทำเทียนบูชาพระของชาวบ้าน เที่ยวรอบชุมชนด้วยรถอีต๊อก

งานนี้เรียกว่าได้ทั้งความสุข ความรู้ และความอบอุ่นจากชาวบ้านที่ให้การต้อนรับ ผู้คนเป็นมิตร มีฐานการเรียนรู้กิจกรรมต่างๆ

อย่างการลงมือทำกระดาศาด้วยตัวเองตามวิธีดั้งเดิม เป็นงานศิลปะที่สร้างความภาคภูมิใจ ปิดท้ายที่สามเหลี่ยมทองคำ พื้นที่รอยต่อชายแดนระหว่างสามประเทศ คือ ไทย พม่า และลาว ที่มีทิวทัศน์สวยงามมาก เพื่อให้วัยเก๋าเก็บเรื่องราวความประทับใจไปถ่ายทอดบอกต่อด้วยการถ่ายภาพ

เนื้อหาในตอน “วัยเก๋าท่องโลกใต้ทะเลตราด” กับแนวคิดสูงวัยแข็งแรง ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเที่ยวทะเล ดำน้ำ ชมปะการัง ชวนวัยเก๋าไปท่องโลกใต้ทะเลที่เกาะกูด จังหวัดตราด

ตอน “วัยเก๋าเสพศิลป์ ถิ่นเชียงราย” พาคนวัยเก๋า 36 ท่านออกไปท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกันที่ จังหวัดเชียงราย เรียนรู้การถ่ายภาพเพื่อถ่ายทอดความงดงามของศาสนสถานที่วัดหมื่นพุทธเมตตาคุณาราม และวัดร่องเสือเต้นที่ได้รับการตกแต่งอย่างสวยงามด้วย

ศิลปกรรมร่วมสมัย นั่งรถรางชมวัดสำคัญในตัวเมือง เช่น วัดพระสิงห์ วัดพระแก้ว แล้วไปชมโครงการอาหารปลอดภัย เชียงราย เป็นสุข และลองลิ้มชิมอาหารถิ่นจากวัดฤดูปิดปลอดสารพิษ ปิดท้ายด้วยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาบน้ำแร่ธรรมชาติ หรือออนเซนที่โป่งปู้เฟื่อง อำเภอแม่สรวย

“วิถีเก่าที่น่าน ในมุมมองใหม่” เป็นตอนที่ “เก๋ยกก๊วน พาคนวัยเก่าไปท่องเที่ยวและเรียนรู้ที่จังหวัดน่าน เริ่มจากหอประวัติศาสตร์โรงเรียนน่านคริสเตียนศึกษา ที่รวบรวมข้าวของเครื่องใช้ในอดีต ภาพถ่ายเก่า ๆ เก๋ริดเล็กเก๋ริดน้อยของจังหวัดน่าน จากนั้นไปเรียนรู้การปลูก และแปรรูปสมุนไพรอินทรีย์ ที่วิสาหกิจชุมชนชีวิติน้ำเกียน ปิดท้ายชวนไปร่วมกิจกรรมรางวัลเก่า กับกลุ่มผู้สูงวัยชุมชน วัดศรีกลางเวียง พร้อมทั้งแนะนำการถ่ายภาพ และเขียนเรื่องราวของความประทับใจจากการท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์

“หากหัวใจมีดมัว เมืองปัวช่วยได้” พาผู้สูงวัยไปสัมผัสกับอำเภอปัว จังหวัดน่าน สัมผัสความสวยงามของทุ่งเมืองปัว เมืองอยู่ชานบ้านของ จ.น่าน ทุ่งนาที่กำลังออกรวง ตัดกับความสูงตระหง่านของดอยภูคา ชมทิวทัศน์สวย ๆ ที่วัดภูเก็ด ซึ่งไม่ได้อยู่ในภูเก็ด แต่อยู่จ.น่าน แล้วชมวิหารเก่าศิลปะล้านนาที่วัดพระธาตุเบ็งสกัด และวัดร่องแ่ง ที่โดดเด่น สวยงามด้วยสถาปัตยกรรมแบบไทลื้อ ไปรู้จักผ้าทอไทลื้อจากปราชญ์ชาวบ้านแห่งบ้านเก็ด ผ้าทอที่มีลวดลายเฉพาะของเมืองน่าน พร้อมทั้งฝึกถ่ายภาพด้วยโทรศัพท์มือถือ เล่าเรื่องราวการเดินทางลงสื่อออนไลน์ ใช้แอปพลิเคชัน google map เพื่อให้สามารถเดินทางเองได้

“ฟ้าใสคนใจงาม เมืองเชียงกลาง” เนื้อหาในตอนนี้เป็นการพาผู้สูงวัยเดินทางท่องเที่ยวและเรียนรู้ที่ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน และอำเภอสอง จังหวัดแพร่ เริ่มที่สะพานสายรุ้ง ซึ่งชาวบ้านเชียงโคม ช่วยกันปรับพื้นที่ให้เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา และไปร่วมพิธีสืบชะตาโดยกลุ่มผู้สูงอายุ ที่วัดหนองแดง จากนั้นเดินทางไป อ.สอง แหล่งทอผ้าไหมคุณภาพเรื่องการทอผ้าไหมยกดอกลายไก่ฟ้า แล้วเดินชม “กาดกองเก่า” ถนนคนเดินแบบชาวบ้าน จ.แพร่ ปิดท้าย ลองลิ้มอาหารวัฒนธรรมของชาวไทลื้อที่ชุมชนวัดบ้านถิ่น ฝึกถ่ายภาพบุคคลด้วยโทรศัพท์มือถือ และเล่าเรื่องผ่านโลกออนไลน์

ในปีพ.ศ.2561 นี้ “เก๋ายก๊วน” จะปรับปรุงแบบรายการใหม่ โดยเพิ่มช่วงเวลาที่ให้ผู้สูงวัยเข้ามาร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่สถานีมากขึ้นในรูปแบบของ “ห้องเรียนวัยเก๋า” เน้นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับ “ไอทีสำหรับผู้สูงอายุ” เช่น สอนเรื่องการถ่ายภาพด้วยโทรศัพท์มือถือ สอนการส่งภาพทางไลน์ สอน D.I.Y. การประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง แนะนำไอเดียงานประดิษฐ์หรือความคิดสร้างสรรค์สำหรับผู้สูงวัย เช่น ทำยาหม่อง ยาต้ม แต่เน้นที่ไม่ต้องหาวัสดุยาก สมุนไพรที่หาไม่ยาก มาบอกความคิดสร้างสรรค์และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

“ลุยไม่รู้โรย” สูงวัยต้นแบบ

อีกหนึ่งรายการเกี่ยวกับผู้สูงอายุของไทยพีบีเอส “ลุยไม่รู้โรย” เล่าเรื่องราวของผู้สูงวัยที่มีความสามารถพิเศษ ผู้สูงวัยที่เป็นคนต้นแบบให้คนอื่นได้

คุณประวิทย์ คงขวัญรัตน์ โปรดิวเซอร์ ฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต อธิบายว่า “ลุยไม่รู้โรย” เดิมเป็นรายการในรูปแบบเรียลลิตี้ มีพิธีกรเข้าไปตามชีวิตผู้สูงวัยที่เป็นต้นแบบ ก่อนจะปรับรูปแบบให้เป็นรายการวาไรตี้ มีเรื่องราวที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อให้เข้ากับสังคมไทยยุคใหม่

“ลุยไม่รู้โรย” เดิมเป็นรายการเรียลลิตี้ครึ่งชั่วโมง วันไหนถ้าเคลสที่ไปทำไม่ค่อยน่าสนใจคนก็จะไม่ค่อยดู เพราะมันเหงาๆ หนึ่งๆ ไปพอมผมเข้ามาดูแลตั้งแต่ประมาณปีพ.ศ.2556 ก็ปรับให้เป็นวาไรตี้ วางคอนเซ็ปต์ว่าน่าจะเป็นเรื่องของผู้สูงวัยที่มีความสามารถพิเศษ

เป็นต้นแบบให้คนรุ่นหลังได้ เช่น อาจจะทำอาหาร เก่งชงกาแฟ ผัดไท หรือผู้สูงอายุที่ทำร้านข้าวต้มขายมานาน 40 ปี คือเป็นคนที่มีความสุดยอดในด้านนั้น อีกอย่างคืออยากเน้นไปที่ความคิดหรือมุมมองของผู้สูงอายุ อย่างคนหนึ่งเริ่มเตะฟุตบอลตอนอายุ 50 ตอนนี่ 70 ก็ยังเตะอยู่ หรือการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุมาเพื่อทำบางสิ่งบางอย่างที่ทำให้เลี้ยงตัวเองได้ หรือเรื่องของการสืบทอดวัฒนธรรม เช่น กลุ่มลิเก มโนรา รวมกลุ่มทำไข่เค็ม”

“จนกระทั่งปี 2560 รูปแบบรายการถูกปรับมาเป็น “ห้องเรียนสูงวัย” โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ มาสอนผู้สูงวัยทำอะไรที่ตัวเองได้ที่บ้าน เช่น ทำขนม พับผ้า พับใบเตย ตรีชงจีนสอนทำเปิดพะโล้ ทำเรื่องบ๊ะจ่าง ยอดไลค์จากคนดูเยอะมาก คนเห็นเยอะแล้วก็มีช่วงสูงวัยไทยแลนด์ เน้นผู้สูงวัยที่ทำคุณประโยชน์ในมุมของท่านเอง เช่น เจ้าของพิพิธภัณฑ์บางกอก ทำออกรายการแล้วก็ตัดต่อลงออนไลน์ คอนเซปต์เน้นว่าสูงวัยก็ยังมีคุณค่า”

นอกจากการผลิตรายการเพื่อนำเสนอผ่านหน้าจอโทรทัศน์ การทำงานที่ต่อเนื่องไปสู่ช่องทางสื่อสารออนไลน์ก็สำคัญเช่นกัน

“วิธีคิดเนื้อหาจะคิดให้เน้นออนไลน์ตั้งแต่ต้น ผมจะชอบคิดถึงสิ่งที่ประชาชนควรจะได้รู้ ไม่ใช่สิ่งที่ผมอยากรู้เอง คิดถึงสิ่งที่ประเด็นที่ผู้ชมควรจะได้รู้ คิดเสร็จก็ทำเป็นรายการ ผลิตรายการเสร็จก็ออนแอร์ แล้วก็จะมีฝ่ายไอทีตัดคลิปรายการเป็นช่วงๆ คือเมื่อก่อนรายการสุขภาพก็จะลากยาว ผมก็จะเอามาตัดเป็นตอนละ 7-8 นาที เอามาแชร์ลงเพจคนสู้โรค เพจไทยพีบีเอส ลงในเว็บไซต์ไทยพีบีเอส เพื่อให้แฟนรายการที่เป็นผู้สูงวัยดูแล้วสามารถส่งต่อกันไปได้ เพราะมันเป็นความรู้ ผู้ชมก็อาจจะเห็นว่ามีประโยชน์ก็เลยอยากส่งให้เพื่อน

“ลุยไม่รู้โรยเดิมเป็นรายการเรียลลิตี้ครึ่งชั่วโมง
วันไหนถ้าคนที่ไปทำไม่ค่อยน่าสนใจคนก็จะไม่ค่อยดู
**พอผมเข้ามาดูเขาก็ปรับให้เป็นวาไรตี้
วางคอนเซปต์ที่น่าจะเป็นเรื่องของผู้สูงวัย
ที่มีความสามารถพิเศษ
เป็นต้นแบบให้คนรุ่นหลังได้”**

คุณประวิทย์ คงขวัญรัตน์

โปรดิวเซอร์ฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต

หลายๆ คลิปก็เลยเป็นคลิปยอดนิยมในเว็บไซต์ของไทยพีบีเอสทุกสัปดาห์ ตรงนี้ก็อีกหนึ่งช่องทางในการนำเสนอเนื้อหาสาระ ยอดดูทางหน้าจออาจจะน้อย แต่ยอดดูย้อนหลังจะสูง บางคลิปอดวิวหลายแสน บางคลิปคนดูสองล้านครึ่ง”

**“ผมจะชอบคิดถึงสิ่งที่ประชาชนควรจะได้อันรู้
ไม่ใช่สิ่งที่ผมอยากรู้เอง คิดถึงสิ่งที่ป็นประเด็น
ที่ผู้ชมควรจะได้อันรู้ คิดเสร็จก็ทำป็นรายการ”**

คุณประวิทย์ คงขวัญรัตน์

โปรดิวเซอร์ฝ่ายรายการคุณภาพชีวิต

สำหรับการทำงานในปีพ.ศ.2561 คุณประวิทย์มองว่า จะเน้นไปที่เรื่องของชุมชน ความเป็นกลุ่มก้อน เน้นการรวมกลุ่ม การทำประโยชน์ร่วมกัน เช่น ชมรมผู้สูงอายุในชนบท กลุ่มผู้สูงอายุที่ดูแลสุขภาพ เป็นกลุ่มเป็นชุมชนมากขึ้น กิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีพิธีกรเข้าไปซักถามพูดคุย และมีช่วงห้องเรียนสูงวัย ที่มีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เรื่องต่างๆ อย่างหลากหลาย

ตัวอย่างเนื้อหาของลุยไม่รู้โรยโฉมใหม่ “ลุยไม่รู้โรย : สูงวัยดีดี” ช่วง “สูงวัยไทยแลนด์” เป็นเรื่องของผู้สูงอายุทั่วประเทศที่มีความสามารถ มีอาชีพ มีการงานที่น่าสนใจ เน้นการนำเสนอให้เห็นว่าผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า

เช่น ตอน “ไอศกรีมลอยฟ้า” เล่าเรื่องราวของคุณลุงสม วัย 71 ปี เจ้าของลีลาไอศกรีมลอยฟ้าที่สร้างทั้งความสุขและรอยยิ้มให้กับลูกค้า รวมถึงสร้างรายได้ให้กับตัวเองด้วยความสามารถของตัวเองมามากกว่า 50 ปี

ตอน “ตัวจริงเสียงจริงเรื่องการทำแคน” พาผู้ชมไปพบกับคุณตานุช ช่างทำแคน วัย 80 ปี ที่บ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม หมู่บ้านที่ผลิตเครื่องดนตรีอีสานกว่า 100 ปี โดยคุณตานุชเป็นช่างทำแคนรุ่นที่ 2 สืบสานมาจากรุ่นพ่อตั้งแต่อายุ 16 ปี

หรือ ช่วง “สูงวัยไทยแลนด์” ตอน “คุณยาย DIY” เล่าเรื่องของคุณยายสาย DIY ที่เป็นนักคิด นักประดิษฐ์ประดิษฐ์ของเครื่องใช้หลายสิบชนิดจากวัสดุเหลือใช้รอบตัว เป็นงานอดิเรกที่สร้างรายได้ให้กับตัวเองได้อีกด้วย

ขณะที่ช่วง “ห้องเรียนสูงวัย” เกิดจากการมองเห็นว่าผู้สูงอายุไม่น้อยยังรักที่จะแสวงหาความรู้ ไม่ว่าจะเป็นการปลูกต้นไม้

คอมพิวเตอร์ สุขภาพ งานอดิเรก ดนตรี ศิลปะ อาหาร รายการช่วงนี้ จึงนำเสนอความรู้ทุกอย่างที่ผู้สูงวัยเข้าไปเรียนรู้และลงมือทำได้

อาทิ ตอน “ทำกายบริหารด้วยतालदानตั้ง” เรียนรู้การใช้ ส่วนต่างๆ จากต้นตาลมาเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยนวดคลายกล้ามเนื้อ และ ทำกายบริหารต่างๆ ที่เหมาะสำหรับทุกเพศทุกวัย หรือตอน “ซอส เย็นตาโฟพริกข้าว” ชวนมาเติมสีสັນให้กับก๋วยเตี๋ยวขามเก่า ด้วยซอส เย็นตาโฟสีสັນแปลกตาที่ทำมาจากพริกข้าว ทั้งอร่อยและดีต่อสุขภาพ

ส่วนตอน “ซาแซ ของไหว้ตรุษจีน” เรียนรู้ความหมายของ “ซาแซ” หรือของไหว้ที่ขาดไม่ได้ในเทศกาลตรุษจีน พร้อมเคล็ดลับ ในการเลือกซื้อ

ลุยไม่รู้โรย สูงวัยดีดี ช่วง “สูงวัยใจเกินร้อย” ตอน “สูงวัย อย่างมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพ” พาผู้ชมเดินทางไปตำบलयายา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีการสนับสนุนและส่งเสริม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน เปิดโรงเรียนสำหรับนักเรียนวัย 50 ขึ้นไป เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน ต่อยอดกิจกรรมชมรม ของผู้สูงอายุที่มีอยู่เดิมในตำบลให้มีศักยภาพภายใต้แนวคิด “สูงวัย อย่างมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพ”

หรือ ตอน “กินดีสุขภาพดีสไตล์สูงวัย” เสนอทางออกของ ปัญหาเรื่องสุขภาพของผู้สูงวัยที่ตำบลเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี ที่มี พฤติกรรมการบริโภคในอดีตทำให้ส่งผลถึงโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ มากมาย ก่อนที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเข้ามาาร่วมกันหาทางออกเพื่อ สุขภาพของคนในชุมชน

และ ตอน “ปันโตส่งความสุข” พาไปพบกับห้องเรียนสำหรับผู้สูงวัยที่ตำบलयายา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่นอกจาก

จะเปิดให้ผู้สูงวัยเรียนรู้วิชาชีพและวิชาชีพชีวิต ยังจัดทำโครงการดีๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงวัยส่งมอบความสุขระหว่างกัน

หลากหลายเนื้อหา ที่แสดงถึงความสามารถ การมองโลกในแง่ดี และการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีความสุข คือสาระที่ “ลุยไม่รู้โรย” มุ่งนำเสนอ

The Senior รุ่นใหญ่หัวใจไร้ขีดจำกัด

“The Senior รุ่นใหญ่หัวใจไร้ขีดจำกัด” เป็นรายการที่เน้นการนำเสนอความสามารถของผู้สูงอายุ และการริเริ่มก้าวออกมาทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยทำมาก่อน

คุณประสาน อิงคนันท์ ผู้ผลิตรายการอิสระที่เข้ามาผลิตเนื้อหารายการนี้ เล่าว่า หัวใจของการผลิตรายการในปีแรกคือการชักชวนผู้สูงอายุออกมาจากขีดจำกัดเดิมๆ ชวนไปทดลองทำบางอย่างที่ไม่เคยทำเพื่อทำให้ผู้สูงวัยกลับมาใช้ชีวิตชีวาอีกครั้ง

ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ระหว่างกันของผู้สูงวัยกับลูกหลานหรือคนที่อยู่ในวัยรุ่น นำเสนอปัญหา “ช่องว่างระหว่างวัย” และดึงคนรุ่นใหม่เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงวัย

“รูปแบบรายการที่ผ่านมาเราพยายามนำเสนอให้เห็นว่าผู้สูงวัยยังพร้อมเปิดรับความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลา แล้วก็มีเรื่องของ

เข้าไปแก้ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย ชวนผู้สูงวัยกับวัยรุ่นมาทำกิจกรรมเพื่อที่จะดูว่าการเรียนรู้ระหว่างวัยมันจะเกิดขึ้นได้อย่างไร อีกส่วนก็เป็นเรื่องของการถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนรุ่นใหม่ที่มาาร่วมกันทำอะไรบางอย่างที่เป็นประโยชน์และเกิดการเรียนรู้ระหว่างกัน”

เรื่องราวในตอน “ลีลาเก่าเท่าไฟ” ทำอดีตครูสอนบัญชีวัย 76 ปี คู่รักข้าราชการบำนาญ วัย 68 ปี อดีตพนักงานฝ่ายบุคคลวัย 63 ปี และแม่บ้านวัย 65 ปี ให้ลุกขึ้นเดินในโจทย์สุดหิน “เดินฮิปฮอป” ซึ่งเป็นการเดินที่ถูกมองว่าเป็นกิจกรรมของเด็กรุ่นใหม่เท่านั้น เพื่อพิสูจน์ว่าหากกายยังไหว ใจยังสู้ ยังออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมออายุเท่าไรก็ไม่เป็นอุปสรรคต่อการลุกขึ้นเดิน เพื่อถ่ายทำมิวสิกวิดีโอสร้างแรงบันดาลใจให้คนทั่วไป

ตอน “รุ่นใหญ่หัวใจโซเชียล” มอบภารกิจให้ อากา ปรีชา กุลย์ หรือ ป้าป๋ม วัย 68 ปี หมอนวดแผนไทยที่มีผลิตภัณฑ์สมุนไพร ในนามวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอ่างทอง ให้ลองเรียนรู้วีชาออนไลน์อย่าง Facebook และใช้งานให้ได้ และนำทักษะเหล่านี้ไปใช้สำหรับเปิดร้านขายของออนไลน์ เพื่อเพิ่มยอดขายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

“แต่มีศิลป์ เดิมสุข” เป็นเรื่องของอาจารย์พุงศิลป์ เปตรี อดีตรองคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์ รุ่นใหญ่วัย 61 ปี กับทีมคนรุ่นใหม่ ไล่ตั้งแต่เด็กปีหนึ่ง ที่เพิ่งก้าวพ้นรั้วม.ปลาย เด็กปีสี่ ที่ชีวิตกำลังเปลี่ยนผ่านจากนักศึกษาสู่วัยทำงาน และนักศึกษาปริญญาโท ที่มาช่วยกันสร้างสรรค์นิทรรศการศิลปะภายในเวลา 5 วัน เพื่อระดมทุนการศึกษาให้น้องๆ ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย

“แลหลังเมืองนอง” ถ่ายทอดเรื่องราวของเมืองนารักอย่าง “ระนอง” ที่อุดมไปด้วยของดี ตั้งแต่แหล่งน้ำแร่ชั้นดีแห่งหนึ่งในประเทศ สถาปัตยกรรมแบบชิโนโปรตุกีสในเมืองเก่า อาหารอันโอชา จนไปถึงกลุ่มผู้สูงวัยที่ยังมีไฟ มีความสามารถจึงเกิดการรวมกลุ่มกันในนามว่า “แลหลัง เมืองนอง” ที่อยากร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเมืองระนองในยุคแห่งการท่องเที่ยว โดยได้สถาปนิกชุมชนคนรุ่นใหม่ กลุ่ม “Cross” มาช่วยกันออกแบบเมืองในฝันร่วมกัน โดยอาศัยองค์ความรู้ของเหล่าสูงวัย ผสานกับไอเดียและกระบวนการที่ทันยุคของเด็กรุ่นใหม่ คนสองวัยจะช่วยกันออกไปค้นหาอุปสรรคในสถานที่สำคัญ บ้านเก่า ร้านค้าเก่า รวมถึงคนเก่าๆ เพื่อจัดทำนิทรรศการเพื่อเมืองระนอง

“แรปเปอร์ แรปป้า” เนื้อหาในตอนนี้เป็นเรื่องราวของสองแม่ครูเพลงพื้นบ้านวัย 66 ปีจากอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นเวลากว่า 10 ปีที่ทั้งคู่ออกไปเผยแพร่เพลงพื้นบ้านที่มีอายุเก่าแก่กว่า 500 ปี ให้กับเด็กรุ่นใหม่ แต่ปรากฏว่าไม่มีใครสนใจเพลงพื้นบ้านเอาเสียเลยจนน่าเป็นห่วงว่าศิลปะเพลงพื้นบ้านนี้จะไม่มีคนสืบทอดต่อ เป็นที่มาของภารกิจให้แม่เพลงทั้งสองเข้าไปเรียนรู้กับคนรุ่นใหม่ผ่านเพลงร่วมสมัยอย่างเพลงแรป เพื่อใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือเชื่อมร้อยคนสองวัยให้มีหัวใจจังหวะเดียวกัน

ในตอน “My Voice My Team My Dream” เป็นภารกิจตามติดคณะนักร้องประสานเสียง ที่มีอายุรวมกันมากที่สุดในประเทศกว่า 80 ชีวิต ทุกๆ วันเสาร์พวกเขาจะมารวมตัวกันที่ห้องเรียนร้องเพลง ของมหาวิทยาลัยมหิดล บางคนมาเพราะชอบร้องเพลงเป็นชีวิตจิตใจ บางคนมาเพื่อต้องการสานต่อความฝัน บางคนมาเพื่อใช้เสียงเพลงเป็นเครื่องระลึกความทรงจำดีๆ ในอดีต หรือบางคนมาเพื่อ

ต้องการใช้เพลงเป็นสื่อกลางสานความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว โดยมีจุดหมายปลายทางเดียวกันคือการมีคอนเสิร์ตเป็นของตัวเอง

“คู่หูรุ่นใหญ่ตะลุยม่า” ทำสองป่า คือป่าตึก (เพลินพิช ศักดิ์สม) วัย 62 ปี และ ป่าตุ่ม (รัตนา แยมศรี) วัย 63 ปี ที่คนหนึ่งไม่เคยขึ้นเครื่องบินและอีกคนไม่กล้าสื่อสารภาษาอังกฤษ ไปตะลุยม่า 5 วัน 4 คืน และใช้ชีวิตในฐานะแบ็คแพ็คเกอร์ เริ่มต้นตั้งแต่การเตรียมข้อมูล ความยากในการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสำหรับของตัวเอง เครื่องบินและที่พัก ความไม่ถนัดในการเก็บกระเป๋า ความกลัวเมื่อต้องขึ้นเครื่องบินครั้งแรก ความรู้สึกสับสนและกังวลกับการเดินทางในประเทศเพื่อนบ้านที่สภาพการจราจรไม่เหมือนบ้านเรา และความตื่นเต้นตลอดภารกิจในการเดินทางไปในมัสการมหาเจดีย์ชเวดากอง

“ที่ทำเรื่องนี้หัวใจหลักมันไม่ได้อยู่ที่ผลลัพธ์ของกิจกรรมหรอก มันอยู่ที่การชวนคนรุ่นใหม่มาทำความเข้าใจคนสูงวัย มาอยู่ร่วมกัน มาเรียนรู้ว่าคนแก่เดินช้าเพราะอะไร เพราะสรีระมันเปลี่ยนไง คนแก่ ทำไมชอบถามอะไรซ้ำๆ เพราะเหตุตึงใจ คือมันเป็นเรื่องของ การทำให้คนหนุ่มสาวเข้ามาอยู่ในโลกของคนแก่

แล้วจะได้เข้าใจกันมากขึ้น ทำให้โลกสองใบมาเจอกัน มาทำกิจกรรมอะไรบางอย่างแล้วทำให้รู้สึกว่าคนสองวัยมันเข้ามาใกล้ชิดกัน พอเข้าใจกันมากขึ้นก็จะไม่มีข้อขัดแย้งหรือรำคาญกัน” คุณประสาน อธิบาย

นอกจากการค้นหาผู้สูงอายุที่มีความโดดเด่น วิธีการถ่ายทอดหรือเล่าเรื่องราวให้น่าสนใจก็สำคัญไม่แพ้กัน

“ในการทำทีวีบางคนที่เราไปเจอมีชีวิตน่าสนใจมาก แต่พูดไม่เก่ง บางคนพูดน้อย ไม่อยากพูด อีกอย่างคือผู้สูงวัยแต่ละวัน

กิจกรรมไม่เยอะ พอทำเป็นรายการโทรทัศน์จะน่าสนใจหรือเปล่า เช่น มีช่างตัดผมคนนึงอายุ 70 กว่าแล้ว ตัดผมครั้งวันก็หยุด พอว่างก็ไปเป็นมัคทายกที่วัด ความยากของมันคือเราต้องหาวิธีการเล่า ต้องหาลูกเล่นในการนำเสนอที่เราจะต้องเก็บรายละเอียดแล้วใส่ลงไป”

“เท่าที่ประเมิน คุณน่าจะชอบเรื่องราวของผู้สูงอายุที่ยังทำงานแล้วก็ทำเพื่อสังคมด้วย เช่น ชายก๋วยเตี๋ยว 10 บาทตลอด 20 ปีไม่เคยขึ้นราคาเลย เพราะป้าที่เป็นคนขายคิดว่าได้ขายของด้วย ได้ช่วยคนด้วย บางคนก็ขายข้าวแกง 10 บาท เอาแค่คุ้มทุน พอเพราะว่าไม่ยากอยู่ว่าง คนก็จะดูเยอะเพราะจะสงสัยว่าทำได้ยังไง แล้วก็ชื่นชมความมีน้ำใจ คนก็จะชอบ”

นอกจากเนื้อหาที่กล่าวมา ยังมีการผลิตเนื้อหาสั้นๆ (ฟิลเลอร์) ในแนวคิด “หัวใจไม่มีวันชรา” โดยนำเสนอเรื่องราวของผู้สูงวัยต้นแบบเป็นเนื้อหาสอดแทรกระหว่างรายการต่างๆ เพื่อสื่อให้สังคมรับรู้ว่ายไทยพีบีเอสกำลังให้ความสำคัญกับเรื่องสังคมสูงวัย

Gen O

สังคมสูงวัย เดินไปด้วยกัน

นอกเหนือไปจากการผลิตรายการหรือเนื้อหาสาระที่เน้นคุณค่าการใช้ชีวิตของผู้สูงวัยแล้ว ไทยพีบีเอสยังเน้นผลิตรายการที่มุ่งนำเสนอปัญหาสังคมสูงวัยในระดับโครงสร้างที่สัมพันธ์กับเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม รวมทั้งการผสมผสานพลังเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกในการผลักดันเรื่องราวของผู้สูงวัยให้เกิดการรับรู้ ไปจนถึงการกระตุ้นให้เกิดเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม

คุณอรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์ โปรดิวเซอร์ชำนาญการ สำนักเครือข่ายสื่อสารสาระ เล่าถึงงานที่ดำเนินการอยู่ในโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงวัยว่า เกิดจากการมองเห็นภาพร่วมกันของไทยพีบีเอสว่า สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยเต็มตัวภายในระยะเวลาไม่กี่ปีข้างหน้า ทำให้เกิดการรวบรวมความเห็นเพื่อผลิตเนื้อหาขึ้นมารองรับปรากฏการณ์นี้

จากการระดมสมองภายในองค์กรและหน่วยงานภายนอก เกิดเป็นรายการสารคดี “Gen Old” วางเนื้อหาไว้ที่การนำเสนอภาพสังคมผู้สูงอายุในไทยในหลายแง่มุม ทั้งผู้สูงอายุที่ฐานะยากจน ผู้สูงอายุที่ยังสามารถทำงานได้ ไปจนถึงเรื่องของบ้านหลังสุดท้ายของผู้สูงอายุต่างชาติในเมืองไทย เพื่อสะท้อนภาพชีวิตของสังคมสูงอายุในทุกๆ ด้าน

การทำงานที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก อาทิ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฯลฯ ที่เข้ามาให้ความร่วมมือในการผลิตเนื้อหาที่มีประโยชน์ในการทำความเข้าใจเรื่องสังคมสูงอายุ

ปัญหาโครงสร้างประชากรกำลังกลายเป็น “โจทย์” ที่ท้าทายประเทศไทยและเป็นเรื่องใกล้ตัวของคนทุกวัยที่ต้องเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงครั้งนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ปัจจุบันสังคมไทยถูกตั้งคำถามถึงการเตรียมความพร้อมของระบบที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ครอบคลุมตั้งแต่ ระบบการออม ระบบสาธารณสุข ระบบขนส่ง รวมถึง ความพร้อมด้านจิตใจ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถาบันครอบครัวซึ่งเคยเป็นที่พึ่งพิงหลักของผู้สูงอายุ ก็มีขนาดเล็กลงเรื่อยๆ

“ทำอย่างไร ให้สังคมไทยเป็นสังคมสูงอายุอย่างมีคุณภาพ” นี่คือคำถามใหญ่ ที่ต้องการคำตอบใหม่ๆ

สารคดี “Gen O(LD)... สูงวัยไปด้วยกัน” จึงเกิดขึ้น เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้กับสังคม ในการเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ของการเป็นสังคมสูงอายุ พร้อมด้วยการสร้าง

ทัศนคติใหม่ต่อผู้สูงอายุและคนทุพพลภาพให้อยู่ร่วมกันในสังคมสมัยใหม่อย่างมีคุณภาพและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น

สารคดีนี้เปิดเผยความเป็นจริงของสังคมสูงอายุในประเทศไทยในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้แนวความคิดหลักที่ว่าชีวิตออกแบบได้ หรือ “Own Life by Design, not by default” นำเสนอเรื่องราวของการออกแบบชีวิต ออกแบบชุมชน ออกแบบเมือง เพื่อนำไปสู่การออกแบบสังคมที่พร้อมสำหรับผู้สูงอายุ

ประเด็นที่นำเสนอ ครอบคลุมถึงสภาพความเป็นจริงของผู้สูงอายุในทุกระดับภายใต้สังคมเหลื่อมล้ำที่มีทั้งผู้สูงอายุซึ่งไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรและระบบสวัสดิการพื้นฐานไปจนผู้สูงอายุที่มีฐานะดีกว่า เป็นการนำเสนอภาพสังคมไทยที่กำลังจะเผชิญกับปัญหาโครงสร้างประชากรโดยให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันของคนทุพพลภาพและให้ความสำคัญกับมิติด้านต่างๆ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จิตวิญญาณ ฯลฯ เพื่อสร้างสรรค์สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพและมีคุณภาพในอนาคต

“ก่อนจะมาเป็น Gen O(LD)... สูงวัยไปด้วยกัน ก็เริ่มคุยกันมา 2-3 ปีที่แล้ว สำนักเครือข่ายสื่อสาธารณะก็ระดมความคิดกันว่าเนื้อหาผู้สูงอายุของเราจะมีอะไรบ้าง โดยมีอาจารย์เสกสรรค์ ประเสริฐกุล เป็นที่ปรึกษา ก็มีการระดมความคิดกันว่าเนื้อหาผู้สูงอายุจะมีอะไรบ้าง ก็คิดว่าน่าจะเป็นสารคดีที่ซีเรียสหน่อย สะท้อนโครงสร้างของสังคมไทยในทุกมิติ กลุ่มเป้าหมายคือคนที่อายุ 30-40 หรือคนที่ต้องเตรียมพร้อมจะเป็นผู้สูงอายุหรือดูแลผู้สูงอายุ คืออยากให้คนไทยเท่าทันสังคมสูงวัย เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย แล้วก็มองเห็นทั้งโลก

ด้วย พอเริ่มถ่ายทำไปก็มีปัญหานิดหน่อย มาได้ออกอากาศกลางปี 2560” โพรดิิวเซอร์ชำนาญการ สำนักเครือข่ายสื่อสาธารณะ อธิบาย

วัตถุประสงค์ของการผลิตสารคดีชุดนี้ อยู่ที่การเปิดพื้นที่สื่อสาธารณะสร้างความตระหนักรู้ต่อปัญหาสังคมสูงวัยซึ่งกำลังจะกลายเป็นโจทย์ใหม่ของประเทศ พัฒนาทักษะและเตรียมความพร้อมให้กับสังคมทั้งสังคมในการรับมือการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพในทุกๆ มิติ และสร้างทัศนคติใหม่ต่อสังคมสูงวัยและผลักดันให้ประชากรไทยเป็นผู้สูงวัยที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต

รูปแบบรายการ เป็นสารคดีเชิงลึกที่เปิดเผยความเป็นจริงของสังคมสูงอายุในประเทศไทยในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นอย่างรุนแรงในอนาคต

ขณะเดียวกัน ก็เป็นสารคดีที่มุ่งสร้างความหวังและพลังด้านบวกขับเคลื่อนทัศนคติใหม่ต่อสังคมสูงวัยให้กับระดับปัจเจกไปจนถึงระดับนโยบายเพื่อนำมาซึ่งสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพและมีคุณภาพชีวิตในอนาคต โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักคือคนวัยทำงาน อายุ 20 – 50 ปี และกลุ่มเป้าหมายรองคือ ผู้ชมทั่วไป มีรูปแบบรายการเป็นสารคดีโทรทัศน์ความยาวประมาณตอนละ 52 นาที จำนวน 5 ตอน

ส่วนเนื้อหารายการ เปิดเผยให้เห็นความเป็นจริงของสังคมสูงอายุโดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงองค์ประกอบของช่วงวัยที่หลากหลายในสังคมไทย สร้างทัศนคติเชิงบวกระหว่างวัย ชี้ให้เห็นถึงความตระหนักในการเตรียมชีวิตตนเองให้อยู่ในสังคมสูงอายุอย่างมีคุณภาพในอนาคต สร้างทัศนคติใหม่ที่มองผู้สูงอายุทั้งในฐานะกลุ่มคนที่ต้องได้รับการดูแล และกลุ่มคนที่ผ่านโลก มีประสบการณ์และมีคุณค่าที่จะส่วนร่วมจรโล่งสังคม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องนำเสนอให้เกิดความเข้าใจ

นอกจากนั้น กลุ่มผู้สูงอายุสำรอง ซึ่งคือหนุ่มสาววัยทำงานในปัจจุบันที่อาจกำลังใช้ชีวิตโดยหลงลืมไปว่าพวกเขาจะต้องแก่และกลายเป็นผู้สูงอายุตัวจริงในอนาคต การสร้างความตระหนักเพื่อให้พวกเขาเตรียมตัว เตรียมสุขภาพ เตรียมความมั่นคงในชีวิต เพื่อเป็นผู้สูงวัยคุณภาพ ก็เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องเริ่มต้นตั้งแต่วันนี้เช่นกัน

สารคดี “Gen O (LD) สูงวัยไปด้วยกัน” ออกอากาศทางไทยพีบีเอส มีทั้งหมด 5 ตอน จากตอนแรกคือ “พาแม่ไปโทยามะ” เป็นการฉายภาพเมือง “โทยามะ” ในประเทศญี่ปุ่นซึ่งถูกออกแบบให้เป็น Compact City เพื่อผู้สูงวัย

จากเมืองที่รุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ เมื่อประชากรสูงอายุมียุคจำนวนมากส่งผลให้เศรษฐกิจหดตัวลงและสภาพสังคมที่เมื่อเอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ นายกเทศมนตรีเมืองโทยามะจึงปรับโครงสร้างของเมืองเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุขกับการใช้ชีวิตนอกบ้าน เพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และลดภาระของลูกหลานและคนรุ่นหลังในการดูแลผู้สูงอายุอีกด้วย

ตัวอย่างของโทยามะ อาจช่วยสร้างแรงบันดาลใจต่อการจัดการสังคมผู้สูงอายุของไทยท่ามกลางการถูกตั้งคำถามถึงการเตรียมพร้อมของระบบต่างๆที่อาจไม่ได้ออกแบบและเอื้อต่อการเป็นสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพเท่าใดนัก

“พาแม่ไปโทยามะ” นำเสนอผ่านตัวละครหลัก คือ สุเพ็ญ เลี่ยมสุวรรณ (แม่) อายุ 65 ปี ที่ผ่านการผ่าตัดกระดูกหัวเข่าทั้งสองข้าง และพิณทอง เลี่ยมสุวรรณ (ลูกสาว) อายุ 35 ปี พนักงานบริษัทเอกชน พร้อมทั้งสัมภาษณ์ มาซาริ โมริ นายกเทศมนตรีเมืองโทยามะ ดร.โจเซฟ รุนโซ่-อินาดะ ที่ปรึกษาด้านนโยบายเมืองโทยามะ

นพ.ชาดาโนบุ คากามิโมริ แพทย์อายุกรรมผู้สูงวัย และผู้เชี่ยวชาญ
ด้านออนเซน

ศ.คิโยชิ โทริอูมิ คณบดีคณะกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
มหาวิทยาลัยโทยามะ ผศ.ดร.มินาโกะ นากาบายาชิ หัวหน้าโครงการ
Walking Around the Community, ศูนย์วิจัยเพื่อการเดินเท้าใน
ชุมชน และผศ.ดร.มาซาโนริ คาวาฮาร่า นักวิจัยและอาจารย์ประจำ
คณะศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยโทยามะ

เรื่องราวของ “พาแม่ไปโทยามะ” เกิดขึ้น เมื่อลูกสาววัย
ทำงาน ลางานยาวๆ ชวนแม่วัยเกษียณอายุถือไม้เท้าไปเที่ยวญี่ปุ่นกัน
สองคน เมืองโทยามะ เมืองทางชายฝั่งทะเลญี่ปุ่น คือเป้าหมายในการ
เดินทางครั้งนี้

นอกจากโทยามะจะเป็นเมืองที่มีความสวยงามทางธรรมชาติ
จากภูมิประเทศที่พื้นที่ราบริมชายฝั่งทะเลญี่ปุ่นกินพื้นที่ไปจนถึงเขต
เทือกเขาทาเทยามะที่ได้รับการขนานนามว่าเป็น “หลังคาของประเทศ
ญี่ปุ่น” เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดของประเทศ และเป็นหนึ่งในสามยอด
เขาศักดิ์สิทธิ์ของประเทศญี่ปุ่น

แต่ที่น่าสนใจไปกว่านั้นคือ โทยามะเป็นเมืองที่มีจำนวน
ประชากรผู้สูงวัยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งปกติก็นับว่าสูงมาก
อยู่แล้วจนเข้าไปสู่การเป็นสังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์มากกว่า 10 ปีแล้ว

เดิมทีเมืองโทยามะเคยเป็นเมืองที่เศรษฐกิจดีมากๆ เมือง
หนึ่งของญี่ปุ่น ผู้คนนิยมใช้รถยนต์ ทั้งเมืองมีรถรางเพียงสายเดียว
แต่เมื่อประชากรสูงวัยมากขึ้น ความสามารถในการขับขี้อยนต์น้อย
ลง ผู้สูงวัยต้องเก็บตัวในบ้านมากขึ้น จนทำเมืองที่คึกคักเงียบลง
อย่างไม่น่าเชื่อ จนเศรษฐกิจเริ่มตกต่ำลงตามไปด้วย

เมืองโทยามะ ซึ่งถูกออกแบบให้เป็น Compact city เพื่อผู้สูงวัย

นายกเทศมนตรีโมริจิงตัดสินใจปิดผืนระบบขนส่งมวลชนของเมือง และนั่นคือจุดเริ่มต้นของกลยุทธ์ compact city ของโทยามะ ทำให้เป็นเมืองที่เดินได้ สะดวก ปลอดภัย และสนุกที่จะออกมาใช้ชีวิตนอกบ้าน เริ่มจากการจัดระบบขนส่งมวลชน เพื่อให้เข้าถึงได้ง่าย ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้สูงวัยออกมาทำกิจกรรมนอกบ้าน ร่วมกับการจัดพื้นที่สาธารณะและกิจกรรมเพื่อรองรับการออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านของผู้สูงวัย จัดเส้นทางรถราง รถไฟรางเบา และรถไฟให้แล่นผ่านเข้าใกล้เขตชุมชน และพื้นที่สาธารณะที่ผู้สูงวัย โดยสถานีรถรางจะตั้งอยู่ในระยะไม่เกิน 300 เมตร และสถานีรถไฟจะตั้งอยู่ในระยะไม่เกิน 500 เมตร ทำให้ผู้สูงวัยสามารถเดินทางไปไหนมาไหนคนเดียวได้โดยสะดวกและง่ายดาย

มีศูนย์สุขภาพเชิงป้องกันโคคาโดว่า ซึ่งเป็นศูนย์สุขภาพเพื่อผู้สูงวัยแห่งแรกในญี่ปุ่น ที่เน้นดูแลและบำรุงสุขภาพของผู้ใช้บริการ กลุ่มผู้สูงอายุมีแพทย์ประจำการทุกวัน และจัดบริการออกแบบการออกกำลังกายเฉพาะคน และมีไฮไลต์เป็นการออกกำลังกายด้วยการแช่น้ำพุร้อน หรือออนเซนที่คนญี่ปุ่นทุกคนชื่นชอบ โดยนำเทคโนโลยีด้านสุขภาพจากประเทศเยอรมนีมาปรับใช้ จนทำให้ผู้สูงวัยหลายท่านที่ต้องเคยใช้ไม้เท้า เดินไปไม่ได้ เป็นอัมพฤกษ์มีอาการที่ดีขึ้น

จากแนวคิดที่ต้องการให้ผู้สูงอายุออกมาใช้ชีวิตได้อย่าง
สะดวก สนุก และสดชื่น กลุ่มนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยโทยามะ ได้
จัดทำรถเข็นสี่ล้อที่ออกแบบมาเป็นพิเศษเพื่อให้ผู้สูงวัยออกมาเดิน
ในเมืองได้อย่างสะดวก และปลอดภัย มีการนำรถเข็นดังกล่าวไปวาง
ให้บริการตามจุดต่างๆ ของเมืองให้ใช้บริการฟรี และจัดกิจกรรม
โครงการ Walking-Around Community โดยมีอาสาสมัคร
นักศึกษาพาผู้สูงวัยเดินเที่ยวตามย่านต่างๆ ในเมืองด้วยรถเข็นดังกล่าว

“บ้านหลังสุดท้าย” : เมื่อประเทศไทยถูกเลือกเป็น “เรือนตาย”

รายการสารคดีสังคมสูงวัย ตอน บ้านหลังสุดท้าย ฉายภาพการเลือกที่จะเข้ามาใช้ชีวิตบั้นปลายของผู้สูงอายุต่างประเทศจำนวนหนึ่งในประเทศไทย นำเสนอมุมมอง วิธีคิดและการตัดสินใจของผู้สูงอายุต่างชาติที่เลือกประเทศไทยเป็นเสมือนบ้านหลังสุดท้ายของชีวิต

สถานที่ถ่ายทำหลัก อยู่ที่ ต.ห้วยยาง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ อ.สันทราย และ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ และที่ ต.นาตุ อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์

เรื่องราวถูกนำเสนอผ่านตัวละครหลัก คือ ฮุกุชิมะ อิซาโอะ ชาวญี่ปุ่นวัย 66 ปี อดีตครุวิทยาศาสตร์โรงเรียนมัธยมต้น เมืองโอซาก้า

Maud Thorsell ชาวสวีเดน อายุ 71 ปี อดีตนักกายภาพบำบัด Chister Thorsell อายุ 72 ปี อดีตจิตแพทย์ Hans Ostmalin ชาวสวีเดน อายุ 66 ปี อดีตผู้จัดการบริษัทจัดส่งไม้ Louise Ostmalin อายุ 66 ปี แม่บ้าน Erik Meissner ชาวสวีเดน วัย 76 ปี และ Eva Bergner วัย 72 ปี อดีตเชลล์แมน

Guuda Quest ชาวเยอรมันนี อายุ 73 ปี อดีตเจ้าของร้านดอกไม้ จากเมืองคูเซลดอล์ฟ Walter Keller ชาวสวิตเซอร์แลนด์ อายุ 89 ปี อดีตสถาปนิก (ปัจจุบันมีภาวะการเป็นอัลไซเมอร์) และ Koni Graf วัย 75 ปี ชาวสวิตเซอร์แลนด์ อดีตช่างไม้ (ป่วยเป็นโปลิโอมาตั้งแต่เด็ก)

เรื่องราวของ “บ้านหลังสุดท้าย” ให้ข้อมูลว่าประเทศไทยกลายเป็น 1 ใน 5 ของประเทศที่ได้รับความนิยมจากชาวต่างชาติที่นิยมมาพำนักอาศัยในวัยหลังเกษียณอายุ

ในช่วงประมาณสิบปีที่ผ่านมา ประเทศไทยกลายเป็น “เป้าหมาย” ที่พำนักทางเลือกของชาวต่างชาติที่เกษียณอายุมาอยู่แบบระยะยาว โดยเฉพาะผู้สูงวัย จากแถบสแกนดิเนเวีย โดยเฉพาะชาวสวีเดน ชาวญี่ปุ่น สวิตเซอร์แลนด์ และเยอรมันนี โดยร้อยละ 90 เป็นผู้ชาย แต่ก็มีไม่น้อยที่มาอยู่เป็นครอบครัวสามีภรรยา

อากาศที่อบอุ่นไม่หนาว ค่าครองชีพที่ต่ำ วิถีชีวิตของคนไทยที่อบอุ่นเป็นกันเอง เป็นเหตุผลที่มักได้รับการพูดถึงเสมอๆ และแน่นอนว่ายังมีเหตุผลอื่นๆ ของแต่ละคนแตกต่างกันไป บางคนเป็นเพราะเงินบำนาญที่ได้รับจากรัฐบาล ไม่เพียงพอสำหรับการยังชีพที่ประเทศของตนเอง บางคนต้องการจากบ้านเพื่อลิ้มเรื่องราวการจากไปของคู่ชีวิต บางคนรู้สึกอยากจะหนีจากชีวิตที่เคร่งครัดมาใช้ชีวิตสบายๆ

ขณะที่บางคน แม้ชีวิตจะเข้าใจสู่คำว่าชีวิตที่สมบูรณ์ แต่กลับรู้สึกเหมือนไม่ได้รับความเคารพนับถือจากคนหนุ่มสาวในบ้านเกิดเมืองนอนของตนในฐานะผู้สูงวัยเหมือนอย่างที่เราผู้สูงวัยที่อยู๋เมืองไทย

บางคนใช้เมืองไทยเป็น “บ้านหลังที่สอง” เพื่อหนีหนาวจากบ้านเกิดเมืองนอน แต่ก็มีผู้สูงวัยอีกจำนวนหนึ่งที่เลือกเมืองไทยเป็น “บ้านหลังสุดท้าย” และเลือกที่จะตายที่นี่

“บ้านหลังสุดท้าย” พาผู้ชมไปทำความรู้จักกับผู้สูงวัยเกษียณอายุที่เลือกมาอยู่เมืองไทยแบบระยะยาวใน 3 พื้นที่ 3 ภาคคือ ที่จ.เชียงใหม่ซึ่งปัจจุบันมีชาวญี่ปุ่นมาพำนักแบบระยะยาวมากถึงกว่า 3,000 คน ซึ่งนิยมพักตามคอนมินิกซ์เดียวกัน หรือใกล้กัน

บางส่วนที่รักความสงบก็จะพักออกไปจากตัวเมือง แล้วเดินทางลงใต้สู่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย สู่ หมู่บ้านชาวประมงเล็กๆ ที่เงียบสงบ โดยเฉพาะช่วงเดือนตุลาคมถึงเมษายน ชาวสแกนดิเนเวีย โดยเฉพาะชาวสวีเดนกว่า 4,000 คน เลือกที่จะหนีจากอากาศหนาวในบ้านเกิดมาพักผ่อนที่เมืองไทย

ขณะที่ในภาคอีสาน ก็มีบ้านพักหลังวัยเกษียณ บนเนื้อที่กว่า 13 ไร่ ทำหุบบ้านนาแพง ต.บ้านดู่ อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ ที่แวดล้อมด้วยทุ่งนา ห่างจากตัวอำเภอเมืองถึงประมาณ 90 กิโลเมตร ปราศจากความเจริญใดๆ นอกจากความเงียบสงบ เพื่อรองรับคนวัยเกษียณ ชาวสวีตเซอร์แลนด์ เยอรมัน และออสเตรเลีย

“แมก็คือแม่” : ผู้สูงอายุที่ยังไม่หยุดทำงาน สร้างสรรค์ได้ถ้าให้โอกาส

รายการสารคดีสังคมสูงวัย ตอน “แมก็คือแม่” ฉายภาพผู้สูงอายุในสังคมไทยปัจจุบัน ที่อาจไม่ใช่ผู้สูงอายุในความหมายและทัศนคติเดิมที่คนส่วนใหญ่เคยเข้าใจ

หลายคนอาจมองว่าผู้สูงวัย...เป็นภาระ ไม่มีรายได้ อีกทั้งยังมีรายจ่ายด้วยสุขภาพ ป่วยด้วยโรคมามากมาย เป็นภาระที่รัฐบาลและครอบครัวต้องดูแล แต่แท้จริงแล้วผู้สูงอายุนั้นนับว่าเป็นบุคคลที่ผ่านช่วงชีวิตและเหตุการณ์ต่างๆ มามากมาย ซึ่งก่อนที่จะก้าวผ่านช่วงเวลาของผู้สูงวัยมานั้น พวกเขาทำมาแล้วแต่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมไม่น้อย

ผู้สูงอายุหลายคนยังคงทำงาน ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงด้านจิตใจที่ต้องการแสวงหาคุณค่าจากภายใน และนับว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพการทำงานยาวนาน

เนื้อหาในตอนนี้มุ่งหวังที่จะสร้างพลังด้านบวกเพื่อขับเคลื่อนทัศนคติใหม่ต่อสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย ผ่านเรื่องราวของ ป้าสังัด (อายุ 71 ปี) ลุงบุญมา (อายุ 72 ปี) และ ป้าทองสุข (อายุ 72 ปี) ป้าเสาวภา (อายุ 72 ปี) และ แป๋ว อายุ 35 ปี ลูกสาวที่เป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องดูแลแม่ที่ป่วยเป็นอัลไซเมอร์ และลูกชายวัย 11 ปี

นำเสนอในมุมมองถึงผู้สูงวัยจำนวนไม่น้อยถูกลดทอนบทบาทจากสังคม ทั้งๆที่ยังมีประสิทธิภาพในการทำงานและสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมได้ เพราะนอกจากจะเป็นการสร้างความมั่นคงทางรายได้ให้ผู้สูงวัย ไม่ต้องเป็นภาระให้กับลูกหลาน (ซึ่งเป็นสิ่งที่คุณสูงวัยแทบ

ตอน แม่ก็คือแม่

พุธที่ 16 สิงหาคม 2660 เวลา 20.20 น.

ไทยพีบีเอส

GENO(LD)
จุดเริ่มต้นใหม่

ทุกคนไม่อยากเป็นชนชั้น) สิ่งที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมให้ผู้สูงวัยทำงาน มีรายได้ของตนเอง คือการเปลี่ยนมุมมองของสังคม ให้ตระหนักเห็นว่าผู้สูงอายุเป็น “พลัง” สำคัญของประเทศ มิใช่ “ภาระ” ที่รอคอยให้สังคมยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือ หรือเป็นเพียงผู้รอรับสวัสดิการเพียงอย่างเดียว

เนื้อหาของสารคดีตอน “แม่ก็คือแม่” พาผู้ชมไปพบกับผู้สูงวัยที่ได้รับโอกาสขยายอายุการทำงาน อย่าง ป้าสงัด อายุ 71 ปี แม่บ้านประจำสถาบันวิจัยสังคม

แม้งานเหล่านั้น อาจไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ยิ่งใหญ่ในสายตาของคนทั่วไป แต่การที่ป้าสงัดได้แสดงศักยภาพ ทำงานที่รัก จะทำให้เราเห็นถึง “พลัง” ที่ฉายออกมา การไม่ต้องเป็นภาระของลูกหลาน สามารถสร้างความมั่นคงทางรายได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเอง รู้สึกถึงคุณค่า และศักดิ์ศรีในตัวเอง นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้สูงอายุ “ไม่เหงา” ป้องกันการเป็นโรคซึมเศร้าอันจะเป็นต้นเหตุของโรคต่างๆ ที่อาจตามมาได้อีกด้วย

นอกจากนั้น “แม่ก็คือแม่” ยังพาไปพบกับผู้สูงวัย ที่ “ไม่มีโอกาส” จะรับโอกาสในการทำงานอีกต่อไป เนื่องจากการป่วยเป็นโรคอัลไซเมอร์ อย่างป้าเสาวภาอายุ 71 ปี ภาระการดูแลตกเป็นของแป้ว ลูกสาววัย 35 ปี ที่มีอีกบทบาทเป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องดูแลลูกวัย 11 ขวบ การเป็นชนชั้นกลางที่ต้องรับบทบาทลูกที่ต้องดูแลทั้ง “แม่” สูงวัยและลูกที่ยังเล็ก ทำให้แป้วต้องมึนวิธีจัดการกับชีวิตและความรู้สึกอย่างไร เพื่อให้เกิดสมดุลในชีวิตตัวเอง และทำบทบาททั้งสองให้ดีที่สุด

“นาฬิกาทราย” : ตามหาคุณค่าในวันที่เวลาชีวิตเหลือน้อย

รายการสารคดีสังคมสูงวัย ตอน “นาฬิกาทราย” ฉายภาพความพยายามของท้องถิ่นในการแก้ปัญหาจากการเป็นสังคมสูงวัยในจังหวัดเชียงราย จนกลายมาเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งเป็นศูนย์กลางให้ผู้สูงอายุได้มาเรียนรู้ แลกเปลี่ยน แสวงหาคุณค่าร่วมกัน

โดยความพยายามหนึ่งของโรงเรียนผู้สูงอายุ ก็เพื่อแก้ปัญหาค่าตัวตายจากการเผชิญความเหงาและภาวะซึมเศร้า ที่เกิดทางด้านจิตใจในช่วงบั้นปลายชีวิต

สารคดีตอนนี้ ส่วนหนึ่งสะท้อนถึงการใคร่ครวญต่อภาวะสุดท้ายของชีวิตซึ่งนำมาสู่การตระหนักต่อการใช้ชีวิต อันเป็นการนำเสนอมิติทางด้านจิตใจ จิตวิญญาณ นอกเหนือจากมิติอื่นๆ ในสังคมผู้สูงอายุ

สถานที่ถ่ายทำหลัก อยู่ที่ ต.ห้วยแก้ว อ.พาน จ.เชียงราย และเขาใหญ่ จ.นครราชสีมา ตัวละครหลัก มีพระอาจารย์สุจินต์กัลยาณธรรม วัดศรีเมืองมูล รองเจ้าคณะอำเภอพาน จ.เชียงราย ผู้ร่วมก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ของตำบลห้วยแก้ว พันชนะ วัฒนเสถียร อายุ 46 ปี และนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลห้วยแก้ว

เรื่องราวในตอน “นาฬิกาทราย” เริ่มจากการคาดการณ์ว่าประเทศจะก้าวสู่การเป็นสังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ในช่วงทศวรรษนี้ แต่ที่ ต.ห้วยแก้ว อ.พาน จ.เชียงราย ก้าวสู่การเป็นสังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์มานานแล้ว โดยตั้งแต่ปีพ.ศ.2547 มีประชากรสูงวัยสูงถึง 24% ของประชากรทั้งหมด

พระครูสุจินต์ กัลยาณธรรม เจ้าอาวาสวัดศรีเมืองมูล รองเจ้า

คณะอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีการทำงานแบบบูรณาการ พยายามจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาผู้สูงอายุที่เริ่มก่อตัวชัดเจนในปีนั้นเอง

แต่แล้วในปีพ.ศ.2549 ผู้สูงอายุคนหนึ่งได้ฆ่าตัวตาย ชุมชนจึงพยายามเฝ้าระวัง และหาทางป้องกันโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ แต่กลับยังมีผู้สูงอายุฆ่าตัวตายอีก

เมื่อพบว่า “ความเหงา” และ “ภาวะซึมเศร้า” เป็นสมมติฐานใหม่ของปัญหาใหญ่ผู้สูงอายุ พระครูสุจินต์กัลยาธรรม และหน่วยงานต่างๆ ในตำบลห้วยผึ้ง พยายามร่วมกันหาทางออกอีกครั้ง จนเกิดเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุ เมื่อปี 2553 โดยทำการเรียนการสอนอาทิตย์ละ 1 วัน โดนใช้ศาลาเป็นห้องเรียน มีลานกิจกรรมเอนกประสงค์ สอนให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิต ทั้งวิชาหลักพุทธศาสนา สุขอนามัย และวิชาการการทั่วไปที่เป็นประโยชน์ต่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ตั้งแต่วิชาภาษาอังกฤษ ไปจนถึงวิชากฎหมายเพื่อผู้สูงอายุ โดยครูอาสาสมัครก็คือข้าราชการเกษียณอายุในตำบลห้วยผึ้งนั่นเอง

รวมทั้งการเชิญวิทยากรพิเศษมาบรรยายเป็นครั้งคราว และจัดกิจกรรมตามความต้องการของผู้สูงอายุ ภายใต้คอนเซ็ปต์ “แก่ออย่างสง่า ชราอย่างมีคุณภาพ” คือรู้จักดูแลสุขภาพตัวเองให้ไม่เจ็บป่วย แต่หากเจ็บป่วยไปแล้วก็ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับอาการป่วยใช้อย่างเข้าใจตัวเองและโรคภัยของตน รวมทั้งการทำตัวเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ไม่สร้างภาระให้ลูกหลาน เข้าใจความอนิจจังของชีวิต เป็นต้น

โรงเรียนแห่งนี้ ไม่ได้เป็นแค่เพียงสถานที่ที่ให้ความรู้ทางด้าน สุขอนามัย และธรรมะ หรือหลักวิชาชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเท่านั้น แต่ที่

นี่ยังทำหน้าที่เหมือนสวนสาธารณะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุที่จะเอาความเหงา ความเศร้า ความทุกข์ มาปลดปล่อย และมารับรอยยิ้มจากเพื่อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต่างหากที่มีคุณค่าสำคัญต่อการมีชีวิตอยู่ในทุกๆวันที่ต่อจากนี้ และนับเป็นเป้าหมายหลักของโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งนี้ด้วยเช่นกัน

อีกด้าน...เรื่องราวของพันชนะ วัฒนเสถียร หรือ คุณเต๋ วัย 46 ปี เป็นตัวแทนของกลุ่มคนที่ถูกเรียกว่า Grey Tsunami หรือ กลุ่มคนวัยเก๋อลัน หรือเบบี้บูมที่กำลังถาโถมกลายเป็นคลื่นผู้สูงอายุในอีกไม่นานนี้

เธอเป็นคนวัยทำงานคนที่จัดเข้าข่ายเป็น “มนุษย์บ้านาน” “พลังเหลือล้น” และมีคิดว่า “ชีวิตสั้น จึงต้องใช้ชีวิตเต็มที่ราววันนี้คือวันสุดท้ายของชีวิต” เสมอมา เมื่อลาออกจากงานประจำ ย้ายมาอยู่เขาใหญ่เมื่อสิบปีก่อน เธอตัดสินใจเปิดร้านอาหารอีสานเล็กๆ เป็น “ร้านอาหารชุมชน” ให้คนแถวๆ ร้านมาทำงาน หรือเอาของมาฝากขาย จนร้านอาหารอีสานธรรมดาๆ จะดูคึกคักแปลกตาเป็นพิเศษในช่วงเสาร์อาทิตย์ และปิดเทอม เพราะที่นี่จะเต็มไปด้วยเด็กๆ และวัยรุ่น ที่เป็นเด็กแถวนั้น หรือลูกหลานของพนักงานมาช่วยกันทำงานที่ร้าน ร่วมกับคนวัยทำงานและผู้สูงวัย เพราะเธออยากเปิดให้ร้านเป็นพื้นที่แห่งโอกาสให้คนในชุมชนมีงานทำ และอยากให้ลูกๆ ได้อยู่กับพ่อแม่แทนที่จะถูกส่งไปอยู่กับตายาย หรือญาติที่อื่น

เธอยังคงใช้ชีวิตทุกวันหมดไปกับการทำงานเพื่อคนอื่นทำงานเพื่อตัวเอง การเตรียมพร้อมสำหรับชีวิตในช่วงบั้นปลายของเธอ นั่นแทบจะไม่ได้อยู่ในแผนระยะยาวของเธอเลย จนกระทั่งเมื่อไม่

นานมานี้เธอได้รับวินิจฉัยว่าเป็นโรคถุงน้ำดีในตับโป่งพอง ในระยะที่เกินกว่าจะรักษาด้วยการผ่าตัด เพราะมีซีสต์กระจายแทบเต็มตับแล้ว

พันธชนะถูกอาการซีมเศร้าเล่นงานอยู่พักใหญ่ โจทย์ใหม่ในชีวิตทำให้เธอ พยายามอ่านหนังสือ ศึกษา และทำความเข้าใจกับโรคที่กำลังเผชิญ ต่อสู้กับความรู้งู่าพรุ่งนี้อาจจะไม่ได้ล้มต่าตื่นขึ้นม่ออีกแทบทุกค้ำคืน และทำควมเข้าใจสภาวะจิตใจตัวเอง ก่อนจะค้นพบว่าแท้จริงแล้ว สิ่งที่เราอกล่วคือ ความเปลี่ยนแปลง และอนาคตที่ยังม่อไม่ถึง

เมื่อใจนึ่งขึ้น พันชนะบอกกับตัวเองว่ยยังมีหลายสิ่งในชีวิตที่อยกทำ โดยเฉพาะเรื่องร้อนอาหารชุมชน เมื่อได้รับค้ำชักชวนให้ไปเยี่ยมชมโรงเรียนผู้สูงว่ยที่ ต.ห้วงม อ.พาน จ.เชียงรย โรงเรียนอันจากเกิดพลังและการจัดการแก้ปัญหาตนเองในชุมชน เมื่อมีเวลา เธอรีบขับรถไปที่นั่นทันที เพราะคิดว่ยอย่างน้อยก็น่วจะเป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อน และมีประโยชน์สำหรับกรช่วยก่อร่งสร้างให้ร้อนอาหารชุมชนในฝันของเธอเข้มแข็งยิ่งขึ้น

การได้มีโอกอสใช้ชีวิตที่ห้วงมในช่วงเวลา 3-4 วัน เข้าร่วมชั้นเรียนที่โรงเรียนผู้สูงว่ย ต.ห้วงม ใช้ชีวิตในชุมชน ทำให้เธอเห็น “พลังภายในชุมชน” ที่มีความจริงใจในการพยายามแก้ปัญหา เยียวว่ยผู้สูงว่ย ความร่วมม่อร่วมมือกันอย่งจริงใจ และเอาผู้สูงว่ยเป็นตัวตั้ง การสัมผัสความอบอุ่นจากผู้เฒ่าผู้แก่ พุดคุยกับลุงๆ ป้าๆ รวมทั้งการได้ติดตามกลุ่มอาสาสมัครหมอนน่อยคอยช่วยเหลือไปเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง การไปร่วมงานศพที่มีพิธีกรรมบางอย่างที่ต่างจากที่เธอเคยไปมา การเห็นพลังของเพื่อนร่วมโรงเรียนผู้สูงว่ยรวมตัวกันไปงาน ม่อมีความศอกเศร้า แต่เป็นการระลึกถึงผู้จากไป ทำให้เธอสัมผัสถึงความน่วอัศจรรย์

ใจของชุมชน และน่าที่ง การเดินทางครั้งนี้ ที่ทำให้เธอได้มีเวลาหยุด
นิ่ง คิดทบทวนตัวเองอีกครั้ง

เธอเชื่อมั่นเสมอว่าชีวิตสามารถออกแบบได้ และการเดินทาง
ทางครั้งนี้ ช่วยตอกย้ำสิ่งที่พระอาจารย์สอนว่า ชีวิตคือความอนิจจัง
ความแน่นอนคือความไม่แน่นอน จำนวนอายุ ไม่ได้บอกว่าเราจะมี
เวลาเหลืออยู่บนโลกนี้น้อยหรือมากกว่ากัน โดยที่เราไม่มีทางรู้ และ
กำหนดได้ว่าเราจะมีเวลาเหลือเวลาอยู่บนโลกนี้อีกนานเท่าไร แต่
เราสามารถกำหนดได้ว่าอยากใช้เวลาที่เหลือบนโลกนี้อย่างไร

“สุข เศร้า เหงา ยิ้ม” : ผู้สูงวัย ต้องใช้ “ใจ” เยียวยา

รายการสารคดีสังคมสูงวัย ตอน “สุข เศร้า เหงา ยิ้ม” ฉายภาพความเป็นจริงของผู้สูงอายุในสังคมไทยซึ่งเป็นผู้สูงอายุในสังคมเมืองที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน

ปฏิเสธไม่ได้ว่า “รายได้” เป็นอุปสรรคต่อคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของผู้สูงวัยแต่การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว การเกื้อกูล ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชนเช่นเจ้าหน้าที่คลินิกชุมชนและอาสาสมัครต่างวัยที่เข้ามาดูแลผู้สูงอายุที่ทำมากกว่าคำว่าหน้าที่ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่มีความหมาย ช่วยเยียวยาและสร้างกำลังใจขึ้นดีให้กับผู้สูงวัย

เนื้อหาในตอนนี้งหวังจะสร้างความตระหนักรู้ต่อความเป็นสังคมผู้สูงอายุที่ใกล้ตัวและกำลังอยู่รอบตัวของทุกคน รวมทั้งยังต้องการสร้างความเข้าใจให้กับคนทุกวัยต่อผู้สูงอายุให้เกิดการเอื้ออาทร สร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันเพื่อให้สังคมไทยเติบโตเป็นสังคมสูงวัยไปด้วยกันท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถาบันครอบครัวที่เล็กลงเรื่อยๆ

ตัวละครหลักประกอบด้วย จูน - วรางคณา เมืองสง เกศัชกร อายุ 39 ปี นักจิตวิทยาประจำคลินิก พัฒนคลินิกเวชกรรม ลุงบุญเลิศ อายุ 76 ปี ป้าสมบุญ อายุ 72 ปี ป้าจำเนียร อายุ 72 ปี ตาชำ อายุ 92 ปีป้านันทา อายุ 72 ปี และยายดิ่ง อายุ 81 ปี

เรื่องราวของสารคดีตอนนี้เผยให้เห็นภาพของสถานการณ์ชีวิตของผู้สูงวัยกลุ่มหนึ่ง ผ่านการทำงานของ “จูน” เกศัชกรสาวโสด

วัย 39 ปี และด้วยความที่เธอเรียนต่อด้านจิตวิทยาชุมชน เธอจึงควม
ตำแหน่งเภสัชกรชุมชนด้วยอีกตำแหน่ง

ที่พัฒนเวชสหคลินิก ซึ่งเป็นคลินิกลูกข่ายของ ร.พ. ภูมิพล
เป็นคลินิกที่เข้าร่วมโครงการ “คลินิกครอบครัวอบอุ่น” ของ สปสช.
ตั้งอยู่ในชุมชนแออัดแห่งหนึ่งย่านสายไหม มีประชากรในความรับผิดชอบ
ชอบ (ตามสิทธิ) ประมาณ 12,000 คน คนใช้ส่วนใหญ่ของคลินิกแห่งนี้
มีฐานะไม่ค่อยดีนัก จนถึงขั้นที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความจน แทบทุก
คนเป็นคนไข้ที่ใช้สิทธิบัตรทอง

ด้วยความที่เป็นคลินิกที่เธอทำงานอยู่เป็นคลินิกปฐมภูมิ
ประกอบกับมีหน้าที่เป็นเภสัชกรชุมชนด้วย ทำให้จึงมีโอกาสรู้จักและ
ใกล้ชิดกับคนไข้มากเป็นพิเศษ ส่วนใหญ่รู้จักไปจนถึงครอบครัว บุตร
หลาน และชุมชนที่คนไข้อาศัยอยู่ เพราะนอกจากงานจะมีหน้าที่จ่าย
ยาผู้ป่วยที่คลินิก ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือผู้สูงวัยที่ต้องมาหาหมอ และรับยา
เป็นประจำ และบ่อยครั้งที่เธอพบว่าคนไข้ไม่สามารถมารับยาได้ด้วย
ตนเอง ทั้งเพราะสภาพร่างกาย และสภาพเศรษฐกิจ ไม่เงินค่ารถ ต้อง
ให้ลูกหลาน หรือฝากคนข้างบ้านที่มารับยาแทน

นอกจากนี้เธอ รวมทั้งทีมเยี่ยมบ้าน ยังมีหน้าที่ลงพื้นที่ไปใน
ชุมชน เพื่อติดตามเคสที่มีปัญหาเรื่องการไข้ยา ความเป็นอยู่ และอาการ
ของคนไข้ รวมทั้งการติดตามคนไข้ที่ไม่มาตามนัด ทำให้จึงได้มีโอกาส
ลงไปสัมผัสชีวิตของผู้สูงวัยในรูปแบบที่หลากหลาย เธอจึงพบเจอทั้งเรื่อง
ราวน่าเศร้ารันทดใจ ความน่ารักชวนอมยิ้ม และชวนน้ำตาซึมไป

ในขณะที่เดียวกันของบรรดาคนไข้สูงวัย รายการจะตามจุนไป
เห็นภาพความเป็นอยู่ เจาะลึกชีวิต การดำรงชีวิต การดำรงอยู่ และ
ความรู้สึกนึกคิดของผู้สูงวัย เช่น ป้าจำเนียงและตาฉ่ำ ผู้สูงวัยที่ต้อง

ดูแลกันเอง มีเงินยังชีพจากเบี้ยคนชราและเบี้ยผู้พิการ, ลุงบุญเลิศ ผู้สูงวัยที่ต้องดูแลภรรยา (care giver) ที่มีภาวะติดเตียงมากกว่า 16 ปีแล้ว จนตัวเองเริ่มมีอาการเจ็บป่วยเอง, ปู่สาย ผู้ป่วยติดบ้าน ที่ลูกต้องทำมาหากินไม่มีเวลาเอาใจใส่ ต้องจ้างพี่เลี้ยงมาดูแลแทน, ยายตั้ง ผู้ป่วยติดเตียงที่ต้องนอนอยู่ตามยถากรรมที่บ้าน ไม่มีคนดูแล และพาไปรักษาตัวเพราะลูกของยายก็ยากจนและป่วยเป็นโรคไตจนแทบช่วยเหลือตัวเองไม่ได้

รวมไปถึงผู้สูงวัยติดสังคมอย่างบ้านนทาที่แม้จะมีความบกพร่องทางการได้ยิน และเป็นโรคประจำตัวอีกหลายอย่าง แต่เธอก็เป็นคนอารมณ์ดี จนตามไปพบว่าแม่ป่าจะไม่ได้อิฐฐานะความเป็นอยู่ดีไปกว่าคนอื่น ๆ แต่การอยู่พร้อมหน้าพร้อมตามลูกๆ ทำให้บ้านนทา กลายเป็นผู้สูงวัยที่มีสุขภาพจิตที่ดีมาก

จากการทำงานของจูนและทีมเยี่ยมบ้าน ทำให้พบว่า บริการสาธารณสุขที่ผู้สูงวัยสามารถเข้าถึงได้เป็นสิ่งจำเป็น แต่การเยียวยาผู้สูงวัย ไม่อาจใช้ยาในการรักษาเพียงอย่างเดียว ต้องอาศัยการใช้ “หัวใจ” การพูดคุยและใส่ใจพวกท่านด้วย แม้โครงสร้างครอบครัวของสังคมไทยจะเปลี่ยนไป แต่ความอบอุ่นในครอบครัวก็ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญต่อสุขภาพจิตของผู้สูงวัย

ภาพของผู้สูงวัยจากสารคดีตอนนี้อาจไม่ใช่ตัวแทนของผู้สูงวัยทุกกลุ่มของประเทศไทย แต่ก็น่าจะครอบคลุมผู้สูงวัยที่ขาดโอกาส และมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความจน ซึ่งเป็นมีสูงถึง 1 ใน 3 ของประชากรสูงวัยของประเทศ แม้ความสุขของผู้สูงวัยไม่วัดกันที่ความยากมีเงินเพียงอย่างเดียว แต่การจัดสวัสดิการของรัฐของอาจจะต้องหา “จุดพอดี” เพื่อให้ผู้สูงวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีถ้วนหน้ามากขึ้น

คุณอรพิน อธิบายเพิ่มเติมว่า นอกจากการถ่ายทอดเรื่องราวของผู้สูงอายุ – สังคมสูงวัยจากหลายมุมมอง สิ่งที่เกี่ยวข้องมาจากการออกอากาศสารคดี Gen O(ld) คือกิจกรรม Online เช่น การจัดกิจกรรมสดผ่าน Facebook Live กิจกรรมตอบคำถามรับของรางวัล เป็นหนังสือเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งก็ได้รับการตอบรับที่ดีพอสมควร รวมทั้งเชื่อมโยงไปถึงกิจกรรม On Ground เช่น การตั้งวงสนทนาเรื่องผู้สูงอายุ แต่ก็ไม่มีสิ่งที่จะถ่ายทอดเนื้อหากิจกรรมผ่าน Facebook Live เช่นกัน

“เนื้อหาบางตอนหลังจากออกอากาศไปก็เห็นได้ว่ามีผลตามมา อย่างในตอนที่คุณว่านาฬิกาทราย ก็จะมีพระคุณเจ้าที่จังหวัดเชียงราย ท่านมองว่าผู้สูงอายุมีความเสี่ยงในการฆ่าตัวตาย ท่านก็เลยต้องการจะตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุที่นั่นขึ้นมาเรื่องราวนั้นก็เลยมาเป็นส่วนหนึ่งในสารคดีนี้ ก็เป็นการเข้าไปช่วยกันค้นหาวิธีแก้ปัญหาให้อัตราการฆ่าตัวตายลดลง จากนั้นก็มีการเชิญพระอาจารย์ท่านมาร่วมวงสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ท่านก็มีแนวคิดที่จะทำโรงเรียนอีกแบบหนึ่งคือโรงเรียนอนุบาลที่มีการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องความตาย นี่ก็เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่เราเชื่อมโยงการทำงาน On Air Online และ On Ground เข้าด้วยกัน” คุณอรพิน อธิบาย

**“เนื้อหาบางตอนหลังจากออกอากาศไป
ก็เห็นได้ว่ามีผลตามมา**

อย่างตอนที่เชื่อว่านาฬิกาทรายก็เป็นการเข้าไปช่วยกัน
ค้นหาวิธีแก้ปัญหาให้อัตราการฆ่าตัวตายลดลง
มีการเชิญพระอาจารย์ท่านมาร่วมวงสนทนา
แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ท่านก็มีแนวคิดที่จะทำ
โรงเรียนอนุบาลที่มีการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องความตาย
นี่ก็เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่เราเชื่อมโยงการทำงาน
On Air – Online และ On Ground เข้าด้วยกัน”

คุณอรพิน ลิลิตวิเศษวงศ์
โปรดิวเซอร์ชำนาญการ

ประสานพลังเครือข่ายประชาสังคม

นอกเหนือไปจากการผลิตเนื้อหารายการเพื่อนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างเนื้อหาที่เกิดจากการรวมและแบ่งปัน “พลัง” จากหลายๆ ฝ่าย เป็นหน้าที่หนึ่งของสำนักเครือข่ายสื่อสารสาธารณะ

คุณอรพิน เล่าว่า ที่ผ่านมาสักสำนักเครือข่ายสื่อสารสาธารณะได้ออกไปสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น ร่วมกับกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จัดทำโครงการอบรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์แก่ผู้สูงอายุ หรือกิจกรรมที่ทำร่วมกับมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) และกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ทำกิจกรรมให้ความรู้เรื่องเงินและการออมร่วมกับกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความ

คุณอรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์ โปรดิวเซอร์ชำนาญการ

มั่นคงของมนุษย์ในการออกแบบกิจกรรมเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัย หรือแม้แต่การจัดประกวดหนังสือผู้สูงวัย ทำให้เกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกันเพื่อตอบรับประเด็นสังคมสูงวัย

กิจกรรม “สังคมสูงวัยก้าวไปด้วยกัน” ที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 20-21 เมษายน 2560 ณ ห้องเอนกประสงค์ชั้น 1 หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร คือหนึ่งในกิจกรรมที่แสดงถึงความร่วมมือระหว่างไทยพีบีเอสและหน่วยงานอื่นๆ อาทิ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) โดยการสนับสนุนของ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งภาคประชาสังคม เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสวงหาทางออกให้กับประเด็นปัญหาสังคมสูงวัย

กิจกรรมในวันที่ 20 เมษายน 2560 เริ่มต้นด้วยการกล่าววนำโดยตัวแทนหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคมสูงวัย ได้แก่ ดร.สุปรีดา อุดุลยานนท์ ผู้จัดการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ คุณสมคิด สมศรี อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ คุณสมพร จิตเป็นธม เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนออมแห่งชาติ (กอช.) รศ.จุมพล รอดคำดี ประธานกรรมการนโยบาย องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย และนพ.บรรลุ ศิริพานิช ประธานมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย

จากนั้นเป็นการปาฐกถาเปิดงาน “สังคมสูงวัย...ก้าวไปด้วยกัน” โดยพลตำรวจเอกอดุลย์ แสงสิงแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การนำเสนอ “สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย...สถานการณ์ที่สังคมไทยต้องตระหนัก” โดย ศ.ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การเสวนา “สถานการณ์รอบด้านของผู้สูงอายุ” โดยนพ.สุวรรณชัย วัฒนาying เจริญ รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข คุณสมคิด สมศรี อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ คุณจิรพันธ์ กัลลประวิทย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและสังคม และคุณศานิต เกษสุวรรณ บริษัท SCG Cement-Building Materials จำกัด

ช่วงบ่ายเป็นเวทีนำเสนอและกิจกรรมโดยไทยพีบีเอส เริ่มจาก “The Senior รุ่นใหญ่หัวใจไร้ขีดจำกัด” โซว์ร่าเห่ยยุคต์ เพลงแร็ป โดยกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และกิจกรรม “ขอขยับกับโค้ชเป้ง” สาทิก ธนะทักษ์ แนะนำทำบริหารแรงกระแทกสำหรับผู้สูงอายุ การแสดงขับร้องประสานเสียง “ลุยไม่รู้โรย” โดยวงसानใจคอร์รัส และกิจกรรมเวิร์กชอปและออกบูธ

ส่วนในวันที่ 21 เมษายน 2560 เริ่มด้วยกิจกรรมการเสวนา “เปิดโลกทัศน์การออม...เพิ่มรายได้ให้ผู้สูงวัย” โดยคุณสมพร จิตเป็นรมเลขาธิการกองทุนการออมแห่งชาติ ดร.อภิชาติ คำดี นักวิชาการอิสระ และคุณอุบล รมโพธิ์ทอง ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบภาคประชาชน สมุทรปราการ ดำเนินรายการโดยคุณธีรเดช งามเหลือ

และการเสวนา “ใครๆ ก็ไปโรงเรียน : สังคมสูงวัยกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยศ.ศศิพัฒน์ ยอดเพชร คุณนราธิป สุภาราญ และคุณจිරนนท์ ปิติฤกษ์ ดำเนินรายการโดยคุณวิภาพร วัฒนวิทย์

ช่วงบ่ายเป็นเวทีนำเสนอและกิจกรรมโดยไทยพีบีเอส การแสดงดนตรีโดยคุณมาลินดา เฮอร์แมน หรือ “แม่มลิน” นักดนตรีชื่อดังในโลกโซเซียล พร้อมรับฟังเรื่องราวของแม่มลินและครอบครัวที่สะท้อนถึงความเข้าใจสังคมผู้สูงอายุ พุดคุยกับวงดนตรีเด็ก “Retro Kids” วงดนตรีอาสาสมัครที่เดินสายสอนร้องเพลงให้บ้านพักคนชรา และการแสดงจากนักร้อง นักดนตรี จากทีมคาราโอเกะดิโอลด์สยาม ชุมชนผู้สูงวัยรักดนตรี

ทั้งหมดถ่ายทอดผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ ทางแฟนเพจไทยพีบีเอส (<https://web.facebook.com/ThaiPBSFan>) ที่มีผู้ติดตามกว่า 4 ล้านราย และเพจรายการ “หัวใจไม่มีวันชรา” (<https://web.facebook.com/ThaiPBSActiveAging>)

GEN O(LD)

สูงวัยไปด้วยกัน

กิจกรรม เปิดตัวสารคดี Gen O(ld) @ ไทยพีบีเอส วันที่ 24 กรกฎาคม 2560 ณ อาคาร A สถานีไทยพีบีเอส เริ่มด้วยการแบ่งปันความคิดผ่าน “วงแชร์ : ออกแบบอนาคต...สังคมสูงวัยไปด้วยกัน” แนวคิด ออกแบบชีวิต ออกแบบเมือง ออกแบบสังคมสูงวัย Own Life by Design” เริ่มด้วยการเสวนาโดย ศ.ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พระอาจารย์สุจินต์ กัลยาณธรรม ผู้ก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุหัวข้อมจังหวัดเชียงราย ทนาย เจริญปุระ นักแสดง - พิธีกร ผู้ดูแลคุณแม่ ซึ่งเป็นผู้สูงวัยและป่วยด้วยโรคสมองเสื่อม รูปทอง เลี่ยมสุวรรณ ผู้ผลิตสารคดี Gen O(ld) สูงวัยไปด้วยกัน ดำเนินรายการโดยวิภากร วัฒนวิทย์ ผู้ดำเนินรายการข่าววันใหม่ ไทยพีบีเอส ถ่ายทอดผ่านทางเฟซบุ๊กไลฟ์ <https://web.facebook.com/GenOldThaiPBS>

GENO(LD)
สูงวัยไปด้วยกัน

ออกแบบอนาคต สังคมสูงวัยไปด้วยกัน

24 ก.ค. 60
เวลา 14.00-16.00 น.
ณ ลานไม้ อาคาร A ไทยพีบีเอส
f LIVE เพจ : สูงวัยไปด้วยกัน

กิจกรรม “เก่ายกก๊วน ชวนมาเป็น Senior Travel Blogger” ในงานนิทรรศการวัยเก๋า ยังแฮปปี้ 4.0 เตรียมความพร้อมสู่เวลาแห่งความสุข ณ ศูนย์ดิจิทัลชุมชน กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ที่จัดขึ้นวันที่ 18 กันยายน 2560 เป็นความร่วมมือระหว่างฝ่ายสื่อสารองค์กร ศูนย์สื่อใหม่ และสำนักวิทยบริการของไทยพีบีเอส ร่วมออกบูธและอบรมเชิงปฏิบัติการ กับบริษัท Young Happy ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่ทำงานเกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีแก่ผู้สูงอายุ

เวทีเสวนา “ขยายอายุการจ้างงาน : คุณค่าต่อสังคมไทย” ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2560 ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมรามารการ์เด็นท์ กรุงเทพฯ เป็นงานที่ไทยพีบีเอสร่วมกับมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) เพื่อนำเสนอแนวคิดการ

ขยายอายุการจ้างงานและการจ้างงานผู้สูงอายุ รวมทั้งประโยชน์ที่สังคมไทยจะได้รับ ถ่ายทอดสดผ่านทาง เฟซบุ๊กไลฟ์ <https://web.facebook.com/GenOldThaiPBS>

ขณะที่กิจกรรม “สานพลังภาคีสังคมสูงอายุศตวรรษที่ 21” ระหว่างวันที่ 12-13 ธันวาคม 2560 ที่โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ เป็นการทำงานร่วมกับสำนักงานวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน (สพข.) เปิดการประชุมและบรรยายพิเศษ “คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสังคมไทยในอนาคต” โดยศ.นพ.ประเวศ วะสี ราชภัฏธำมรงค์ การอภิปราย “บทบาทและภาคีในการสนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ” และกิจกรรมเวิร์กชอป “เจนแจ่ม - Gen Jam” จากแนวคิด “เพราะเราเชื่อว่าทุกพื้นที่จะมีคนแจ่มๆ ซ่อนตัวอยู่” โดยไทยพีบีเอส

“เพราะคำว่า
“กตัญญู” เพียงอย่างเดียว
ไม่ใช่คำตอบสำหรับทุกปัญหา
เราควรมีวิธีที่ทั้งลูกและพ่อแม่
ได้มีชีวิตแบบที่ดีต่อสุขภาพจิตและกาย
ของทั้งสองฝ่าย”

กราย เจริญปุระ
นักแสดง-พิธีกร
ตั้งจุดศูนย์กลางกับวัยด้วยโรคนองเลือด

เ็นร่วมเวทีเสวนา “ออกแบบอนาคต สังคมสูงวัยไปด้วยกัน”
วันจันทร์ ที่ 24 กรกฎาคม 2560 เวลา 14.00 น. ไทยพีบีเอส

 FACEBOOK LIVE : **สูงวัยไปด้วยกัน**

“หากเรารู้ว่า
เรา **อยากสูงวัยแบบไหน...**
เราก็คงพอบอกตัวเองได้ว่า
ควร **ใช้ชีวิตปัจจุบันอย่างไร**”

รูปทอง เสียมสุวรรณ
พวุฒิสถาภคย์ Gen O(LD) - สูงวัยไปด้วยกัน

เชิญร่วมเวทีเสวนา “**ออกแบบอนาคต สังคมสูงวัยไปด้วยกัน**”
วันจันทร์ ที่ 24 กรกฎาคม 2560 เวลา 14.00 น. ไทยพีบีเอส

 FACEBOOK LIVE : สูงวัยไปด้วยกัน

“การปรับตัวของรัฐบาล

เป็นเรื่องสำคัญ ในอนาคตรัฐบาล
จะแบ่งหน้าที่ให้คนอื่นหรือภาคส่วนอื่น
เข้ามาช่วยในการ**เตรียมรับมือ**
สังคมสูงวัยด้วยได้ไหม”

ศาสตราจารย์ ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา
คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เชิญร่วมเวทีเสวนา “**ออกแบบอนาคต สังคมสูงวัยไปด้วยกัน**”
วันจันทร์ ที่ 24 กรกฎาคม 2560 เวลา 14.00 น. ไทยพีบีเอส

 FACEBOOK LIVE : สูงวัยไปด้วยกัน

ถ่ายทอดผ่านทางเฟซบุ๊กไลฟ์ เพจ <https://web.facebook.com/ThaiPBSFan/> และ <https://web.facebook.com/GenOldThaiPBS>

ล่าสุด กิจกรรม “สังคมสูงวัยกับโลกดิจิทัล” ระหว่างวันที่ 27-28 เมษายน 2561 ณ โรงแรมรามารการ์เด็นท์ กรุงเทพฯ เริ่มด้วยการเปิดเวทีสาธารณะเรื่อง “สังคมสูงวัย : ก้าวไปด้วยกัน” ครั้งที่ 2 ตอน “สังคมสูงวัยกับโลกดิจิทัล”

เริ่มด้วยการกล่าวต้อนรับโดยคุณภรณี ภูंपระเสริฐ ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ปาฐกถาเรื่อง “สังคมสูงวัยกับโลกดิจิทัล” โดยศ.นพ.ประเวศ วะสี

ตามด้วยการเสวนา “สังคมสูงวัยกับโลกดิจิทัล” โดย ดร.กฤษณ์ไกรพ์ สิทธิเสรีประทีป ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ ผศ.ดร.ณัฐพล นิมมานพัชรินทร์ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล รศ.ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กาญจนา พันธูเตชะ บล็อกเกอร์ด้านการท่องเที่ยว และพงษ์สุข หิรัญพุกษ์ พิธีกรและผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ดำเนินรายการโดยพรวดี ลาทนาดี ผู้ประกาศข่าวไทยพีบีเอส

ก่อนจะเข้าสู่การอบรม “สูงวัยหัวใจไฮเทค” เรียนรู้การใช้โปรแกรม Line และเฟซบุ๊ก และอบรมสูงวัยรู้ทันสื่อ รู้ทันกลลวงรูปแบบต่างๆ ในโลกดิจิทัล และการเสวนา “หมดไฟ” ไม่ใช่สำหรับวัยเกษียณ โดยในงานนี้ยังมีการออกบูธห้องเรียนวัยเก๋าโดยฝ่ายรายการ โดยได้รับงบประมาณจากฝ่ายสื่อสารองค์การไทยพีบีเอสด้วย

นอกจากนี้ ยังมีโครงการให้คนรุ่นใหม่ นิสิต นักศึกษาจาก 3 มหาวิทยาลัย คือมหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลิตภาพยนตร์สั้น สังคมสูงวัยและจัดฉายภาพยนตร์และเวทีเสวนาสาธารณะภายใต้ชื่อว่า “ต่าง GEN ไม่ต่างใจ” ดูหนัง-ฟัง-คุย เพื่อคนทุกวัย ในวันที่ 26 กันยายน 2561 ณ ห้องออডিทอเรียม ชั้น 5 หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร โดยเป็นการจัดกิจกรรมร่วมกับมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีเป้าหมายเพื่อลดปัญหาช่องว่างระหว่างวัยของคนในสังคม

เรียนรู้จากภาคสนาม

“จากการลงไปทำงานในพื้นที่ พบว่าสถานการณ์หรือปัญหาของผู้สูงวัยในเมืองไทยยังไม่ได้รับการพูดถึงเท่าที่ควร และเมื่อหันมามองการทำงานของสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สูงวัยส่วนใหญ่นำเสนอในเชิงบวก นำเสนอภาพของผู้สูงวัยที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นจึงควรมีการนำเสนอสาระที่เป็นการมองปัญหาในเชิงโครงสร้างมากขึ้น ซึ่งคำว่าปัญหาเชิงโครงสร้างในที่นี้มันไม่ใช่แค่เรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกหรือการเดินทางขนส่งอย่างเดียว แต่ควรเป็นเรื่องของวิถีชีวิตของคนในสังคมและภาครัฐต่อเรื่องนี้ด้วย”

จากการทำงานที่ผ่านมา ทำให้คุณอรพิน มองว่าเรื่องของเศรษฐกิจของผู้สูงวัยและครอบครัว เป็นอีกปมปัญหาใหญ่ที่สังคมยังมองไม่เห็นหรือไม่ให้ความสำคัญมากนัก โดยเฉพาะในครอบครัวที่ประกอบด้วยคน 3 รุ่น ทั้งปู่ย่าตายาย พ่อแม่ที่อยู่วัยทำงาน และ

รุ่นลูก คนในรุ่นพ่อแม่ที่อยู่ตรงกลาง “Sandwich Generation” คือกลุ่มที่ต้องแบกรับภาระในการดูแลคนอีก 2 รุ่นในครอบครัว คำถามทางเศรษฐกิจจึงเกิดขึ้นว่า คนรุ่นที่อยู่ตรงกลางที่เป็นกำลังในการเลี้ยงดูครอบครัวจะแบกรับภาระนี้ไหวหรือไม่ และภาครัฐจะมีหนทางในการช่วยเหลือคนกลุ่มนี้อย่างไรในระยะยาว

ปัญหาสำคัญอีกประการคือปัญหาด้านการเงินของผู้สูงวัยในไทย ถ้าหากเป็นผู้สูงวัยที่ไม่มีเงินแล้วอาศัยอยู่ในเมืองก็อาจจะลำบาก เพราะจากข้อมูลของกระทรวงการคลังประเมินว่า จำนวนเงินที่ผู้สูงวัยที่ควรมีเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตหลังเกษียณได้อย่างสบายอยู่ที่คนละ 2 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม จากตัวเลขดังกล่าวหลายฝ่ายยังมองว่ามีความเป็นไปได้ยาก เพราะในช่วงวัยทำงานคนส่วนใหญ่ก็มีภาระทางการเงินมากอยู่แล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ภาพคนสูงอายุจำนวนมากที่ไม่มีเงินพอใช้ในช่วงบั้นปลายชีวิต ขณะที่ผู้สูงวัยอีกไม่น้อยยังต้องทำงานเลี้ยงชีพ โดยได้รับค่าตอบแทนต่ำกว่าที่ควร

“อย่างกรณีของป้าสังัดที่เราถ่ายทอดผ่านรายการ Gen Old ป้าสังัดอายุหกสิบกว่าปีแล้วยังทำงานอยู่ในสถาบันแห่งหนึ่งที่ต้องการจ้างต่อ แต่จ่ายเงินเดือนได้ไม่ถึงพันบาทซึ่งน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ ก็คงเป็นคำถามกลับไปหน่วยงานในประเทศไทยไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชนที่บอกว่ามีการจ้างงานผู้สูงอายุนั้นเป็นเพียงการสร้างภาพหรือไม่”

ข้อมูลเปรียบเทียบการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยญี่ปุ่นที่เรียนรู้จากการทำสารคดี “Last Home” ทำให้เห็นว่าคนญี่ปุ่นวัยเกษียณจำนวนไม่น้อยที่รับเงินบำนาญจากรัฐบาลญี่ปุ่น แต่เลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นบ้านพักในบั้นปลาย

“อย่างกรณีของป้าสัจด์ที่เราถ่ายทอดผ่าน
รายการ Gen Old ป้าสัจด์ อายุหกสิบกว่าปีแล้ว
ยังทำงานอยู่ในสถาบันแห่งหนึ่งที่ต้องการจ้างต่อ
แต่จ่ายเงินเดือนได้น้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ
**ก็คงเป็นคำถามกลับไปหน่วยงาน
ในประเทศไทย ไม่ว่าจะภาครัฐหรือเอกชน
ที่บอกว่ามีการจ้างงานผู้สูงอายุนั้น
เป็นเพียงการสร้างภาพหรือไม่”**

คุณอรพิน ลิลิตวิเศษวงศ์
โปรดิวเซอร์ชำนาญการ

**“จะเห็นได้ว่าทางไทยพีบีเอสค่อนข้างชัดเจน
ในประเด็นเรื่องผู้สูงอายุ**

คือเนื้อหาเรื่องนี้ในสื่อส่วนใหญ่จะพูดถึงเรื่อง
การรับรู้ว่าสถานการณ์สังคมสูงวัยไม่ได้เป็นแบบเดิม
แต่เราก็อยากจะก้าวไปข้างหน้าอีก
ในเชิงที่เป็นการวิจารณ์มากขึ้น”

คุณอรพิน ลีลิตวิศิษฏวงศ์
โปรดิวเซอร์ชำนาญการ

“ในบางประเทศเราสามารถออกแบบชีวิตของตนเองได้จากการถูกหักภาษีเป็นจำนวนมาก คือในวัยทำงานรัฐหักเงินไปมากจริง แต่เมื่ออายุมากขึ้นเราก็แน่ใจว่าเราจะมีชีวิตที่สุขสบายได้ แม้ว่ารูปแบบวิถีชีวิตจะเปลี่ยนไป ในโลกยุคใหม่หรือโลกปัจจุบันนี้มีทางเลือกในการออกแบบชีวิตหลายรูปแบบมาก เป็นมิติที่หลากหลายของสังคมสูงวัยที่สามารถทำได้”

“บางเมืองหรือบางประเทศก็จะให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ชีวิต ประสบการณ์จากการทำรายการทำให้มองเห็นตัวอย่าง อย่างที่เมืองโทยามะ ญี่ปุ่น เคยเป็นเมืองที่ชบเซาเพราะลูกหลานไปทำงานต่างเมือง เหลือแต่คนแก่อยู่ติดบ้าน ก็เลยเกิดความคิดว่าอยากให้ผู้สูงวัยออกมาใช้ชีวิตข้างนอกอย่างมีความสุข ก็เลยช่วยกันออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะ เช่น เมื่อเดินไปตามถนนก็จะมีรถเข็นช่วยพยุงเดิน มีระบบขนส่งสาธารณะที่ดี แน่แน่นอนว่าสิ่งเหล่านี้มีค่าใช้จ่าย คนรุ่นลูกหลานที่เป็นวัยทำงานอาจจะต้องเสียภาษีให้ท้องถิ่นมากขึ้น แต่คุณก็สามารถทำงานได้อย่างสบายใจเพราะรู้ว่าผู้สูงวัยหรือพ่อแม่ของคุณออกไปใช้ชีวิตนอกบ้านได้แบบปลอดภัย”

“ในกรณีของประเทศไทยออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงวัยหรือมีพื้นที่ให้ผู้สูงวัยได้มีความสุขกับชีวิตข้างนอกที่ปลอดภัยก็น่าจะทำให้คุณภาพชีวิตของคนเหล่านี้ดีขึ้น แต่จะเป็นจริงได้แค่ไหน เพราะลำพังเรื่องสวัสดิการของผู้สูงอายุ ก็ไม่อาจประสบผลสำเร็จอย่างที่หวังนัก เช่น เรื่องประกันสังคมเงินที่จ่ายให้ในวัยเกษียณก็น้อยมาก ไม่พอในการใช้เพื่อดำรงชีวิตอย่างแน่นอน”

“จะเห็นได้ว่าทางไทยพีบีเอส ค่อนข้างชัดเจนในประเด็นเรื่องผู้สูงอายุ คือเนื้อหาเรื่องนี้ในสื่อส่วนใหญ่จะพูดถึงเรื่องการรับรู้สถานการณ์สังคมผู้สูงอายุไม่ได้เป็นแบบเดิม แต่เราก็อยากจะก้าวไปข้างหน้าอีกในเชิงที่เป็นการวิจารณ์มากขึ้น”

ย้อนมองกลับไป กับการผลิตสารคดีชุด Gen O(ld) คุณอรพิน มองว่า ปัญหาหนึ่งในการทำงาน คือ นโยบายการให้ความสำคัญกับประเด็นสังคมผู้สูงอายุ

“ก่อนหน้านี้อพทำเรื่องผู้สูงอายุไประยะหนึ่ง ก็มีการบอกกันว่าน่าจะเปลี่ยนไปทำเรื่องอื่นได้แล้ว แต่เรามองว่าสังคมผู้สูงอายุเป็นปัญหาปลายเปิด มันจะมากขึ้นเรื่อยๆ คงไม่ใช่เรื่องที่จะทำแบบเดียวแล้วจบ แต่อาจจะต้องติดตามปัญหาในระยะยาวมากกว่านี้”

เพราะสังคมผู้สูงอายุเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องใส่ใจ คุณอรพินจึงมองไปที่การติดตามปัญหาต่อด้วยการทำรายการในระยะที่ 2 ต่อไป

“คือมันมีบางอย่างที่คนยังรู้สึกกับสังคมผู้สูงอายุ เรื่องของความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ความเข้าใจว่าประเด็นนี้มันเป็นปัญหาของสังคมทั้งหมด ไม่ใช่แค่เรื่องของคนแก่ เป็นเรื่องของคนทุกวัย เป็นเรื่องที่เราจะออกแบบสังคมให้คนรุ่นใหม่นั่นแหละ มันคือสังคมของอนาคตจริงๆ แล้วเรื่องสังคมผู้สูงอายุยังมีประเด็นอีกเยอะที่ควรทำ แล้วเรื่องนี้ก็เป็นภาพชัดของไทยพีบีเอสที่ช่องอื่นไม่ค่อยทำหรอก”

“ในช่วงที่สองก็เลยอยากลองทำเป็นหนังดูบ้างมันน่าจะสนุกกว่า ไทยพีบีเอสเองก็มีแหล่งข้อมูลเยอะ โดยเฉพาะเรื่องประเด็นทางสังคม คิดว่าอาจจะตั้งวงเสวนาเรื่องสังคมผู้สูงอายุให้ผู้ผลิตมาฟังแล้วกลับมาเสนอโครงการแล้วก็สนับสนุนงบประมาณไป น่าจะได้พื้นที่

สำหรับคนรุ่นใหม่ ดึงคนรุ่นใหม่มาสนใจเรื่องสังคมสูงวัยเข้ามามีส่วนร่วม อีกด้านคือไทยพีบีเอสควรจะทำอะไรแบบนี้ที่ต่างจากช่องอื่น”

“ถ้าทำเป็นหนังจริงๆ เป้าหมายคือไปเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติ เราอาจจะสนับสนุนคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาทำตรงนี้ แล้วก็ต่อยอดไปถึงการฉายในโรงหนัง ส่งไปร่วมเทศกาลหนังนานาชาติ ก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เราได้คอนเทนต์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นด้วย ทำายที่สุดคุณค่าของไทยพีบีเอสคือคอนเทนต์หรือเนื้อหาที่มีประโยชน์และเป็นตัวของตัวเอง ถ้าไม่มีคอนเทนต์คุณก็ตามคนอื่นอยู่ร่ำไป” คุณอรพิน สรุ๊ป

**“ท้ายที่สุดคุณค่าของไทยพีบีเอสคือคอนเทนต์
หรือเนื้อหาที่มีประโยชน์และเป็นตัวของตัวเอง
ถ้าไม่มีคอนเทนต์คุณก็ตามคนอื่นอยู่ร่ำไป”**

**คุณอรพิน ลีลิตวิศิษฏวงษ์
โปรดิวเซอร์ชำนาญการ**

จาก On Air สู่ Online เพื่อสังคมสูงวัย

การเพิ่มโอกาสให้รายการเพื่อสังคมสูงวัยของไทยพีบีเอสได้เข้าถึงผู้ชมกว้างขวางขึ้นในพื้นที่สื่อออนไลน์ที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ขณะที่พฤติกรรมการรับสื่อผ่านหน้าจอใหม่อย่างโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ตเพิ่มสูงขึ้น นับเป็นงานสำคัญอย่างยิ่ง

คุณกนกพร ประสิทธิ์ผล ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสื่อใหม่ อธิบายบทบาทหน้าที่หน่วยงานว่า ทำหน้าที่ในการผลิตเนื้อหาและบริหารจัดการทุกอย่างที่จะปรากฏในช่องทางสื่อใหม่ (New Media) ทั้งหมดของไทยพีบีเอส

“เรียกว่าถ้าเป็นแพลตฟอร์มอื่นนอกเหนือจากโทรทัศน์หรือวิทยุ ก็จะเป็นหน้าที่ของศูนย์พัฒนาสื่อใหม่ ในระยะแรกอาจจะเน้นหน้าที่เว็บไซต์ ในระยะต่อมาเป็นโซเชียล มีเดีย มีแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้นมา และแตกขยายงานไปตามความนิยมและ

เทคโนโลยี เช่น เมื่อมีแพลตฟอร์มไลน์ขึ้นมา ก็เหมือนกับมีหน้าจอใหม่เกิดขึ้น มีเทคโนโลยีการไลฟ์สตรีมมิ่งถ่ายทอดสดขึ้นมา พอมีนวัตกรรมหรือนิยามเดียวที่โตขึ้นก็จะมียานที่แตกขยายตามแพลตฟอร์มต่างๆ ศูนย์นี้ก็จะทำหน้าที่ตั้งแต่ผลิตเนื้อหา ผลิตแพลตฟอร์ม เช่น ถ้ามีแอปพลิเคชันใหม่ก็จะเป็นทางด้านเทคนิคทางนี้”

นอกจากนั้นเป็นงานพัฒนาความรู้ ให้พนักงานในองค์กรซึ่งส่วนต้องทุ่มเทเวลาให้กับงานโทรทัศน์ ศูนย์สื่อใหม่จึงมีหน้าที่เพิ่มขึ้นคืองานฝึกอบรม การทำงานกับประเด็นสังคมสูงวัยในธีม “หัวใจไม่มีวันชรา” แต่ละหน่วยงานที่เป็นเจ้าของเนื้อหาที่มีความรู้มากอยู่แล้ว สิ่งที่ศูนย์สื่อใหม่ทำคือเข้าไปเสริมเรื่องการเล่าเรื่องบนออนไลน์หรือเทคโนโลยีออนไลน์ เพื่อให้สามารถทำงานได้หลากหลายมากขึ้น รวมไปถึงสนับสนุนอื่นๆ อย่างเช่น ทำการตลาด เปิดบูธ ช่วงมีกิจกรรมใช้สื่อใหม่เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ ลงทะเบียน ช่องทางการติดต่อ ฯลฯ

สำหรับเนื้อหาที่นำเสนอผ่านช่องทางสื่อใหม่แบ่งออกเป็นสองส่วนหลักๆ คือเนื้อหาที่ต่อเนื่องมาจากช่องทางโทรทัศน์ ทั้งข่าว รายการ กิจกรรม ประกาศ ฯลฯ และเนื้อหาที่ต่อเนื่อง หรือเนื้อหาที่ผลิตขึ้นใหม่ตามความนิยมในแต่ละแพลตฟอร์มของสื่อ

“ในระยะหลังสัดส่วนของเนื้อหาที่มาจากทีวีก็จะเริ่มลดลง เป็นเนื้อหาที่ศูนย์สื่อใหม่ผลิตเองมากขึ้น ถ้าเปรียบเทียบการทำงานในส่วนนี้ก็เหมือนงานสั่งตัดหรือสั่งทำเหมือนกันนะ เพราะว่าเนื้อหาเรื่องเดียวกันพอนำเสนอไปในแต่ละแพลตฟอร์ม ผลตอบรับก็ไม่เหมือนกัน เนื้อหาบางชิ้นลงยูทูบดี แต่ลงทวิตเตอร์แล้วไม่ดี เราก็จะมีกองกำลังที่จะออกแบบเนื้อหาเพื่อออนไลน์ในทั้งห้าแพลตฟอร์มไม่

เหมือนกัน เนื้อหาที่จะเสนอผ่านเฟสบุ๊กต้องทำรูปแบบหนึ่ง ยูทูปก็ต้องทำอีกรูปแบบหนึ่ง ขึ้นอยู่กับยุทธศาสตร์ในการออกแบบเนื้อหา”

“ไทยพีบีเอสมีเนื้อหาที่นำเสนอผ่านช่องทางออนไลน์ค่อนข้างมากนะ โดยเฉพาะช่องทางที่มีข้อมูลมากคือเว็บไซต์ข่าว เว็บไซต์รายการ และเว็บไซต์องค์กร ซึ่งเป็นหัวใจหลักของไทยพีบีเอส เพราะฉะนั้นในส่วนนี้จะมีเนื้อหาที่ทำเอง กับเนื้อหาที่มอนิเตอร์จากที่อื่นหรือสำนักอื่น ที่เราต้องคอยติดตามเพื่อนำออกเผยแพร่ผ่านทางโซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะช่องทางเฟสบุ๊กที่มีผู้ติดตามมากที่สุดคือกว่าสี่ล้านคน ก็นับว่าเป็นโซเชียลมีเดียที่มีผู้สนใจในระดับต้นๆ และน่าจะมีพลังในการนำเสนอพอสมควร”

ชวนคนทุกวัย...ร่วมตอบคำถามลุ้นรับรางวัลกับ
สารคดี Gen 0 (LD) สู่วัยไปด้วยกัน

ตอน **แม่ก็คือแม่**
วันที่ 9 สิงหาคม 2560 เวลา 20.20-21.10น.

หนังสือจำนวน **5 รางวัล**

เมื่อแม่เริ่มเข้าสู่วัยชรา
คุณวางแผนดูแล "แม่" อย่างไร ?

ร่วมตอบคำถามผ่าน **LIVE**
@ThaiPBSFan GEN 0 (LD)
สู่วัยไปด้วยกัน

นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาที่น่าสนใจในภาษาอังกฤษที่น่าสนใจผ่านเว็บไซต์ เกิดจากความร่วมมือระหว่างศูนย์สื่อใหม่กับสำนักข่าวและฝ่ายต่างประเทศ รวมทั้งเว็บไซต์เครือข่ายภาคพลเมือง

นอกจากนี้ยังมีส่วนคือการผลิตเนื้อหาออนไลน์ที่สอดคล้องกับแคมเปญหรือแนวเนื้อหาหลักขององค์กรในแต่ละช่วงเวลา กับเนื้อหาที่ไม่ได้อิงกับเนื้อหาที่น่าสนใจผ่านหน้าจอโทรทัศน์ หรือแคมเปญองค์กร แต่เป็นเรื่องที่เลือกมาทำเพื่อนำเสนอเรื่องราวที่มีประโยชน์

“เนื้อหาประเภทนี้สามารถเข้าถึงได้ทุกกลุ่ม และอาจจะเป็นเนื้อหาที่ไม่มีบนโทรทัศน์ อาทิ วันสำคัญอย่างวันผู้สูงอายุสากล ช่วง

“ไทยพีบีเอสมีเนื้อหาที่นำเสนอผ่าน
ช่องทางออนไลน์ค่อนข้างมากนะ
โดยเฉพาะช่องทางที่มีข้อมูลมากคือเว็บไซต์ข่าว
เว็บไซต์รายการ และเว็บไซต์องค์กรซึ่งเป็นหัวใจหลัก
ของไทยพีบีเอส เพราะฉะนั้นในส่วนนี้
จะมีเนื้อหาที่กำเองกับเนื้อหาที่มอเนเดอร์จากที่อื่น
หรือสำนักอื่นที่เราต้องคอยติดตามเพื่อ
นำออกเผยแพร่ทางโซเซียลมีเดีย

**โดยเฉพาะช่องทางเฟซบุ๊กที่มีผู้ติดตามมากที่สุด
คือกว่าสี่ล้านคน ก็นับว่าเป็นโซเซียลมีเดีย
ที่มีผู้สนใจในระดับต้นๆ และน่าจะมีพลัง
ในการนำเสนอพอสมควร”**

คุณกนกพร ประสิทธิ์ผล

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสื่อใหม่

เมษายนอาจจะเป็นเรื่องของวันครอบครัว เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สูงวัยก็จะทำเนื้อหาพิเศษขึ้น แต่ส่วนมากก็จะยังเน้นเนื้อหาที่มาจากโทรทัศน์ ที่ปรับให้เข้ากับการนำเสนอในรูปแบบออนไลน์”

บางเนื้อหาจากรายการโทรทัศน์ที่เลือกมานำเสนอผ่านช่องทางสื่อใหม่ ต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับแต่ละแพลตฟอร์มสื่อใหม่เพื่อการนำเสนอให้ตรงใจ “ลูกค้า” มากที่สุด รวมไปถึงการนำเสนอข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ ของสถานี

ขอบคุณทุกวัย...ร่วมตอบคำถามผู้รับรางวัลกับ
สารคดี Gen 0 (LD) สูงวัยไปด้วยกัน

สำหรับการเป็นสังคมสูงวัย
คุณคิดว่า สังคมไทยควรออกแบบ
ระบบสาธารณสุข
ให้ดีกว่าที่เป็นอยู่อย่างไร

หนังสือจำนวน 6 รางวัล

ตอน สุข เศร้า เหงา ยิ้ม
พุธที่ 23 สิงหาคม 2560 เวลา 20.20 น.

ร่วมตอบคำถามผ่าน **LIVE** @ThaiPBSFan **ขณะรายการออกอากาศเท่านั้น**

GENO(LD)
สูงวัยไปด้วยกัน

“ยกตัวอย่าง ถ้าทางสถานีมีโครงการหรือแคมเปญอะไรออกมา ก็จะต้องมีการทำเนื้อหาที่สอดคล้องกันนำเสนอผ่านทุกสื่อ บางครั้งแม้จะเป็นเนื้อหาที่มาจากรายการ เราอาจจะเอาพูดเท็จหรือต้นฉบับรายการที่เดินเรื่องแบบหน้าจอโทรทัศน์มาปรับเนื้อหา ใส่ลูกเล่นใหม่ เล่าเรื่องใหม่ ลูกค้ำที่เป็นคนออนไลน์ถึงจะดู บางอย่างก็เป็นเนื้อหาที่แบ่งไปตามเนื้อหาจากรายการ เพิ่มเติมในส่วนของคำคม คำพูดที่สร้างแรงบันดาลใจ คติธรรมะ ที่สามารถแชร์ให้คนสูงวัย เรื่องราวจากประสบการณ์ชีวิต และความรู้ก็นำมาปรับเปลี่ยนใหม่เป็นอินโฟกราฟฟิก มีบ้างที่ได้รับความร่วมมือจากองค์กรอื่น เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)”

สำหรับเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับสังคมผู้สูงวัยจากรายการในไทยพีบีเอสที่เชื่อมโยงมาเป็นงานของศูนย์พัฒนาสื่อใหม่ เช่น รายการคนสู้โรค ที่มีเนื้อหาบางส่วนเกี่ยวกับผู้สูงวัย ก็จะนำเนื้อหาบางส่วนมานำเสนอ หรือเผยแพร่เพื่อให้ “ลูกค้ำ” หรือผู้ที่เปิดรับข่าวสารของสถานีผ่านทางสื่อใหม่ได้ติดตาม

“กลุ่มลูกค้ำหรือคนที่ติดตามเราทางออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นเฟสบุ๊ค ทวิตเตอร์ ยูทูป อินสตาแกรม ไลน์ ทั้งหมดในนี้กลุ่มใหญ่คือคนที่มีอายุอยู่ในช่วง 25 - 34 ปี ซึ่งยังไม่ใช่ว่าผู้สูงอายุ แต่กลุ่มตรงนี้ก็จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคต หรือที่บ้านก็จะมีผู้สูงวัย คนรอบตัวเป็นผู้สูงวัย การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับสังคมสูงวัยให้กับคนกลุ่มนี้ก็จำเป็น เพียงแต่ว่าจะนำเสนอเนื้อหาแบบเดียวกับที่เผยแพร่ทางหน้าจอตีทัศน์ไม่ได้ ต้องมีการปรับรูปแบบ ภาษา โปรดักชั่น ขนาด ระยะเวลา และการนำเสนอให้เหมาะสม แต่เนื้อหาหลักยังเป็นเนื้อหาเพื่อผู้สูงวัยอยู่ ซึ่งเป็นเนื้อหากลุ่มใหญ่ที่สุดในขณะนี้”

“กลุ่มลูกค้าหรือคนที่ติดตามเราทางออนไลน์
ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ยูทูป อินสตาแกรม โลก
ทั้งหมดในนี้กลุ่มใหญ่คือคนที่มีอายุ
อยู่ในช่วง 25 - 34 ปี ซึ่งยังไม่ใช่ว่าผู้สูงอายุ
**แต่กลุ่มตรงนี้ก็จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคต
หรือที่บ้านก็จะมีคนรอบตัวเป็นผู้สูงวัย”**

คุณกนกพร ประสิทธิ์ผล

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสื่อใหม่

เล่าเรื่องสังคมสูงวัยบนโลกออนไลน์

ผู้อำนวยการศูนย์สื่อใหม่ มองเนื้อหางานที่เกี่ยวกับสังคมสูงวัยบนพื้นที่ออนไลน์หรือพื้นที่สื่อใหม่ว่า ถ้าเทียบกับการผลิตเนื้อหาในโทรทัศน์ก็เป็นเหมือนรายการโทรทัศน์รายการหนึ่ง ต่างกันที่รูปแบบที่ไม่ใช่รายการโทรทัศน์ มีความหลากหลายในการนำเสนอ และมีระยะเวลาการทำงานที่ต่างกัน

“การสื่อสารเรื่องสังคมสูงวัยบนสื่อใหม่ ก็เหมือนกับการทำเนื้อหา 1 รายการ แต่ไม่ได้เป็นรายการ ไม่มีระยะเวลาสิ้นสุด ที่ผ่านมีธีมใหญ่ที่สุดก็น่าจะเป็นเรื่องหัวใจไม่มีวันชรา เป็นแคมเปญอยู่ระยะยาว”

“อันดับแรกคือเปิดเว็บไซต์หัวใจไม่มีวันชรา คือเมื่อไหร่ที่องค์กรมีธีมใหญ่ มีข้อมูลจำนวนมากๆ ถ้าเป็นรายการหนึ่งเราจะมีเว็บเพจของแต่ละรายการ มีดีไซน์ไว้ เวลาเข้าเว็บปกติก็จะเจอหน้า

ของรายการที่ออกแบบมาเหมือนกันหมด แต่พอเป็นธิม เนื้อหานอกเหนือจากรายการก็เลยทำหน้าที่พิเศษขึ้นมา เรื่องของ Aging Society หรือ Active Aging ถ้าใครไปค้นหาคำว่าหัวใจไม่มีวันชรา ก็จะเจอทั้งเว็บไซต์ ทั้งเฟซบุ๊ก จะมีข้อมูลทุกอย่างที่มาจากรายการกับข้อมูลที่ศูนย์สื่อใหม่ทำ หรือข้อมูลที่ไม่ออกทีวีแต่ไปออกออนกราวนก็จะรวบรวมมาไว้ เพราะฉะนั้นในเว็บไซต์จะมีข้อมูลทั้งหมดของแคมเปญว่าทำอะไรไปบ้าง”

จากเนื้อหาที่น่าเสนอผ่านทางหน้าจอโทรทัศน์ ถูกนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับการนำเสนอบนพื้นที่ออนไลน์ กับเนื้อหาใหม่ที่ไม่ได้มาจากงานโทรทัศน์

“ถ้ามาจากเนื้อหาทางทีวี ก็อาจจะเอามาทำแคชชั่นวิดีโอใหม่ จะทำคอนข้างเยอะ หนึ่งรายการจะทำคลิปได้หลายชิ้น อีกอย่างคือที่ทีวีไม่ได้ทำแต่เราทำขึ้นมาใหม่เอง เช่น ข้อคิดน่าแชร์สำหรับการเพิ่มความสุข ธรรมะ คำคม ข้อคิดชีวิตดี ก็จะต้องเรื่องราวที่ดูแล้วใกล้กับธิมคนสูงวัย แล้วก็มีเรื่องของอินโฟกราฟิก ที่เรามีความร่วมมือเรื่องคอนเทนต์ตรงกับสสส. ก็จะได้เนื้อหาตรงนี้มา แต่ก็คงต้องรวบรวมคอนเทนต์จากเครือข่ายให้มีความหลากหลายมากกว่านี้ คือเว็บไซต์จะป๊อปปูลาร์หรือไม่อยู่ที่คอนเทนต์ ทั้งปริมาณหรือเนื้อหา ถ้าคอนเทนต์น้อยและมีแต่ของตัวเองคนก็เฉยๆ แต่ถ้าจะให้คนสนใจมันต้องตอบโจทย์ทุกเรื่องที่เขาอยากรู้”

นอกจากพื้นที่บนเว็บไซต์ www.thaipbs.or.th ช่องทางออนไลน์อื่นๆ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรม ยูทูบ ทวิตเตอร์ ก็ถูกใช้เป็นพื้นที่กระจายเนื้อหาต่างๆ ของไทยพีบีเอสด้วยเช่นกัน รวมทั้งเนื้อหาว่าด้วยสังคมสูงวัย

“จริงๆ คอนเทนต์นอกจากวางที่เว็บไซต์ จะถูกเลือกไปปล่อยตามทุกช่องทาง อย่างถ้าเป้าหมายเป็นผู้สูงวัยที่จะเล่นเฟซบุ๊กเยอะ เราจะมีแผนการปล่อยคอนเทนต์ว่าเดือนไหนเป็นธีมเนื้อหาอะไร กลุ่มลูกค้าออนไลน์กลุ่มใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุประมาณ 18-35 ปี หรือกลุ่มจบการศึกษาใหม่ๆ ไปจนถึงวัยที่ทำงานไปประมาณ 10 ปี เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะคอนเทนต์อะไรก็ต้องมาออกแบบใหม่สำหรับคนกลุ่มนี้ เราอาจจะทำเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมสูงวัย แต่ก็ต้องมาออกแบบใหม่ให้ดูทันสมัย ไม่ได้เล่าให้คนแก่ฟัง แต่เล่าให้ลูกหลานแล้วไปคุยกับพ่อแม่ หรือคนวัยที่ระดับกลาง มีลูก มีพ่อแม่ การแปลงเนื้อหาจากทีวีเป็นแบบออนไลน์เราก็ไม่ได้ทำให้ผู้สูงวัยดูอย่างเดียว อาจจะมีเรื่องเล่าตีอยู่แล้ว แต่มาปรับการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ กัน คนดูอาจจะเสพด้วยความสนุกมากกว่า”

“เปิดใจคุณยายวัย 91 ปีบัณฑิต มสธ.เรียนอ่านให้ทันโลก” เป็นตัวอย่างหนึ่งของการนำเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สูงวัย จากข่าวที่นำเสนอผ่านทางหน้าจอตีทัศน์ มาปรับรูปแบบและนำเสนอผ่านทาง “สื่อใหม่” ต่างๆ ของไทยพีบีเอส

คุณยายกิมหลั่น จินากุล บัณฑิตวัย 91 ปี จากจ.พะเยา บัณฑิตอายุมากที่สุดในการรับพระราชทานปริญญาบัตรของ มสธ. ประจำปี 2560 คุณยายกิมหลั่น บอกว่า การเรียนหนังสือ คือความฝันตั้งแต่เด็ก เมื่อมีโอกาส จึงต้องเรียนให้สำเร็จ โดยไม่คิดว่าเป็นเรื่องลำบาก เพราะความรู้คือสิ่งสำคัญของการพัฒนาตนเอง

เนื่อหาดังกล่าว ได้รับการดัดแปลงเพื่อนำเสนอใหม่บนพื้นที่สื่อใหม่ อาทิ บนเว็บไซต์ <https://news.thaipbs.or.th> ที่มีผู้เข้าชมข่าวชิ้นนี้ถึง 109,102 ครั้ง

เรื่องราวเดียวกันยังได้รับการนำเสนอบนเฟซบุ๊ก <https://www.facebook.com/pg/ThaiPBSNews> และมีผู้เข้ามารับชมถึง 13,427 ครั้ง รวมไปถึงการนำเสนอบนเว็บไซต์ www.youtube.com ในชื่อ “ตอบโจทย์ : คุณยายวัยเก้าสิบตีใหม่ป้ายแดง” ที่มีผู้เข้าชมถึง 12,347 ครั้ง

“อย่างเรื่องของคุณยายวัย 91 ที่รับปริญญา ถ้าเป็นข่าวก็อาจจะไปมองว่ารับปริญญาอายุเท่าไร แต่พอมาเป็นออนไลน์ก็จะไปเล่าอีกแบบ ไปพูดเรื่องความพยายามและการลงมือทำ การไม่ทำให้ความฝันของตัวเองหมดอายุ เพราะเราอาจจะไม่สามารถทำให้ยายเราไปเรียนแบบนี้ แต่ถ้าเราตั้งเรื่องของการเรียนรู้ไม่สิ้นสุด การมุ่งมั่น เป็นแรงบันดาลใจให้คนทุกวัย ส่วนใหญ่แบบนี้ก็จะไปนั่งสัมภาษณ์ใหม่ พลิกมุมเล่าใหม่”

คุณกนกพร มองว่า ที่ผ่านมการทำงานออนไลน์ยังพบข้อจำกัดคือ บนแพลตฟอร์มเว็บไซต์ สามารถบรรจุเนื้อหาต่างๆ ให้เข้ามาค้นหาได้ แต่ยังเป็นการสื่อสารทางเดียว

“เนื้อหาที่ทีวีทำและออนไลน์ไปทั้งหมดก็เอามาลงย้อนหลังได้ ในนี้ เพียงแต่จะมีการออกแบบใหม่ตามเนื้อหา จะไม่ไปตามชื่อรายการ แต่เนื้อหาที่อยู่บนเว็บไซต์ยังเป็นการสื่อสารทางเดียว คือมีข้อมูลให้คนมาเสพ แต่ยังไม่มียอะไรที่让群众เข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนได้”

“ข้อเสียอีกอย่างคือเทรนด์ของคนที่เข้าเว็บลดลง คนไปดูโซเชียลมีเดียเยอะ แต่โซเชียลมีเดียพอดูจบแล้วก็ไม่รู้จะตามมาที่เว็บทำไม ในเว็บถ้าจะทำให้เป็นที่สนใจอาจจะต้องทำให้มีการโต้ตอบมากกว่านี้ จริงๆ เรื่องสูงวัยไม่ใช่เรื่องหายาก อาจจะต้องไปหาคอนเทนต์ที่ถามตอบปัญหาสุขภาพหรืออะไรแบบนี้”

“ภาระงานของไทยพีบีเอสอาจจะต่างจาก
สถานีโทรทัศน์อื่นที่มีหน้าที่ในการรายงานข่าวเป็นหลัก

**แต่ไทยพีบีเอสในฐานะสื่อสาธารณะ
หรือสื่อของทุกคนจึงถูกคาดหวัง
ให้เข้าไปแสดงบทบาทในแก้ปัญหา
ในหลายๆ เรื่องด้วย”**

คุณมลฤทัย พงศ์ธร

หัวหน้างานสื่อสารแบรนด์

นอกเหนือจากการทำงานของสื่อสาธารณะที่สร้างเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม สื่อสารประชาสัมพันธ์เรื่องราวการทำงานในประเด็นสังคมสูงวัยของไทยพีบีเอสให้สังคมได้รับรู้ก็สำคัญไม่แพ้กัน และเป็น“ฝ่ายสื่อสารองค์กร” อีกหนึ่งส่วนงานของไทยพีบีเอสที่เข้ามารับหน้าที่นี้

คุณมณฑิยา พงโคตร หัวหน้างานสื่อสารแบรนด์ ไทยพีบีเอส เล่าว่า การทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงวัยของไทยพีบีเอส มีการตั้งโครงการเกี่ยวกับผู้สูงวัยขึ้น เป็นการคิดร่วมกันว่าจะทำภายใต้ชื่อแคมเปญว่า “หัวใจไม่มีวันชรา” หน้าที่ของฝ่ายสื่อสารคือการออกแบบการสื่อสารแคมเปญ ในทุกช่องทาง การสื่อสารทั้ง On Air, Online , On Ground เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงสุด

“สำหรับโครงการนี้เมื่อผู้บริหารเริ่มทำก็จะมอบหมายงานให้ทุกส่วน กล่าวคือจะมีรายการที่ออกมาเพื่อสนับสนุนแคมเปญเพื่อผู้สูงวัย อย่างเช่นงานของสำนักข่าว สำนักรายการ สำนักเครือข่ายสื่อสาธารณะ เขาก็จะมีการผลิตรายการ หรือ ทำ Content เกี่ยวกับผู้สูงวัย พอมีรายการเกี่ยวกับผู้สูงวัยก็มีการทำเฟลตหรือใบปิดท้ายไปด้วย เพื่อให้คนเห็นและจดจำแคมเปญผู้สูงวัย “หัวใจไม่มีวันชรา” ได้ มีการทำเนื้อหาสั้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เล่าเรื่องราวของผู้สูงอายุที่สามารถเป็นตัวอย่างหรือแรงบันดาลใจได้ เพื่อให้ผู้ชมเห็นว่าผู้สูงวัยไม่จำเป็นต้องอยู่บ้านเฉยๆ เพียงอย่างเดียว”

อีกส่วนที่เป็นหน้าที่ของงานสื่อสารองค์กรคือการช่วยประชาสัมพันธ์งานของฝ่ายอื่นๆ ในภาพรวม โดยการประชาสัมพันธ์ทางหน้าจอ โดยทำสปอต ทำตัววิ่ง พิธีกร ผู้ประกาศศุพุดประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ในช่องทางออนไลน์ต่างๆ เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก หรือ อินสตราแกรม เป็นต้น

ตามด้วยกิจกรรม On Ground เพื่อสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับผู้ชม เกี่ยวกับการอบรมผู้สูงวัยที่เน้นให้ความรู้การใช้สื่อสมัยใหม่ พร้อมๆ กับสร้างความเข้าใจหรือรู้เท่ากันสื่อต่างๆ ไปด้วยกัน ที่ผ่านมาก็มีการอบรมผู้สูงอายุในเรื่องการใช้สื่อ โซเชียลมีเดียต่างๆ แต่ในความเป็นสื่อสาธารณะคงจะมาสอนเล่นไลน์อย่างเดียวคงไม่ได้ แต่จะสอนเรื่องการใช้สื่อรู้เท่าทันสื่อด้วย โดยจะยกตัวอย่างว่าสื่อไหนคือการหลอกลวงและสื่อไหนคือข้อเท็จจริง

“ลักษณะของกิจกรรมที่จัดขึ้น ในช่วงครึ่งวันแรกจะมีวิทยากรมาสอนผู้สูงวัยในการถ่ายรูปด้วยโทรศัพท์มือถือ การใช้แอปพลิเคชันไลน์ ในการส่งข้อความ หรือภาพต่างๆ ด้วยตนเอง หลังจากการอบรมก็จะมีภาคปฏิบัติให้เขาได้แอดไลน์กับเพื่อนข้างๆ ลองถ่ายรูปแล้วนำภาพมาใส่ข้อความ ในช่วงบ่ายจะมีการสอนการใช้สื่อ มีกิจกรรมเปิดพื้นที่ให้ผู้สูงวัยที่นำเสนอใจมาพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ”

คุณมณฑิยา มองว่า ภาระงานของไทยพีบีเอสอาจจะต่างจากสถานีโทรทัศน์อื่นที่มีหน้าที่ในการรายงานข่าวเป็นหลัก แต่ไทยพีบีเอสในฐานะสื่อสาธารณะหรือ “สื่อของทุกคน” จึงถูกคาดหวังให้เข้าไปสอดบงทบาทในแก้ปัญหาในหลายๆ เรื่องด้วย เนื่องจากที่ปรากฏในหลายครั้งจึงมีทั้งข่าวสารและกิจกรรมที่สังคมเรียกร้อง เช่น เรื่องของเด็ก ครอบครัว เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องขยะ รวมไปถึงเรื่องของผู้สูงวัยก็เป็นหนึ่งประเด็นที่ไทยพีบีเอสถูกคาดหวังจากสังคมเช่นกัน

ตารางแสดงผลงานประเด็นสังคมสูงวัยของไทยพีบีเอส งาน On Air

รายการ	ระยะเวลาออกอากาศ
ประเด็นคุณค่าผู้สูงวัย	
1. คนสู้โรค 2. เก่ายกแก้ว 3. ลุยไม่รู้โรย 4. The Senior รุ่นใหญ่หัวใจไร้ขีดจำกัด	2553 - ปัจจุบัน มิถุนายน 2560 - ปัจจุบัน 2553 - ปัจจุบัน ปี 1 กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2560 ปี 2 มีนาคม - เมษายน 2561
ประเด็นปัญหาและทางออกต่อสังคมสูงวัย	
5. สารคดี Gen O(ld)	กรกฎาคม – สิงหาคม 2560

ตารางแสดงผลงานประเด็นสังคมสูงวัยของไทยพีบีเอส งาน On Ground

กิจกรรม	ระยะเวลา
<p>การเสวนา “สังคมสูงวัยกับการกิจไทยพีบีเอส” เพื่อให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมเรื่องสังคมสูงวัย</p> <p>กิจกรรมประชุมเสวนาและเวทีนำเสนอ</p> <p>1. สังคมสูงวัยก้าวไปด้วยกัน โดยไทยพีบีเอส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และภาคประชาสังคม</p>	<p>20 กันยายน 2559</p>
<p>2. กิจกรรมเปิดตัวสารคดี Gen O(ld) วงเสวนา “ออกแบบอนาคต...สังคมสูงวัยไปด้วยกัน” โดย ศ.ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พระอาจารย์สุจินต์ กัลยานธรรม ผู้ก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุห้วยงิ้ว จ.เชียงใหม่ ทราย เจริญปุระ นักแสดง/พิธีกร ฐูปทอง เสี่ยมสุวรรณ ผู้ผลิตสารคดี Gen O(ld) สูงวัยไปด้วยกัน</p>	<p>20-21 เมษายน 2590</p> <p>24 กรกฎาคม 2560</p>

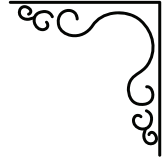
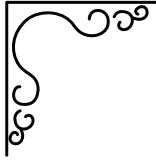
ตารางแสดงผลงานประเด็นสังคมสูงวัยของไทยพีบีเอส งาน On Ground (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา
3. กิจกรรม “เก่ายกเกี้ยว ชวนมาเป็น Senior Travel Blogger”	18 กันยายน 2560
4. เวทีเสวนา “ขยายอายุการจ้างงาน : คุณค่าต่อสังคมไทย ร่วมกับมส.พส.	22 สิงหาคม 2560
5. กิจกรรมสานพลังภาคีสังคมสูงวัยทศวรรษที่ 21 ร่วมกับสำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (สพช.)	12-13 ธันวาคม 2560
6. กิจกรรมเวทีเสวนาและฝึกอบรมเรื่องสังคมสูงวัยก้าวไปด้วยกัน ครั้งที่ 3 ตอน สังคมสูงวัยกับโลกดิจิทัล	27-28 เมษายน 2561

ตารางแสดงผลงานประเด็นสังคมสูงวัยของไทยพีบีเอส งาน Online

ชิ้นงาน	ช่องทาง (Platform)
ถ่ายทอดสดกิจกรรม On Ground คลิปวิดีโอ อินโฟกราฟฟิค	<ol style="list-style-type: none"> 1. เว็บไซต์หัวใจไม่มีวันชรา 2. เฟซบุ๊ก Active Aging 3. โลกนี้ 4. ยูทูป 5. ทวิตเตอร์ 6. อินสตาแกรม

จากกระบวนการคิดสู่การผลิตเป็นเนื้อหาหลากหลายรูปแบบของไทยพีบีเอส ผลงานของสื่อสาธารณะได้เน้นการนำเสนอเรื่องราวสังคมสูงวัยอย่างครอบคลุมทั้งประเด็นด้านคุณค่าของผู้สูงวัย และประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ต้องการการแก้ไข โดยนำเสนอออกไปในช่องทางหน้าจอทีวีและสื่อดิจิทัล ยิ่งไปกว่านั้นยังรวมไปถึงการสร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดนี้เพื่อให้สังคมไทยรู้เท่าทันและพร้อมรับมือสังคมสูงวัยด้วยการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลและในระดับนโยบายทางสังคม

บทที่ 3
**ผลของงานและการขับเคลื่อน
ประเด็นสังคมสูงวัยในอนาคต**

จากการศึกษาในเรื่องสังคมสูงวัยของประเทศไทย โดยมีการ
คิดค้นนโยบายรวมถึงการลงมือปฏิบัติออกมาในรูปสื่อสารณะทั้ง
รายการและโครงการที่เป็นรูปธรรม ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้เป็นสื่อ
กลางสื่อสารณะที่สามารถถ่ายทอดแนวคิดและทัศนคติที่ดีขึ้นต่อผู้สูง
วัย รวมถึงให้สังคมเกิดความรู้ความเข้าใจและมุ่งหวังให้เป็นฐานความ
รู้ในทุกด้านของสังคม

ที่ผ่านมา สถาบันวิชาการสื่อสารณะ (สวส.) ซึ่งเป็นหน่วย
งานสำคัญด้านวิชาการสื่อสารณะของไทยพีบีเอสได้สำรวจและ
รวบรวมความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมรายการที่มีต่อ รายการ “คนสู้
โรค” พบว่า ผู้เข้าร่วมรายการคนสู้โรค ร้อยละ 97.1 ระบุว่าได้รับความ
รู้ร้อยละ 67.6 ระบุว่าความสนุก/บันเทิง ร้อยละ 79.4 ระบุว่าสุขภาพ
ดีขึ้น ร้อยละ 41.2 ระบุว่าได้พักผ่อน

ขณะที่ ร้อยละ 55.9 ระบุว่าเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ร้อยละ 70.6 ระบุว่าการร่วมรายการทำให้ได้รู้จักเพื่อนใหม่ และร้อยละ 79.4 เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ขณะที่การสำรวจความเห็นผู้เข้าร่วมรายการ “เก๋ยกก๊วน” พบว่า ร้อยละ 83.7 ระบุว่าได้ความรู้ ร้อยละ 79.6 ระบุว่าได้รับความสนุก/บันเทิง ร้อยละ 69.4 ระบุว่าสุขภาพดีขึ้น และร้อยละ 61.2 ระบุว่าได้พักผ่อน

ขณะที่กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 53.1 ระบุว่าเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ร้อยละ 79.6 ระบุว่าทำให้ได้รู้จักเพื่อนใหม่ และร้อยละ 77.6 เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เกิดความเข้าใจมากขึ้นในเรื่องการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัยหรือการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น และเต็มใจที่จะดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวของตน ส่วนผู้สูงอายุก็เกิดการตระหนักรู้ในการดูแลตัวเอง¹

“ไทยพีบีเอสมีกลุ่มรายการที่เป็นตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยที่ทำเสนอมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุเกิดความตระหนักได้รับความรู้ในระดับหนึ่ง ต่อจากนี้คงจะมีการประเมินผลการนำเสนอเนื้อหาในด้านนี้ต่อไป โดยเฉพาะคำถามว่าสิ่งที่เราทำไปนั้นทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเรื่องทัศนคติของผู้สูงอายุและครอบครัวอย่างไร นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างไร และเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างไรบ้าง” **รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล** ผอ.ส.ส.ท. กล่าว

1 สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ. สรุปผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมรายการที่มีต่อรายการ “คนสู้โรค” และรายการ “เก๋ยกก๊วน”. เอกสารโรเนียว.

“ไทยพีบีเอสมีกลุ่มรายการที่เป็นตอบรับกับ
การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยที่นำเสนออย่างต่อเนื่อง
ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุเกิดความตระหนัก
ได้รับความรู้ในระดับหนึ่ง ต่อจากนี้ก็คงจะมีการ
ประเมินผลการนำเสนอเนื้อหาด้านนี้ต่อไป
**โดยเฉพาะคำถามที่ว่าสิ่งที่เราทำไปนั้น
ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเรื่องทัศนคติของผู้สูงอายุ
และคนรอบข้างอย่างไร นำไปสู่การ
พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างไร
และเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่
สังคมสูงวัยอย่างไรบ้าง”**

รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล
ผู้อำนวยการไทยพีบีเอส

ขณะที่**คุณสมยศ เกียรติอร่ามกุล** ผู้จัดการฝ่ายรายการ ประเด็นทางสังคม มองว่า การสร้างกิจกรรมหรือรายการให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วม ยังช่วยเป็นการสร้างกำลังใจ ความภาคภูมิใจว่าผู้สูงวัยยังสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ได้ สร้างเพื่อนใหม่ เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ใหม่ ผู้สูงอายุที่ได้เข้าร่วมงานจึงอยากที่จะให้จัดกิจกรรมแบบนี้ขึ้นอีก

“เราพยายามนำเสนอเนื้อหาที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้สูงอายุว่า ยังมีกิจกรรมอีกหลายอย่างที่สร้างความสุข ความภูมิใจในตัวเอง และสร้างคุณค่าให้ตัวเองได้อีกมาก โดยเฉพาะการนำเสนอผ่านผู้สูงอายุที่เราเลือกมาเป็นตัวอย่าง ทำให้ผู้สูงอายุที่ได้ชมเกิดความรู้สึกว่าคนอื่นทำได้เราก็คงทำได้ ก็ได้รับเสียงสะท้อนว่ามั่นใจเหมือนเราเติมชีวิตชีวาให้กับชีวิตของแต่ละท่าน หลายคนก็บอกว่าไม่อยากจะปล่อยเวลาไปเปล่าๆ แต่เริ่มคิดถึงการทำอะไรต่างๆ สิ่งที่ไม่เคยเชื่อว่าตัวเองทำได้ ตรงนี้ก็อาจจะกลายเป็นพลังให้กับชีวิตของแต่ละท่านได้”

“ส่วนในมุมมองของกลุ่มคนที่ดูแลผู้สูงอายุก็จะเข้าใจว่าผู้สูงอายุสามารถทำอะไรได้อีกหลายอย่าง ไม่ใช่ต้องให้เราดูแลอย่างเดียว พวกเขาก็ยังมีความฝันที่อยากทำอะไรอีกหลายอย่าง เราควรสนับสนุนท่านเหล่านั้นและลุกขึ้นมาทำไปพร้อมๆ กัน”

ดร.นพ.พรเทพ ศิริวนารังสรรค์ อธิบดีอธิบดีกรมควบคุมโรค บุคลากรตัวจริงในวงการสาธารณสุข ที่มีบทบาทอีกด้านกับการเป็นผู้จัดรายการในช่องไทยพีบีเอสมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 กับหลากหลายรายการที่เกี่ยวกับประเด็นเรื่องสุขภาพ การออกกำลังกายและเรื่องอาหารการกิน โดยเป็นรายการเพื่อคนทุกเพศทุกวัย

“ที่ผ่านมาสื่อในประเทศไทยได้ทำเรื่องผู้สูงอายุกันพอสมควร แต่ยังคงมองว่าเนื้อหารายการเกี่ยวกับผู้สูงอายุของไทยพีบีเอสค่อนข้าง

*”คิดว่าไทยพีบีเอสเป็นช่องหลักที่ให้พื้นที่กับเรื่องนี้
เยอะที่สุดแล้ว เหมือนกับระบุเลยว่าต้องให้ความสำคัญ
ก็จะคงเนื้อหาแบบนี้ในผังรายการเลย
และก็มี การนำเสนอที่ต่างจากช่องอื่น
คือเน้นในเรื่องของความสามารถ
คุณค่า ความภาคภูมิใจ”*

ดร.บว.พรินท ศิริวนารังสรรค์

อดีตรับผิดชอบควบคุมโรค
ผู้จัดรายการทางสถานีไทยพีบีเอส
มาตั้งแต่ปีพ.ศ.2554

จะให้ความสำคัญจริงๆ มีการค้นคว้าหาข้อมูลที่ดี มีการทำงานร่วมกัน ระหว่างโปรดิวเซอร์กับผมที่เป็นผู้ดำเนินรายการว่าแต่ละตอนเราจะนำเสนอเรื่องอะไร ในแง่มุมไหน มีข้อมูลอะไร”

“มองว่าทีมงานของไทยพีบีเอสมีความสนใจในเรื่องผู้สูงอายุ อย่างจริงจัง มีความเป็นมืออาชีพ ใส่ใจกับคุณภาพการผลิต ตั้งแต่การถ่ายทำ มีการเลือกมุมกล้อง มีการตัดต่อที่ทำให้รายการน่าสนใจ ผู้ชมจะต้องติดตามตลอดไม่กล้ากระพริบตา เพราะกลัวตามไม่ทัน”

คุณหมอพรเทพ ยังมองว่า ที่ผ่านมามีพยายามรักษาความเป็นรายการวาไรตี้ด้านสุขภาพที่มีความหลากหลายของเนื้อหาที่นำเสนอ ทั้งเรื่องของการออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพจิตใจ

ส่วนเสียงสะท้อนที่ได้รับมา พบว่าผู้ชมรายการให้ความสนใจเรื่องเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่มที่ดีต่อสุขภาพที่สามารถทำได้เองที่บ้าน ซึ่งได้รับการตอบรับอย่างมาก

“รายการที่ออกไปแทบทุกตอนมีเสียงตอบรับที่ดี มีการติดตามชมทั้งทางหน้าจอโทรทัศน์และทางสื่อโซเชียลมีเดีย มีผู้ชมตอบสนองโดยการเข้ามาให้ความเห็น เช่น นำสิ่งที่เราเสนอไปแล้วไปลองทำได้ผลอย่างไร ซึ่งก็จะเป็นเสียงตอบรับในแง่ที่ดีเกือบทั้งหมด”

ในฐานะผู้ผลิตรายการอิสระที่มีส่วนในการผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้กับไทยพีบีเอส คุณประสาน อิงคนันท์ มองว่า แม้ว่าเรื่องสังคมสูงวัยจะเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทย แต่สื่อที่ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ยังมีอยู่น้อยมาก

“คิดว่าไทยพีบีเอสเป็นช่องหลักๆ ที่ให้พื้นที่กับเรื่องนี้เยอะที่สุดแล้ว เหมือนกับระบบเลยว่าจะต้องให้ความสำคัญก็จะคงเนื้อหาแบบนี้ในผังรายการเลย และก็มีการนำเสนอที่ต่างจากช่องอื่น คือเน้นใน

เรื่องของความสามารถ คุณค่า ความภาคภูมิใจ ถ้าถามว่าคนสูงวัยต้องการอะไร ก็คงต้องการพื้นที่ให้เขาได้แสดงออก ได้บอกเล่า ได้ทำสิ่งต่างๆ เพราะว่าพอถึงวัยหนึ่งคนก็จะกันเคঁาออกไป พอถึงวัยหนึ่งครอบครัวก็จะบอกว่า 60 แล้วนะต้องพักผ่อน 65 แล้วนะควรจะมีชีวิตแบบนี้”

“ในความเป็นจริง ถ้าไปลองถามคนแก่นะจะพูดตรงกันหมดเลยว่าคุณค่าของการเกษียณคือมีเวลา มีอิสระ อยากจะลุกขึ้นมาทำอะไรที่ไม่เคยทำ เช่น ลุกขึ้นมาทำกิจกรรมอะไรในช่วงที่มีภาระหน้าที่อยู่จะทำได้ บางคนอาจจะอยากเรียนกีตาร์ บางคนอาจจะอยากลุกขึ้นมาวิ่ง แต่สังคมหรือคนรอบตัวจะไปคิดแทนว่าคงไม่อยากทำหรอก ก็เลยไม่มีพื้นที่ให้ผู้สูงอายุได้เริ่มต้นอะไรใหม่ๆ”

เนื้อหาเกี่ยวกับคนสูงอายุที่ผ่านมือจึงเกิดจากความคิดที่ว่าว่าการนำเสนอเรื่องราวของผู้สูงอายุที่สร้างแรงบันดาลใจนั้น “ส่งแรง” ให้กับคนอื่นๆ ในสังคมได้

“หัวใจของมันคือการทำให้เห็นถึงคุณค่าในการใช้ชีวิตอยู่ ทำไม่ยังออกมาทำงาน ทำไม่ยังออกมาใช้ชีวิต เช่น คุณตาที่อยู่ชานที่ ยังออกมาขายไอติม แกมองว่าการอยู่บ้านเฉยๆ มันทำให้โหมม การได้ออกมาขายไอติมก็รู้สึกว่าคุณค่าภาคภูมิใจ หาเงินได้บ้างเล็กน้อยๆ ได้ออกมาเจอสังคม เรื่องแบบนี้คือหัวใจของการนำเสนอเรื่องราวของผู้สูงวัยที่เราต้องการทำให้คนอื่นๆ เห็น” คุณประสาน เล่า

เสียงจาก “ผู้ชม” คือ “เสียงสวรรค์” ที่สามารถสะท้อนผลการทำงานที่ผ่านมาของไทยพีบีเอสได้ดีที่สุด

ผู้ชมท่านแรกคือ **คุณวนิดา เอี่ยมโรจนเมธา** วัย 57 ปี อาชีพนักบัญชีอิสระ เป็นหนึ่งในผู้ที่เคยเข้าร่วมรายการคนสู้โรคและโครงการ

ห้องเรียนวัยเก๋า เล่าว่า ตนเองและครอบครัวได้ติดตามรายการของ
ไทยพีบีเอสมาตลอดและมีส่วนร่วมทั้งรายการและกิจกรรมของทาง
สถานีหลายครั้ง

คุณวินิตามีความเห็นเกี่ยวกับรายการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับ
ผู้สูงอายุว่า เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์มากๆ ช่วยทำให้คนในครอบครัว
รวมถึงตนเองได้เข้าใจผู้สูงอายุมากขึ้น ช่วยทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและ
ได้ออกมาพบปะสังสรรค์กัน อีกทั้งยังได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมส่วนตัว
เช่น พฤติกรรมการกิน เป็นต้น

คุณวินิตา มองว่า ในประเทศไทยพบปัญหาผู้สูงอายุหลายด้าน
โดยเฉพาะโรคซึมเศร้า เพราะผู้สูงอายุมักจะอยู่คนเดียวและคิดไปเอง
แต่เมื่อได้ออกมาพูดคุยกับคนอื่นๆ และทำกิจกรรมร่วมกัน ก็จะช่วย
บรรเทาอาการได้ดียิ่งขึ้น โรคซึมเศร้าหรือการที่อยู่คนเดียวคิดไปเอง
ทั้งที่บางทีเรื่องร้าย ๆ ไม่น่าจะเกิดขึ้นก็ไปคิดกันเอง เป็นสิ่งที่น่ากลัว
ที่ผู้สูงอายุกำลังเผชิญอยู่ แต่ถ้าได้มาอยู่พูดคุย ได้ระบายหรือได้ปรับ
ทุกข์สุขร่วมกันกับคนวัยเดียวกันถือว่ามีความประโยชน์มาก

“การได้ดูรายการร่วมกับครอบครัวก็ทำให้คนในครอบครัว
เข้าใจผู้สูงอายุมากขึ้น เมื่ออยู่ร่วมกันเกิดข้อสงสัยก็สามารถซักถาม
ได้ทันที ผู้ใหญ่ต้องการการรับฟังพูดคุย เราดูแล้วไปสื่อสารกับเพื่อน
ฝูงที่ยังไม่เคยมาร่วมรายการ เขาก็บอกว่าอยากไปร่วมกิจกรรมด้วย
ช่วยลงชื่อให้ด้วยนะ ก็ได้เพิ่มเพื่อนมาหลายคน”

ในด้านสื่อเกี่ยวกับผู้สูงอายุในประเทศไทย เช่น โทรทัศน์
นิตยสารหรือเว็บไซต์ คุณวินิตาให้ความเห็นว่าในปัจจุบันยังมีไม่พอ
ควรให้ความสำคัญกับปัญหาผู้สูงอายุมากกว่านี้ ซึ่งอาจจะเป็นการเพิ่ม
เวลาให้แก่รายการให้ยาวนานกว่าเดิม

“เรื่องราวที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุที่มีอยู่ตามสื่อต่างๆ ยังไม่พอนะจริงๆ คือผู้สูงวัย ถ้าปล่อยให้หนึ่งอยู่กับบ้านก็เหงาหงาแล้วก็จะเกิดเป็นปัญหาเกี่ยวกับประเทชนะ อย่างเรื่องซิมเศร้าเนี่ย ต่อไปจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับประเทศมาก การที่มีสื่อชวนผู้สูงวัยออกไปทำกิจกรรมเท่าที่เขาทำได้ มันจะโอเคเลย มันช่วยได้มาก ไม่ต้องมานั่งกินยาแก้ปวดหัว”

“ส่วนของเนื้อหาผู้สูงวัยของไทยพีบีเอสถือว่าเหมาะสมแล้วนะ เพียงแต่ปริมาณหรือระยะเวลาอย่างน้อยไป ถ้าให้ระยะเวลามากกว่านี้ก็น่าจะดี แล้วที่สำคัญคือ อยากรู้ให้รายการที่เกี่ยวกับผู้สูงวัย รายการที่เกี่ยวกับสุขภาพอยู่คู่สถานีไปนานๆ”

ผู้ชมท่านต่อมาคือ **คุณรัตนา ทลายเจริญทรัพย์** อายุ 45 ปี เล่าว่า ได้ติดตามรายการของไทยพีบีเอสมาเป็นเวลาเกือบ 10 ปี มองว่าปัญหาสุขภาพเป็นปัญหาอันดับหนึ่งของสังคมผู้สูงวัย รองลงมาคือปัญหาด้านจิตใจ โดยคนในครอบครัวอาจจะเลยการดูแลเอาใจใส่ผู้สูงวัยจนก่อให้เกิดภาวะเหงาหรือซิมเศร้า

“ปัญหาด้านจิตใจส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพด้วย เพราะว่าด้วยสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน ทุกคนต่างก็มุ่งหน้าหาเงินมาให้ครอบครัวจนอาจจะลืมผู้สูงวัยที่อยู่ที่บ้านไปบ้าง ความใกล้ชิดมันก็จะห่างขึ้น และยังมีเรื่องของ Social Media ที่เข้ามาปน พอผู้สูงวัยไม่ได้ออกไปข้างนอก ก็จะส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจที่อาจจะเหงาและซิมเศร้า พอเกิดสุขภาพทางจิต ก็จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายด้วย โดยในปัจจุบัน ผู้คนเริ่มให้ความสำคัญกับปัญหาของผู้สูงวัยมากขึ้น เมื่อเทียบกับในสมัยก่อน แต่ก็ยังพบว่าเด็กรุ่นใหม่ยังไม่ได้สนใจในเรื่องนี้เท่าที่ควร”

คุณรัตนามองว่า เนื้อหาของ “เก๋ยากก๊วน” และหลายๆ รายการของไทยพีบีเอสช่วยให้ผู้สูงวัยรู้สึกตื่นตัวขึ้น ได้พัฒนาตนเอง ในด้านสุขภาพและจิตใจ

“พอดูรายการแล้วนำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติก็จะมีการตื่นตัว เหมือนกับว่าเรามีแรงจูงใจในการใช้ชีวิต เพราะว่ามีสื่อที่เหมือนเป็นตัวกลางที่นำความรู้มาให้ถึงบ้าน อยากให้มีรายการเกี่ยวกับสังคมผู้สูงวัยและการดูแลสุขภาพตลอดไป เพราะปัจจุบันเราเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย และต่อไปก็จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก็อยากให้รายการแบบนี้มีอยู่ตลอดไป”

ผู้ชมท่านสุดท้ายที่ให้เสียงสะท้อนต่อไทยพีบีเอสคือ คุณพนิดา ชรานุรักษ์ แพทย์คลินิกเวชกรรมอายุของไทยพีบีเอส มองว่า เป็นอีกหนึ่งเนื้อหาของไทยพีบีเอสที่ให้ความสำคัญกับสังคมผู้สูงวัย ซึ่งเป็นประเด็นที่สังคมต้องตระหนัก

คุณพนิดา มองว่า รายการ “ลุยไม่รู้โรย” รวมไปถึงกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงวัยของไทยพีบีเอสที่ผ่านมาถือว่ามีประโยชน์มาก เพราะได้ความรู้ใหม่ๆ ในการดูแลสุขภาพที่สามารถนำมาปรับใช้กับตนเอง ทำให้หันกลับมามองสิ่งรอบตัวว่าอะไรที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ จากที่เคยมองข้ามก็ทำให้รู้สึกว่แท้จริงแล้วการดูแลสุขภาพนั้นไม่ยากเลย เพียงแต่ผู้สูงวัยต้องสนใจในการดูแลตัวเองบ้างเท่านั้นเอง อีกทั้งยังทำให้คนในครอบครัวหรือคนอื่นๆ เข้าใจสังคมผู้สูงวัยมากขึ้น กระตุ้นให้เกิดความสนใจกันและกันมากขึ้น

“การที่มีเรื่องของกิจกรรมผู้สูงอายุ การทำรายการที่ชักชวนให้คนสูงวัยออกไปเที่ยว อย่างน้อยก็ทำให้เกิดความคิดที่ว่าเราน่าจะออกไปใช้ชีวิตให้คุ้มค่า มากกว่าที่จะอยู่บ้านเฉยๆ ที่ผ่านมาก็เลยชักชวนเพื่อนๆ พากันออกไปท่องเที่ยวตามหัวเมืองใกล้ๆ หรือไป

ตรงไหนที่ใช้เวลาไม่นาน เป็นกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกันและทำให้ทุกคนสนใจซึ่งกันและกันมากขึ้น การที่ได้มาแล้วได้เพื่อนวัยเดียวกันร่วมสนุกกัน ทำให้ชีวิตสดชื่นขึ้น อยากให้มีรายการแบบนี้ไปตลอด”

เป็นส่วนหนึ่งของเสียงสะท้อนจากผู้ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการทำงานของไทยพีบีเอสในประเด็นสังคมสูงวัย ทั้งการชมรายการผ่านหน้าจอโทรทัศน์ (On Air) ชมย้อนหลังผ่านทางสื่อ Online ไปจนถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น (On Ground) และนำสิ่งที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลของงานเหล่านี้ยังสะท้อนถึง 2 ประเด็นสำคัญที่ควรกล่าวถึง ประเด็นแรกคือ ผลงานสื่อสาธารณะสะท้อนถึงค่านิยมซึ่งอยู่ในจิตใจของคนทำงานไทยพีบีเอสที่เรียกว่า “SPIRIT of Thai PBS” และประเด็นที่สองคือ ผลงานที่มีแนวทางการทำงานสอดคล้องกับสื่อสารมวลชนยุคใหม่สองกระแสสำคัญนั่นคือ สื่อสร้างพลเมือง (Civic Journalism) และ สื่อเพื่อเสนอทางออก (Solutions Journalism)

ในเรื่องค่านิยมของไทยพีบีเอสที่เรียกว่า “SPIRIT of Thai PBS” นั้น มีเนื้อหาสาระสำคัญดังต่อไปนี้

S - Social Mind การมีจิตใจบริการสาธารณะ

P - Partnership การทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน รวมถึงภาคประชาชน

I - Impact การสร้างผลงานให้ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อผลลัพธ์ที่ดีขององค์กรและสังคม

R - Reliable หัวใจสำคัญของการทำงานสื่อสาธารณะ คือ การได้รับความน่าเชื่อถือจากผู้ชมผู้ฟัง

I - Innovation วิธีการใหม่ๆ ที่สนับสนุนงานสื่อในทุกแขนง ทั้งการใช้สื่อใหม่ และนวัตกรรมใหม่

T - Teamwork การทำงานร่วมกันเป็นทีม
 ไทยพีบีเอสใช้คุณค่าเหล่านี้หล่อหลอมให้คนไทยพีบีเอส
 สามารถผลิตผลงานเชิงคุณภาพเพื่อสาธารณะ

สำหรับแนวทางสื่อสารมวลชนยุคใหม่สองกระแสสำคัญ คือ
 Civic Journalism และ Solutions Journalism ซึ่งสะท้อนอยู่ในผล
 งานของไทยพีบีเอสนั้นมีสาระสำคัญดังนี้²

สื่อสร้างพลเมืองเสนอว่า

นักข่าวควรเป็นแบบนี้	หรือเป็นแบบนี้ด้วย
นักสืบสอบสวนสวนความล้มเหลว ของระบบ (Investigator)	ผู้ริเริ่มให้ประชาชนหาทางออกต่อ สังคม (Initiators of Solutions)
นักสังเกตการณ์ที่แยกตัวห่างจาก ภาวะความเป็นไปของสังคม (Detached Observers)	ผู้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนกิจกรรม ทางสังคม (Activist Participants)
ผู้เฝ้าจับตาดูอย่างเป็นอิสระ (Independent Watch Dogs) แล้วส่งเสียงเตือนเมื่อเกิดความไม่ ถูกต้อง	ผู้ชักชวนผู้คนในสังคมมารวมตัว ให้เกิดเป็นเวทีสนทนาสาธารณะ (Conveners of Public Forums) ของพลเมือง

² รายละเอียดโปรดดูใน สุรพล ธรรมรัตน์. Solutions Journalism งานสื่อสารทางออกให้สังคม.
 เอกสารโรเนียว และสุรพล ธรรมรัตน์. สื่อสร้างพลเมือง (Civic Journalism). เอกสารโรเนียว

สำหรับสื่อเพื่อเสนอทางออกเห็นว่า นักสื่อสารมวลชนควรทำเพิ่มขึ้น
ดังนี้

นักสื่อสารมวลชนแบบเดิม	นักสื่อสารทางออก
นำเสนอปัญหา สร้างความตระหนักให้สังคมหา ทางแก้ไขหรือปฏิรูป	นำเสนอทางออก สร้างการเรียนรู้ และทำให้คนตื่นตัว ร่วมสร้างสังคมที่ดีกว่า

การเป็นนักสื่อสารมวลชนที่มุ่งมั่นนำเสนอปัญหาและทางออก
กับการเป็นนักสื่อสารมวลชนเพื่อช่วยให้พลเมืองตื่นรู้และร่วมกันสร้าง
สังคมที่ดีกว่า เป็นจุดร่วมของคนทำงานสื่อสารสาธารณะไทยพีบีเอสตั้ง
ปรากฏอยู่ในผลงานการขับเคลื่อนประเด็นสังคมสูงวัย

**“ทีมงานของไทยพีบีเอสมีความสนใจ
ในเรื่องผู้สูงอายุอย่างจริงจัง มีความเป็นมืออาชีพ
ใส่ใจกับคุณภาพการผลิต ตั้งแต่การถ่ายทำ
มีการเลือกมุมกล้อง มีการตัดต่อที่ทำให้รายการน่าสนใจ
ผู้ชมจะต้องติดตามตลอดไม่กลัวกระพริบตา”**

**คุณประสาน อิงคนันท์
ผู้ผลิตรายการอิสระ**

การขับเคลื่อนประเด็น สังคมสูงวัยในอนาคต

การดำเนินงานในอนาคตของไทยปีเอสกับการนำเสนอเรื่องราวของสังคมสูงวัย ยังคงมุ่งนำเสนอเนื้อหาสาระผ่านข่าว รายการ และกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นสังคมสูงวัยให้มากขึ้น และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีประเด็นที่น่าสนใจขับเคลื่อนต่อไปดังนี้

1. การพึ่งตนเองของคนสูงวัยในโลกดิจิทัล

รศ.ดร. วิชาสินี พิพิธกุล ผอ.ส.ส.ท. อธิบายว่า แนวทางการทำงานกับประเด็นสังคมสูงวัยในอนาคต อันดับแรก มุ่งไปที่การผลักดันสังคมให้โอกาสและพื้นที่ในการแสดงออกแก่ผู้สูงวัย เพื่อให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ มีความสุข และสามารถพึ่งพาตนเองได้

“พอเราเรียนรู้เรื่องสังคมผู้สูงวัยก็ทำให้นึกถึง สังคมผู้สูงวัยในญี่ปุ่น ที่ผู้สูงวัยสามารถแสดงออกได้อย่างเสรี มีพื้นที่สาธารณะ ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่เหมือนคนช่วงวัยอื่นๆในสังคม ดังนั้นสังคมผู้สูงวัยของไทยจึงควรเปิดโอกาสตรงนี้ให้ผู้สูงวัยด้วยเช่นกัน แต่ก่อนจะเปลี่ยนแปลงให้เหมือนสังคมญี่ปุ่น การที่ทำให้พวกเขาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยวิธีการพึ่งพาตนเองนั้น เป็นสิ่งที่ต้องปรับกันก่อนเป็นลำดับแรก การเห็นผู้สูงวัยของไทยรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และได้รับการยอมรับจึงถือเป็นเรื่องที่ดีเพื่อการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างไทยพีบีเอสให้ความสำคัญและพร้อมจะทำให้สังคมเกิดการเรียนรู้เรื่องสังคมสูงวัยในทุกๆรูปแบบ และให้ยอมรับว่าไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างเต็มรูปแบบแล้ว”

“ต่อไปคงต้องมองถึงการใช้เครื่องมือทุกอย่างที่มีอยู่เข้ามาช่วย อย่างเช่น นักข่าวพลเมืองที่เรามือเครื่องช่วยอยู่แล้ว ต่อไปก็อยากจะทำโครงการนักข่าวพลเมืองสูงวัย แล้วใช้กระบวนการส่งเสริมนักข่าวพลเมืองสูงวัยให้เขารู้จักมีทักษะและรู้เท่าทันสื่อ พร้อมทั้งสอนการใช้เครื่องมือเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของสื่อออนไลน์ ตอนนี้ผู้สูงวัยใช้สื่อออนไลน์กันเยอะและค่อนข้างจะถูกหลอกเยอะ และถ้าเราบั่นให้เขาเป็นนักข่าว ก็เหมือนกับการให้พลังบวกแก่เขา ให้เขาได้มีตัวตน”

นอกจากนี้ ในอนาคตจะมีการพัฒนาแอปพลิเคชันที่รวบรวมเอาเนื้อหา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงวัย ที่ดูแล้วเข้าใจง่าย เป็นมิตรกับผู้สูงวัยมารวบรวมไว้ด้วยกันเพื่อให้ผู้สูงวัยสามารถเข้าถึงได้ง่าย เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการเข้าถึงเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สูงวัย นอกเหนือไปจากช่องทางอื่นๆ ของสถานีก็ยังคงให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ต่อไป

2. การออมเงินรองรับชีวิตสูงวัย

คุณประวิทย์ คงขวัญรัตน์ โพรติวเซอร์รายการ ฝ่าयरายการคุณภาพชีวิตมองว่า ปัจจุบันสื่อในประเทศยังขาดเนื้อหาเรื่องผู้สูงวัยอีกหลายแง่มุมที่สำคัญและมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัย ตัวอย่างที่เห็นชัดคือเรื่องของ “การออม” ตั้งแต่วัยทำงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตในวัยเกษียณอย่างมีคุณภาพ

“ปัญหาส่วนหนึ่งของสังคมผู้สูงวัยคือ การที่คนวัยทำงานไม่ได้เตรียมพร้อมตัวเองไว้ก่อนตั้งแต่ยังไม่แก่ ทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ เรื่องของสุขภาพ เรื่องของสังคม เรื่องของสภาพจิตใจตัวเองด้วย คนวัยทำงานต้องเริ่มคิดแล้วว่า แผนการดำเนินชีวิตเมื่อเกษียณจะเป็นอย่างไร ในมุมมองคนทำรายการสุขภาพ คนวัยทำงานในอายุ 45 ควรเริ่มคิดได้แล้ว สภาพแต่ละครอบครัวมันไม่เหมือนกัน ยิ่งถ้าไม่มีลูกต้องใช้ชีวิตคนเดียว การเตรียมความพร้อมสำคัญมาก สื่อน่าจะต้องนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้ให้มากขึ้น”

ประเด็นนี้อรพิน ลิลิตวิศิษฏ์วงศ์ แห่งสำนักเครือข่ายสื่อสารสาธารณะ เสริมว่า สังคมสูงวัยในไทยมีความตึงเครียดและน่ากลัวกว่าที่คิด ในเรื่องของเงินออม ชนชั้นกลางทั่วไปหรือแม้แต่คนที่เข้าราชการจะเกษียณมาแล้วมีเงินเก็บห้าล้านหรือสิบล้านเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตหลังเกษียณอย่างสบายเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยากจนถึงไม่เป็นความจริง ยิ่งกว่านั้นคนรุ่นใหม่เองบางส่วนก็ได้พยายามสร้างความมั่นคงในชีวิตเหมือนคนรุ่นก่อน ซึ่งหากคนกลุ่มนี้ล้มสุดท้ายปัญหา ก็จะสะท้อนกลับไปหาผู้สูงวัยหรือพ่อแม่อีก รวมถึงประเด็นอื่นๆ อย่างเรื่องการจัดการมรดกในเชิงกฎหมาย ฯลฯ

3. ปัญหาเชิงโครงสร้างและทางออกเพื่อสังคมสูงวัย

คุณอรพิน ลิลิตวิศิษฏ์วงศ์ โปรดิวเซอร์ชำนาญการ สำนักเครือข่ายสื่อสาธารณะ มองว่าไทยพีบีเอสควรทำเนื้อหาในประเด็นสังคมสูงวัยโดยที่มองไปที่การนำเสนอสภาพปัญหาที่แท้จริง มากกว่าเนื้อหาในเชิงบวกซึ่งมีให้เห็นบ่อยแล้ว โดยทำให้มีความจริงจังมากขึ้นจากการค้นคว้าวิจัยมาทำเป็นเรื่องราว เป็นโครงการใหญ่ เพื่อตอบสนองกลุ่มผู้ชมที่ส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่

“ไทยพีบีเอสสามารถเข้าไปทำงานกับเรื่องราวเหล่านี้ได้ในทุกมิติ ในฐานะที่เราได้รับการกิจมา เรามีงบประมาณ มีทรัพยากรที่เพียงพอ เพื่อพัฒนาเนื้อหาต่างๆ เช่น การทำสารคดีผู้สูงวัยจะทำอย่างไรให้น่าสนใจ”

เปลี่ยนภาพที่สังคมมองผู้สูงวัยให้ได้เห็นภาพในมุมมองใหม่ และในการนำเสนอเพื่อผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ก็ต้องให้เห็นปัญหาเชิงโครงสร้างและนำเสนอเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายจากภาครัฐให้หันมาให้ความสนใจและมีนโยบายและการปฏิบัติที่นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงวัย”

ส่วนแนวทางในอนาคตของฝ่ายพัฒนาเครือข่ายสื่อพลเมืองมองไปที่การผลิตสื่อสังคมสูงวัยในรูปแบบของภาพยนตร์สารคดี ในรูปแบบของไทยพีบีเอส คือ ทำให้ภาพของการรับรู้ของผู้สูงวัยบนแนวความคิดว่าที่จริงแล้วสังคมผู้สูงวัยเป็นสังคมปลายเปิด มีปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นในทุกมิติ ทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม การเงิน ไปจนถึงเรื่องจิตวิญญาณ ฉายภาพสังคมผู้สูงวัยไทยกับผู้สูงวัยในต่างประเทศ เพื่อให้คนได้คิด ได้ตระหนักมากขึ้น

“คิดเรื่องทำโปรเจกต์หนังสือเพราะคิดว่าไทยพีบีเอสทำพวกเรื่องผ่านคนลายมาเยอะแล้ว จึงอยากทำเรื่องเกี่ยวกับทางวิชาการบ้าง แต่คิดว่าจะทำเป็นเชิงหนังสือเพราะจะทำให้ไม่เครียดจนเกินไป และอีกประเด็นที่เกี่ยวกับสังคมสูงวัย คนดูอาจจะรู้สึกว่ามีมันใกล้ตัว แต่จะทำให้ออกมาอย่างเข้าใจง่าย เพราะคนรุ่นใหม่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของวัยที่ห่างกันอยู่ การมองเนื้อหาให้แตกต่างจากสื่ออื่นจะช่วยเป็นแรงกระตุ้นความรู้สึกละพลังของผู้สูงวัย ด้วยฝีมือการผลิตสื่อขององค์กรและตัวผู้จัดทำเอง และอาจขยายขอบเขตงานร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นมากขึ้น”

4. การสร้างพื้นที่เรียนรู้ให้ผู้สูงวัยและครอบครัว

คุณกนกพร ประสิทธิ์ผล ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสื่อใหม่ มองว่า แนวทางในอนาคตของฝ่ายศูนย์พัฒนาสื่อใหม่ มองไปที่การสร้างชุมชนของผู้สูงวัย เป็นพื้นที่ที่ให้คนกลุ่มนี้ได้มาพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนกัน ที่ผ่านมามีบางรายการที่ถ่ายทำโดยการทำกิจกรรมเชิญผู้สูงวัยมานั่งฟังมาทำกิจกรรม On Ground แล้วทำเป็นโปรดักชันออกทีวี ซึ่งบางครั้งเป็นการสอนวิธีการใช้ไลน์ สอนวิธีการใช้โซเชียลมีเดียต่างๆ แต่ก็ยังมีน้อยมาก และยังเป็นกลุ่มหรือชุมชนเล็กๆ ที่สามารถขยายเพิ่มมากขึ้นได้

จุดนี้จะเป็นสิ่งที่ไทยพีบีเอสทำได้ ซึ่งที่มีชุมชนแบบนี้เกิดขึ้นน่าจะได้ประโยชน์หลายอย่าง เช่น สร้างพื้นที่การรวมตัว แลกเปลี่ยน แบ่งปัน ทำกิจกรรมร่วมกัน หรืออาจจะต่อเนื่องไปถึงการเดินทางท่องเที่ยวด้วยกัน ซึ่งน่าจะมีประโยชน์ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะ

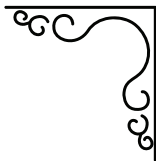
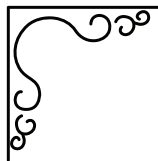
ปัญหาสภาพจิตใจของผู้สูงอายุที่มักจะมีความเหงา การสร้างพื้นที่หรือชุมชนที่ดีน่าจะช่วยได้มาก

อีกประเด็นหนึ่งคือการสื่อเรื่องผู้สูงวัยกับคนในครอบครัว จากรูปแบบการใช้ชีวิตในสังคมสมัยใหม่ วิถีชีวิตที่เร่งรีบ คนในวัยทำงานหรือวัยเรียนต่างใช้เวลาไปกับภาระหน้าที่หลักของแต่ละคน จนคล้ายกับว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในบ้านถูกหลงลืมหรือละเลยไป บทบาทของสื่อ โดยเฉพาะสื่อสาธารณะ น่าจะอยู่ที่การผลักดันให้มีเนื้อหาที่เข้ามารองรับปรากฏการณ์ดังกล่าว ที่สำคัญคือสร้างความเข้าใจระหว่างคนต่างวัย ทำให้ลูกหลานเข้าใจในข้อจำกัดในความเป็นผู้สูงวัยให้มากขึ้น

“คิดว่าสื่อน่าจะช่วยกันผลักดันให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เนื้อหาที่จะเข้าไปช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุมากขึ้น มองไปที่วิถีชีวิตของผู้สูงอายุในปัจจุบัน ความเหงาจากการที่ไม่มีกิจกรรมที่เหมาะสมให้ทำ รวมไปถึงการเรียนรู้ภาวะวัยทอง เช่น พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่บ่น พุดซ้ำๆ พุดเสียงดัง หูตึง ซึ่งจริงๆ แล้วมันเป็นภาวะที่เกิดขึ้นตามวัย แต่คนในบ้านอาจจะไม่เข้าใจเท่าไร”

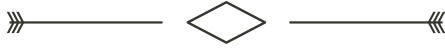
“ผู้สูงวัยเองก็ไม่ได้ต้องการเรียกร้องมาก พวกเขาทราบดีว่าลูกหลานเหนื่อยจากการทำงานทุกวัน คนในครอบครัวยุ่ง ทุกคนมีภารกิจในการทำงานหรือเหนื่อยจากการเรียน พอเขาไม่พูดหรือไม่เรียกร้อง คนในครอบครัวที่เหลือนไม่ได้สละเวลามาคิดถึงความรู้สึกผู้สูงวัย บางครั้งต้องอาศัยการสังเกต การพูดคุย สื่อก็น่าจะมีเนื้อหาที่ให้ความรู้ กระตุ้น กระตุ้น ให้ลูกหลานคนในครอบครัวได้เข้าใจตรงนี้มากขึ้น”

ทั้งหมดนั้นคือบางตัวอย่างของความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่
สื่อสาธารณะของคนไทยพีบีเอส ก็กับการนำเสนอเรื่องราวของ
“สังคมสูงวัย” อย่างรอบด้าน และยังคงเป็นเป้าหมายในการทำงาน
ต่อไป เพื่อสร้างการรับรู้และรับมือกับการเข้าสู่สังคมสูงวัยของสังคม
ไทยไปพร้อมกัน

ภาคผนวก

หลักสื่อสารณะ

1) ความทั่วถึง (Universality)

สื่อสารณะต้องดำเนินการเพื่อประชาชนทั้งประเทศ ต้องพยายามเข้าถึงทุกคน หรือสื่อสารณะต้อง “ถูกใช้” โดยคนจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อความเสมอภาค ความเป็นประชาธิปไตยที่พลเมืองทุกคนอยู่บนฐานข้อมูลข่าวสารเดียวกัน อย่างไม่แบ่งแยกสถานะทางสังคม หรือรายได้

2) ความหลากหลาย (Diversity)

สื่อสารณะต้องมีความหลากหลาย อย่างน้อยที่สุดในด้านประเภทของรายการ ผู้ชมผู้ฟังกลุ่มเป้าหมายและเนื้อหา รวมทั้งประเด็นถกเถียง ทั้งหมดรวมถึงกลุ่มผู้ผลิตอิสระที่หลากหลาย ไม่ผูกขาดกับกลุ่มหนึ่ง แต่เปิดโอกาสอย่างกว้างขวางใน

การเข้าถึง เข้าร่วมงาน เข้าร่วมเรียนรู้ ร่วมพัฒนารายการ สื่อ
สาธารณะต้องตอบสนองความสนใจของสาธารณะที่หลากหลาย
โดยนำเสนอรายการหลากหลายประเภท ที่แต่ละรายการอาจตอบ
สนองกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่มีความคาดหวัง ความต้องการ
และลักษณะการรับสื่อที่ต่างกัน

3) ความเป็นอิสระ (Independence)

องค์การสื่อสารสาธารณะ ต้องมีความเป็นอิสระ มีที่มาของราย
ได้ที่ประกันความเป็นอิสระจากรัฐ และทุนธุรกิจ และต้องสร้าง
หรือพัฒนาความยั่งยืนของความเป็นอิสระ ด้วยการได้รับการ
สนับสนุนจากสาธารณะหรือประชาชน ผู้ผลิตสื่อสาธารณะต้อง
มีเสรีภาพ และความเป็นอิสระด้วยจริยธรรมวิชาชีพ และความ
รับผิดชอบต่อสังคม สื่อสาธารณะต้องเป็น กลางในการแสดง
ความคิดเห็นที่เป็นอิสระ เป็นช่องทางเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร
ความคิดเห็น และข้อวิจารณ์ที่แตกต่างกัน และต้องสร้างกลไก
การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารที่เสรี อันเป็นหลักการสำคัญของ
สิทธิมนุษยชนของสังคมประชาธิปไตย

4) การปกป้องสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิมนุษยชน (Human Rights Protection)

สื่อสาธารณะต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ล่วงละเมิด
ส่วนบุคคลและครอบครัว เว้นเสียแต่ความจำเป็นเพื่อปกป้องผล
ประโยชน์ของมหาชนส่วนใหญ่ ต้องคำนึงถึงและถือปฏิบัติใน
หลักการสิทธิมนุษยชนในทุกขั้นตอนการทำงาน และในการผลิต
รายการต่างๆ

5) ความแตกต่างเฉพาะตัว (Distinctiveness)

สื่อสาธารณะต้องมีความแตกต่างที่โดดเด่นด้วยคุณลักษณะของรายการที่มีมาตรฐานและรสนิยม เนื้อหารายการต้องแตกต่างจากสื่ออื่น จนทำให้ผู้ชมผู้ฟังสามารถแยกแยะได้ในความแตกต่างของคุณภาพ คุณค่า จุดยืน และลักษณะเฉพาะของสื่อสาธารณะ โจทย์ของสื่อสาธารณะจึงมิใช่แค่การผลิตรายการที่สื่ออื่นไม่สนใจผลิต แต่ควรมีทั้งยุทธศาสตร์ และจุดมุ่งหมายเพื่อสังคม มีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ที่สร้างความแตกต่าง ทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีมาตรฐานตามหลักการแห่งวิชาชีพ มีรสนิยม มีความสุภาพที่เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติ บรรทัดฐาน และค่านิยมของชุมชนสังคมนั้นๆ ผู้ผลิตสื่อสาธารณะต้องเป็นผู้นำในการพัฒนารายการต้นแบบ

6) ความมีส่วนร่วม (Participation)

เป็นคุณลักษณะสำคัญของสื่อสาธารณะ ที่ยึดค่านิยมประชาธิปไตย ทั้งในกระบวนการ และเป้าหมายการทำงาน การมีส่วนร่วมในระดับผู้ปฏิบัติงาน คือวัฒนธรรมการทำงานด้านรายการที่มีการปรึกษาหารือ ระดมความคิดร่วมกันพัฒนาและประเมินคุณภาพ คุณค่า ที่คำนึงถึงความคุ้มค่าใช้จ่ายในการทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ ส่วนการมีส่วนร่วมกับสังคม คือการเปิดโอกาสให้สังคม อันหมายถึงผู้รับสื่อที่เป็นปัจเจก และกลุ่มทางสังคมต่างๆ ได้มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ ข้อเสนอแนะ ไปจนถึงการร้องเรียนเมื่อเห็นว่าองค์กรปฏิบัติงานไม่ถูกต้อง ไม่เป็นไปตามพันธกิจและ

จริยธรรม รวมทั้งการเปิดโอกาสให้แก่ผู้ผลิตรายการอิสระภาค
เอกชน และภาคประชาสังคมในการผลิตและเผยแพร่รายการ

7) การพัฒนา (Development)

การผลิตรายการ การจัดทำ และการเผยแพร่สื่อเพื่อบริการ
สาธารณะ ทั้งเป้าหมายในการพัฒนาสังคมที่มีคุณภาพ ส่งเสริม
ค่านิยมประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน ส่งเสริมการยอมรับซึ่งกันและกันในความเป็นพหุ
สังคม เปิดพื้นที่ให้ผู้ด้อยสิทธิไร้เสียงของสังคม ส่งเสริมความ
เข้าใจและเกื้อกูลกันของสมาชิกในสังคม สื่อสาธารณะต้อง
พัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการทำงานของบุคลากรในองค์กร
และผู้ร่วมผลิตรายการอย่างต่อเนื่อง อันจะทำให้รายการหรือ
ผลผลิตขององค์กร ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากสังคมทั้ง
ในระดับประเทศ และนานาชาติ

8) ความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ (Credibility)

สื่อสาธารณะต้องสร้างความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจจากสังคม
ซึ่งเป็นผลจากการทำงานที่ยึดหลักจริยธรรมวิชาชีพ และความ
รับผิดชอบต่อสังคม การรายงานข่าวและการนำเสนอรายการ
อย่างคำนึงถึงความถูกต้องเที่ยงตรงตามข้อเท็จจริง ให้ความเป็น
ธรรมกับทุกฝ่าย ไม่ฝักใฝ่ถือข้าง ไม่ลำเอียง ไม่มีอคติ เนื้อหา
รายการที่น่าเสนอ ต้องมีทั้งความกว้างหรือรอบด้านและความ
ลุ่มลึก ไม่รายงานหรือนำเสนอรายการอย่างตื้นๆ ง่ายๆ หรือ
รวบรัดเกินไป ต้องให้ผู้ชมผู้ฟังได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ
กับความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจน รายการต้องสะท้อนสภาพความ

เป็นจริงของสังคมระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น โดย
รักษาสมาคมให้เหมาะสม

นอกเหนือจากการสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจได้ จากการทำงานด้วยคุณภาพ มีทักษะ จรรยาบรรณวิชาชีพและความรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว สื่อสาธารณะยังต้องมีการกำหนดกลไกหรือวิธีการให้ผู้ชมผู้ฟังมีโอกาสให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ต่อการให้บริการ และการนำเสนอรายการต่างๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ที่สำคัญต้องมีการรวบรวมเสียงสะท้อนของผู้ชมผู้ฟังแล้วนำเสนอสู่สาธารณะ ทั้งนำมาพิจารณาปรับปรุงการทำงาน การผลิต การจัดหา และการเผยแพร่รายการ

9) ปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้ทำงานสื่อสาธารณะต้องไม่ทำให้เกิดความเคลือบแคลงว่าปฏิบัติหน้าที่โดยแอบแฝงผลประโยชน์เฉพาะตน ครอบครัวหรือพวกพ้อง ประโยชน์ดังกล่าวนี้ไม่ได้หมายถึงเฉพาะรายได้หรือทรัพย์สินเงินทองเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการรายงานหรือการนำเสนอรายการที่สนับสนุนการได้เปรียบของกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มกดดัน กลุ่มการเมือง รวมไปถึงการรับของขวัญ ของแถม ส่วนลดบริการ การให้กู้ยืม อภินันทนาการ ที่เกินขอบเขตของเมตตริจิตจากบุคคล องค์กร รวมทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพราะการกระทำของบุคลากรทุกระดับ ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจย่อมส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง ความเชื่อถือและความไว้วางใจของสังคมต่อองค์กร

สื่อสาธารณะต้องสร้างวัฒนธรรมความเป็นองค์กรที่มีคุณธรรม และความซื่อสัตย์ (Integrity) มีกลไกการติดตามตรวจสอบ เพื่อมิให้รายการและบุคลากรองค์กร รวมทั้งผู้ผลิตอิสระเข้าไปเกี่ยวข้องกับทั้งทางตรงและอ้อมแฝงในการนำเสนอสินค้าและบริการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ และ/หรือทางการเมือง เช่น การนำเสนอ หรือส่งเสริมสินค้า และ/หรือ ผลิตภัณฑ์ การโฆษณาการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการปรากฏตัวเพื่อเป็นพิธีกร ในกิจกรรมส่งเสริมการขาย การให้ใช้ชื่อสนับสนุนสินค้า ฯลฯ หรือการกระทำใดที่ส่งผลเสียหายต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือขององค์กร

เพื่อความโปร่งใสในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน องค์กรต้องให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการผลิต การจัดหา และการเผยแพร่รายการ เช่น ผู้สื่อข่าว ผู้นำเสนอรายการ ผู้ผลิตรายการ ทั้งที่เป็นบุคลากรองค์กรและผู้ทำงานอิสระ ต้องแจ้งข้อมูลผลประโยชน์ของส่วนตัว และของสมาชิกในครอบครัวที่อาจส่งผลต่อการทำหน้าที่ในองค์กรสื่อสาธารณะ หรือ ส.ส.ท.